

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ

Свилајнац, 1. март Година 2011. – Број 2

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ

Свилајнац, 2011. године

САДРЖАЈ

ОПШТА ДОКУМЕНТАЦИЈА

А) ТЕКСТУАЛНИ ДЕО

УВОД.....	1
Правни и плански основ	2
I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ.....	3
I 1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	3
I 2. ОБАВЕЗЕ, УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА И РЕЗУЛТАТИ УРАЂЕНИХ ЕКСПЕРТИЗА	4-10
I 3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА.....	11-67
I 3.1. Положај.....	11
I 3.2. Природни услови.....	12
I 3.3. Становништво	17
I 3.4. Привредне делатности.....	37
I 3.5. Просторни развој, мрежа насеља и организација јавних служби.....	51
I 3.6. Инфраструктурни системи.....	54
I 3.7. Заштићена природна добра	58
I 3.8. Непокретна културна добра	58
I 3.9. Заштита животне средине.....	64-65
I 4. СИНТЕЗНА SWOT	66 -67
I 4.1. Потенцијали и ограничења.....	66
I 4.2. Могућности и претње.....	67
II ОСНОВНИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА.....	68-73
II 1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА	68
II 2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА.....	69
III ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА.....	74-111
III 1. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ.....	74
III 2. РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ	78
III 2.1. Индустрија	78
III 2.2. Пољопривреда.....	79
III 2.3. Шумарство, шумско и ваншумско зеленило.....	80
III 2.4. Лов и ловна подручја.....	81
III 2.5. Рибарство.....	81
III 2.6. Туризам	81
III 3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈИ МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ.....	82
III 3.1. Мрежа насеља	82
III 3.2. Организација јавних служби	83
III 3.3. Природне и просторно-функционалне целине	90

III 4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ.....	90
III 4.1. Саобраћајна инфраструктура	91
III 4.2. Водопривредна инфраструктура	92
III 4.3. Енергетска инфраструктура	93
III 4.4. Телекомуникациона и РТВ инфраструктура	94
КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА - БИЛАНС ПОВРШИНА.....	95
III 5. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА.....	95
III 6. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА.....	95
III 7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ.....	101
III 7.1. Заштита ваздуха	101
III 7.2. Заштита вода	101
III 7.3. Заштита земљишта	102
III 7.4. Управљање отпадом	102
III 7.5. Еколошка валоризација простора.....	103
III 8. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ	
III 8.1. Заштита од поплава	108
III 8.2. Заштита од пожара.....	108
III 8.3. Заштита од појава инжењерскогеолошких процеса	109
III 8.4. Заштита од земљотреса.....	109
III 8.5. Заштита од ратних разарања	110
IV ОПШТА ПРАВИЛА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПОДРУЧЈА ОПШТИНЕ.....	110-126
IV 1. ОПШТА ПРАВИЛА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	110
IV 2. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПОДРУЧЈА ОПШТИНЕ	111
IV 2.1. Пољопривредно земљиште.....	112
IV 2.2. Водно земљиште.....	112
IV 2.3. Шумско земљиште	112
IV 2.4. Грађевинско земљиште	112
V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА.....	127-133
V 1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА.....	127
V 1.1. Пољопривредно земљиште.....	127
V 1.2. Водно земљиште.....	127
V 1.3. Шумско земљиште.....	127
V 1.4. Грађевинско земљиште	127
V 1.5. Заштита природних добара	131
V 1.6. Заштита културних добара	131
V 1.7. Заштита животне средине	132
V 1.8. Заштита од елементарних непогода и ратних разарања.....	132
V 2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА.....	132

V 3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА.....	133-137
V 3.1. Мере и инструменти опште економске политике.....	133
V 3.2. Мере и инструменти других политика	133

Б/ ГРАФИЧКИ ДЕО

1. НАМЕНА ПРОСТОРА (Реферална карта број 1).....	P 1:50.000
2. МРЕЖА НАСЕЉА, ФУНКЦИЈА, ЈАВНИХ СЛУЖБИ И ИНФРАСТРУКТУРНИХ СИСТЕМА (Реферална карта број 2).....	P 1:50.000
3. ПРИРОДНИ РЕСУРСИ И РУРАЛНА ПОДРУЧЈА, ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ И ПРИРОДНИХ И КУЛТУРНИХ ДОБАРА (Реферална карта број 3).....	P 1:50.000
5. ИЗВОД ИЗ ПППИК АУТОПУТА Е-75.....	P 1:100000
6. СПРОВОЂЕЊЕ ПЛАНА (Реферална карта број 4)	P 1: 50. 000
7. ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ НАСЕЉА	P 1: 25.000

УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Изради просторног плана општине Свилајнац приступило се на основу Одлуке о приступању изради Просторног плана општине Свилајнац („Службени гласник општине Свилајнац“ гл.бр.2/08).Послови израде поверени су Ј.П. „Дирекцији за урбанизам Крагујевац“.

Просторни план општине Свилајнац представља дугорочни стратегијски документ у коме су дате будуће смернице економске политике и организације друштвеног и привредног система, програми крупне инфраструктуре, заштите и коришћења природних и створених ресурса, заштита непокретних културних добара и животне средине, као и услови за одрживи и равномерни развој на територији јединице локалне самоуправе.

Временски хоризонт Просторног плана општине Свилајнац је 2025. година.

Правни основ за израду Просторног плана

- Закон о планирању и изградњи, члан 19, 20, 215 и 216 („Сл. гл. РС“, бр. 72/09 и 81/09);
- Правилник о садржини, начину и поступку израде планских докумената („Сл. гл. РС“, бр. 31/10 и 69/10);
- Закон о Просторном плану Републике Србије од 2010 до 2020. године (Службени гласник РС, број 88/10)

Плански основ за израду Просторног плана

Плански основ за израду Просторног плана општине Свилајанац је :

- Просторни план Републике Србије од 2010 до 2020. године (Службени гласник РС, број 88/10)
- Просторни План подручја инфраструктурног коридора аутопута Е-75, деоница Београд-Ниш ("Службени гласник РС", бр. 69/2003)

Просторно планска решења усклађена су са свим законима и прописима Републике Србије, који регулишу услове за коришћење и изградњу у простору.

Просторни план општине Свилајнац усклађен је са усвојеним националним стратегијама развоја Републике Србије(Стратегија регионалног развоја Републике Србије, Стратегија развоја туризма, Стратегија развоја шумарства, Стратегија развоја пољопривреде, Стратегија подстицања и развоја страних улагања, Стратегија развоја малих и средњих предузећа и предузетништва у Србији, Стратегија развоја информационог друштва, Стратегија развоја железничког, друмског, водног, ваздушног и интермодалног транспорта у Републике Србије,Студија заштите културног наслеђа општине Свилајанац коју је урадио Завод за заштиту споменика културе Крагујевац ...)

У току израде овог просторног плана усвојен је Просторни план Републике Србије од 2010 до 2020. године (Службени гласник РС, број 88/10).Како је Просторни план Републике Србије из 1996.године на територији општине Свилајнац само делимично спроведен ,у највећој мери и даље остају актуелна планска решења .У току израде овог плана израђен је и Нацрт ПППН система продуктовода кроз Србију (Сомбор-Нови Сад-Панчево-Београд-Смедерево-Јагодина-Ниш (Одлука "Службени гласник РС", број 15/09).

У складу са положајем општине Свилајнац која према територијалној и административној организацији Републике Србије, улази у састав Поморавског Округа (са Деспотовцем, Јагодином, Параћином, Рековцем и Ћупријом), потребно је сагледати просторно - физички аспект ових веза и односа који се испољавају преко система крупне инфраструктуре и који интегришу простор и функције у том простору.

Пре свега потребно је анализирати и валоризовати саобраћајну инфраструктуру, чије поједине функције захтевају разматрања и решења шира од локалног значаја.

Један од кључних разлога за покретање иницијативе за израду плана је стварање услова за реализацију интереса у области рационалног и наменског коришћења простора, уз адекватно коришћење природних и створених ресурса.

Полазно начело које дефинише циљ и предодређује методологију израде Просторног плана, изражено је хијерархијом развојних интереса Републике, локалне средине и тржишта, према главним функцијама и активностима подручја.

Разлози за израду Просторног плана општине Свилајнац у актуелном планском периоду су :

- усаглашавање са европским нормативима и стандардима у области планирања, уређења и коришћења;
- избор и дефинисање приоритета, како стратегијских, тако и краткорочних;
- стварање планског основа за организовани просторни развој, заштиту и уређење подручја општине Свилајнац
- рационално коришћење простора ради повећања функционалне и развојне ефикасности;
- задржавање становништва унапређењем квалитета живљења и обезбеђивањем услова за запошљавање;
- привлачење малих и средњих предузетника разним стимулативним мерама;
- уступање опремљених локација крупним инвеститорима и великим компанијама чиме би се омогућило привлачење крупног капитала а самим тим отварање нових радних места, повећања запослености и животног стандарда становништва;
- изналагање простора и могућности за остварење одрживог развоја пољопривреде и њено усклађивање са осталим делатностима;
- очување, унапређење и заштита животне средине , посебних природних вредности и непокретних културних добара;
- туристичка валоризација простора општине Свилајнац;
- интеграција заштите животне средине у све појединачне, секторске политике и стратегије развоја.

I ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

I. 1. ОБУХВАТ И ГРАНИЦА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Обухват Просторног плана општине Свилајнац чини 22 насеља, са 12 катастарских општина административне општине Свилајнац, укупне површине око 326,4 км².

Табела 1. Површине катастарских општина, број насеља и број становника 2002. год.

Ред. број	Подручје	Површине	Број становника по методологији 2002	
	Општина Свилајнац	ха	2002.г.	Индекс бр.ст.91/02
1.	Бобово	2783,00	1.349	83,1
2.	Бресје	964,00	230	80,1
3.	Војска	2058,00	1.050	90,6
4.	Врлане	432,00	180	72,3
5.	Гложане	2873,00	1.017	89,0
6.	Грабовац	1705,00	1.012	91,6
7.	Дубље	1592,00	1.050	89,4
8.	Дубница	1392,00	607	87,5
9.	Ђуринац	778,00	309	96,3
10.	Купиновац	862,00	386	91,0
11.	Кушиљево	3488,00	2.569	93,3
12.	Луковица	649,00	778	97,6
13.	Мачевац	699,00	217	87,9
14.	Проштинац	642,00	254	81,4
15.	Радошин	936,00	550	87,6
16.	Роанда	1240,00	572	85,5
17.	Рођевац	839,00	356	80,0
18.	Свилајнац - град	2787,00	9.395	109,7
19.	Седларе	964,00	690	84,2
20.	Суботица	1303,00	757	83,1
21.	Тропоње	2050,00	901	88,6
22.	Црквенац	1604,00	1.282	92,1

Граница општине Свилајнац према суседним општинама, иде границама следећих катастарских општина:

Према подручју **Велике Плане** :

КО Кушиљево, КО Црквенац, КО Свилајнац

Према **Општини Лапово** :

КО Црквенац, КО Гложане

Према **Општини Баточина** :

КО Гложане, КО Радошин

Према **Општини Јагодина** :

КО Радошин, КО Војска, КО Мачевац

Према **Општини Деспотовац** :

КО Тропоње, КО Роанда, КО Суботица

Према **Општини Петровац** :

КО Роанда, КО Суботица, КО Купиновац, КО Ђуринац, КО Дубница

Према Општини Топола - Жабари: КО Дубница, КО Бобово, КО Кушиљево

1.2. УСЛОВИ И СМЕРНИЦЕ ИЗ ПЛАНСКИХ ДОКУМЕНАТА ВИШЕГ РЕДА

Имајући у виду делимично спровођење Просторног плана Републике Србије из 1996. године, Просторним планом Републике Србије из 2010. године су и даље актуелна планска решења.

Извод из Просторног плана републике Србије од 2010 - 2020

Основни циљеви

Успешан просторни развој Републике Србије, односно постепено приближавање визији њеног просторног развоја захтева достизање серије основних циљева, међу којима су према свом значају равноправно најважнији следећи:

1) УРАВНОТЕЖЕНИЈИ РЕГИОНАЛНИ РАЗВОЈ И УНАПРЕЂЕНА СОЦИЈАЛНА КОХЕЗИЈА

Територијалну кохезију треба разумети као резултат одрживог активирања целокупног капитала и потенцијала оних територијалних јединица које за то имају одговорност и капацитет. То истовремено значи и јачање тзв. „меког” капитала (институције, кадрови, стратешки планови, култура, образовање и сл), нарочито у оним деловима Републике Србије који немају одговарајући капацитет. Социјална кохезија, као циљ просторног развоја Републике Србије, означава напор ка смањењу разлика у степену развијености и јачању територијалне конкурентности Републике као целине, али и њених регионалних подцелина. Овај циљ ће се достићи уз пуну законодавну и институционалну подршку политици уравнотеженог регионалног развоја, равномерне опремљености и доступности саобраћајној и техничкој инфраструктури, јавним службама и информацијама. Већи степен доступности инфраструктури, службама и информацијама за све становнике, усклађеност и одрживост социо-економског развоја, заустављени негативни демографски трендови и равномернији просторни размештај становништвау балансираном и полицентричном систему насеља, са посебном улогом градова и њихових функционалних подручја, представљају предуслове за унапређење кохезије на регионалном и националном нивоу.

2) РЕГИОНАЛНА КОНКУРЕНТНОСТ И ПРИСТУПАЧНОСТ

Раст конкурентности ће бити омогућен развојем урбаних центара, односно центара развоја од националног и регионалног значаја, уз пуно активирање територијалних потенцијала и јачање територијалног капитала на принципима одрживости. То захтева ефикасно спровођење свих транзиционих и реформских процеса који могу да активирају регионалне развојне потенцијале земље - људске, материјалне и природне - и допринесу да привреда Републике Србије постане привлачна за инвестиције. Јачање привредне конкурентности захтева стварање „стабилног и ефикасног тржишног система привређивања и конкурентне привреде способне да се суочи са притиском конкуренције”. Конкурентна привреда у специфичном просторном окружењу ће да омогући већи привредни раст и повећани стандард становништва. У том смислу, јачање надлежности и одговорности за квалитетнији и ефикаснији просторни развој јединица локалне самоуправе и регионалних целина, уз систематску подршку државе, треба да омогући да у жестокој конкуренцији успевају они који повећавају продуктивност, смањују трошкове, јачају институције и инвестирају у образовање.

Јачањем улоге обновљених и уређених градова, као и њихове надлежности и одговорности, они ће постати генератори развоја, утичући пре свега на функционална подручја, и просторну интегрисаност са руралним окружењем и областима и регионима у целини. Развојем и модернизацијом свих могућих видова транспортних система биће унапређена приступачност регионалних целина.

3) ОДРЖИВО КОРИШЋЕЊЕ ПРИРОДНИХ РЕСУРСА И ЗАШТИЋЕНА И УНАПРЕЂЕНА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Унапређење животне средине биће засновано на рационалном коришћењу природних ресурса, повећању енергетске ефикасности, уз коришћење обновљивих извора енергије и увођење чистијих технолошких решења (посебно енергетских и саобраћајних), темељном и систематском чишћењу Републике Србије и принципу регионалног одлагања отпада, знатном смањењу негативних утицаја у урбаном и руралном окружењу, развојем зелених површина у градовима, пошумљавањем и уређењем предела и другим мерама које ће обезбедити здравији и удобнији живот у Републици Србији, у складу са вишим стандардима у Европи. Посебан значај ће имати заштита животне средине и уређење јавних простора у насељима као и унапређење мерила животне средине у руралним подручјима и сеоским насељима.

4) ЗАШТИЋЕНО И ОДРЖИВО КОРИШЋЕНО ПРИРОДНО И КУЛТУРНО НАСЛЕЂЕ И ПРЕДЕО

Заштита и одрживо коришћење природног и културног наслеђа и природних ресурса чиниће основ идентитета Републике Србије и њених регионалних целина, али и основу будућег привредног/туристичког развоја. У складу са приоритетима просторног развоја Републике Србије, биће потребно инсистирати даљем развоју мрежа вредних/заштићених природних целина и културних предела са посебним нагласком на еколошки, односно, културно осетљивим подручјима. Природно и културно наслеђе ће бити штићено, уређивано и коришћено према европским стандардима, са посебним задатком повећања заштићених природних целина и систематизацијом културног наслеђа, као и имплементацијом Фирентинске конвенције о пределу, европских и светских конвенција о заштити културног наслеђа, конвенција и декларација које се односе на биодиверзитет, природне подсистеме и друга документа.

5) ПРОСТОРНО-ФУНКЦИОНАЛНА ИНТЕГРИСАНОСТ У ОКРУЖЕЊЕ

Функционално повезивање са регионима у окружењу, односно територијална кооперација Републике Србије, одвијаће се у складу са европским принципима прекограничне, интеррегионалне и транснационалне сарадње (функционални утицаји развоја прелазе административно утврђене границе на свим нивоима), и представљаће важан задатак свих нивоа управе у остваривању просторне интеграције Републике Србије у европско окружење. Да би се то остварило, биће потребна јасна и константна политика, као и адекватан законодавни оквир који ће омогућити развој пројеката у складу са европским и националним фондовима. Такође, биће потребно и систематско планско сагледавање могућности за имплементацију пројеката у оквиру сарадње јединица локалне самоуправе или регионалних целина са партнерима из европског окружења. Међу темама које су од значаја за формулисање поменутих пројеката треба истаћи заштиту животне средине, заштиту и повезивање природног и културног наслеђа, развој техничке инфраструктуре и саобраћаја, пољопривреде, туризма и др. Исто важи и за унутар регионалне интеграције.

Концепција просторног развоја Републике Србије

Сматрајући визију путоказом на дуготрајном путу ка ефикасном просторном развоју Републике Србије, принципе начином и правилима понашања који ће контролисати просторни развој, а циљеве структурним оријентирима на том путу пуном могућности али и претњи, концепцијом просторног развоја Републике Србије утврђују се основна опредељења, кључна решења и пропозиције којих ће бити дужни да се држе и да их примењују сви надлежни органи, организације и институције државног, регионалног и локалног нивоа. На основу искуства из израде и примене Просторног плана Републике Србије (1996. година) као и сазнања о процесима у просторном развоју Републике Србије у периоду његове примене до 2009. године, овим просторним планом се сагледава перспектива дугорочног просторног развоја уз уважавање веома отежаних и у највећој мери неизвесних интерних (финансијска и економска криза, непотпуно законодавство) и екстерних фактора развоја (међународни односи и однос међународне заједнице према АП Косово и Метохија). Ради тога, овај просторни план утврђује оквир будућег просторног развоја усмерен ка два временска хоризонта. Хоризонт реалних могућности је сагледан према институционалним, организационим и финансијским могућностима до 2014. године. Хоризонт претпостављених могућности је сагледан према сценарију по коме се очекује да Република Србија постане чланица Европске Уније пре 2020. године. У оба временска хоризонта овај просторни план омогућава остварење циљева усмерених ка дугорочној визији, веће равнотеже економског, демографског, социјалног и физичко-еколошког развоја на државном и регионалном нивоу. Основно планско опредељење јесте дугорочни уравнотеженији и одржив просторни развој државе и свих њених конститутивних територијалних јединица мобилизирањем развојних потенцијала, већим ангажовањем и развојем територијалног, социјалног, хуманог и културног капитала и свих регионалних целина (региона, НСТЈ 2) и подцелина (области, НСТЈ 3).

Приближавање и виши квалитет живљења и рада у урбаним и руралним подручјима омогућиће очување и јачање њиховог демографског и хуманог капитала и подстицати повољнију дистрибуцију становништва засновану на територијалном капиталу подручја. Упоредо с тим, јача и конкурентнија позиција Републике Србије и њених регионалних целина оствариваће се повећањем приступачности, јачањем функционалних веза, артикулисањем како регионалног и националног, тако и урбаног и руралног идентитета и, посебно, очувањем и унапређењем квалитета животне средине.

За уравнотеженији просторни развој Републике Србије кључну улогу имаће привлачни, конкурентни и иновативни урбани центри у функционалној констелацији са руралним окружењем.

У том погледу најдинамичнији и најснажнији урбани центри Београд, Нови Сад, Крагујевац и Ниш, на средишњој осовини север-југ, биће носиоци просторног, односно интегрисаног и одрживог развоја како својих метрополитенских подручја тако и Републике Србије у целини, уз неопходну подршку већих регионалних центара, пре свега Ужица у западном и Зајечара у источном делу Србије, као и градова у Шумадијској и Поморавској области који ће добити подршку за убрзанији развој као фокусне тачке региона којима припадају.

У остваривању уравнотеженијег просторног развоја значајну улогу имаће динамичнија урбано/рурална структура Републике коју ће остваривати значајан део сеоских и приградских насеља функционално везаних са урбаним центрима, то јест у обухвату функционалних урбаних подручја. Умрежавањем функционалних урбаних подручја и функционалним повезивањем општина око већих развојних пројеката, односно формирањем развојно-функционалних региона (области - НСТЈ 3), поједини више или мање развијени делови Републике Србије треба да ојачају своје развојне капацитете у складу са достигнутом степеном конкурентности и приступачности нужне за убрзанији и квалитетнији развој. Ово свакако захтева и преиспитивање начина управљања односно одговорности управе и институција за остварење већег степена развијености локалних јединица и регионалних целина.

Остваривање уравнотеженијег регионалног развоја и јачања територијалне кохезије биће предмет посебне пажње и координације регионалног планирања и регионалног просторног планирања за развој система функционалних урбаних подручја, односно повезивање урбаних центара, односно повезивање урбаних центара са насељима у функционалном окружењу, преко којих ће се знатније активирати ресурси и капацитети појединих области. За ово ће у првој фази, до 2014. године, бити нужна подршка државе (саобраћајна и инфраструктурна приступачност, пореске интервенције ради привлачења инвестиција, стручна помоћ и сл), нарочито на девастираним, економски и социјално тешко угроженим подручјима, како би се ојачао њихов демографски и економски капацитет. За делове територије Републике Србије изван функционалних урбаних подручја регионалне институције ће дефинисати посебне пројекте којима ће се ти делови ревитализовати, развијати и уређивати у складу са територијалним потенцијалима, концепцијом и приоритетима заштите и одрживог коришћења природних ресурса и добара и одрживог развоја пољопривреде, водопривреде, туризма и других економских активности. Поједина периферна, удаљена и недовољно интегрисана рурална подручја, са slabим територијалним потенцијалом, предеоно ће се уређивати и сезонски користити, или ће предност бити дата природним процесима према опредељењима заштите и одрживог коришћења природних ресурса и добара.

Извод из

**Просторног плана подручја инфраструктурног коридора
аутопута Е-75 , деоница Београд-Ниш**

ОПШТИ ДЕО

Просторним планом обухваћени су:

- 1) коридор аутопута Е-75, деоница Београд - Ниш укупне дужине око 317 km и то:
 - (а) деоница коридора аутопута од Бубањ Потока до Трупала дужине око 216,00 km и ширине око 700 m која обухвата трасу са заштитним појасима (непосредним са трасом и пратећим садржајима као што су петље, терминали, објекти за потребе корисника у саобраћају, заштитно зеленило и др., и ширим заштитним појасом);
- 4) зона утицаја коридора аутопута - простор између појединих зона магистралних инфраструктурних система, који су у физичкој и функционалној вези са коридором аутопута (најближа насеља, туристички и рекреативни објекти и

површине и сл.), изузев на подручју Генералног плана Београда где се обухват Просторног плана своди на коридор аутопута Е-75 из тачке 1) (б) овог става. Подручје Просторног плана обухвата простор површине око 1835 km² на деловима територије:

10) општине СВИЛАЈНАЦ: целе катастарске општине Радошин и Војска;

На подручју Просторног плана и обухваћених градова и општина издвајају мањи индустријски центри (са 1000-5000 запослених у индустрији) - Алексинац, Ћуприја, Велика Плана, Гроцка, Ћићевац, Свилајнац и Баточина;

ФУНКЦИЈЕ ИНФРАСТРУКТУРНОГ КОРИДОРА АУТОПУТА Е-75

Ефикасан саобраћај високог квалитета неопходан је за међународну размену робе, пословна путовања и напредак међународног туризма. Из тих разлога развој саобраћајне инфраструктуре укључен је у приоритетне привредне гране Европске Уније (ЕУ), при чему јасно дефинисана стратегија развоја друмског саобраћаја има доминантну улогу.

Функције појединих инфраструктурних система у коридору

Саобраћај

На делу територије општине Свилајнац се налазе две целе катастарске општине Радошин и Војска које су третиране у Просторном плану подручја инфраструктурног коридора аутопута Е75 деоница Београд- Ниш. У складу са овим дајемо извод из поменутог плана вишег реда који је у вези са планираном трасом пута М4 и везом са путем М1.

Петље :

-Петља "Марковац" (km 684+822) остаје у функцији повезивања јужних делова подручја општине В. Плана, западних делова подручја општине Свилајнац и општинског центра Свилајнац преко (укрштања) везе постојећег магистралног пута М-4 (Топола-Свилајнац) са аутопутем; до изградње нове петље "Марковац" када ће постојећа петља добити функцију надвожњака.

-Планирана петља "Марковац" (km 686+550) - у функцији везе планираног магистралног пута М-4 (Марковац-Бор) са аутопутем и повезивање јужних делова подручја општине Велика Плана, западних делова подручја општине Свилајнац и општинског центра Свилајнац.

- резервисање простора за потенцијални коридор пловног пута Дунав - Морава - Вардар.

Функција магистралне железничке пруге

Реконструкција и модернизација постојеће и изградња нових (једно и двоколосечних) пруга са параметрима за саобраћај возова брзинама од 120-160 km/h, уз коришћење у највећој могућој мери постојећих коридора пруге;

Функције водопривредних система

Развој насеља и привреде и размештај инфраструктурних система на подручју Просторног плана усклађиваће се са захтевима система заштите од вода, коришћења вода и заштите вода и условима за реализацију Просторним планом Републике Србије утврђеним водопривредним решењима.

Функција магистралних оптичких каблова

Деоница магистралног оптичког кабла Београд - Ниш представља главни међународни правац и национални саобраћајни правац јер, у

телекомуникационом систему непосредно повезује транзитна подручја (Крагујевац, Ниш и Приштина) са Београдом.

Функција магистралног гасовода

У изградњи су системи према Сопоту, Свилајнцу, Деспотовцу, Ћуприји, Параћину, Поповцу, Појатама, Алексинцу, Ражњу и Нишу. Планирани су разводни гасоводи према Крњеву, Милошевцу, Марковцу и Свилајнцу.

Функција електроенергетских објеката

Имајући у виду трајање објеката преносне мреже 110, 220 и 400 kV, овим просторним планом се предвиђа ревитализација и изградња делова мреже и резервише простор за планиране коридоре далековода и постројења преносне и дистрибутивне мреже 110 и 400 kV.

Коришћење природних ресурса на подручју Просторног плана

Коришћење природних ресурса биће засновано на принципима рационалности и дугорочним циљевима развоја. У вези с тим поштоваће се следећи захтеви:

1) коришћење пољопривредног земљишта усмераваће се ка очувању постојећих површина од пренамене за грађевинско земљиште и квалитативном унапређивању расположивог земљишта, уз обезбеђење спољне подршке (специјализовани програми, образовање, кредитна и пореска политика и сл.) за активирање резерви у пољопривредној производњи индивидуалних домаћинстава, ради рационалнијег и ефикаснијег коришћења производног потенцијала пољопривреде и побољшања економске и социјалне ситуације пољопривредних домаћинстава;

2) подстицаће се укрупњавање поседа и својинска трансформација пољопривредног земљишта ради подизања нивоа економске ефикасности и побољшања аграрне структуре индивидуалних домаћинстава;

3) припремиће се и реализовати комплексни програми обнове пољопривредних и других површина које су у претходном периоду заузеле и физички или хемијски оштећене од изградње и експлоатације инфраструктурних система, индустрије и примене неодговарајуће агротехнике, с тим да се код ревитализације оштећених површина поштује критеријум реституције природних карактеристика предела;

4) обезбедиће се контрола и надзор над коришћењем земљишта, ради спречавања контаминације, деградације и деструкције пољопривредног земљишта;

5) интензивираће се пошумљавање у складу са природним својствима земљишта (посебно деградираних и необрађених површина чија обрада не обезбеђује одговарајуће економске ефекте), побољшати биолошко стање шумских састојина и предузети биотехничке и друге мере заштите од ерозије, поплава и других видова деградације шумског земљишта; и

6) обавезаће се носиоци коришћења и изградње инфраструктурних система да предузму подизање заштитних шума, односно заштитног зеленила око инфраструктурних система, а власници и корисници других, специфичних земљишних површина на подизање и неговање зелених површина.

Заштита животне средине

Приоритет у заштити животне средине имаће:

- 1) заустављање даље деградације и санирање подручја у којима је квалитет средине највише нарушен досадашњим деловањем инфраструктурних и привредних система;
- 2) подстицање оних сектора и грана у којима услови привређивања омогућавају рационалније коришћење природних ресурса и бољу заштиту животне средине;
- 3) стимулисање примене чистих и енергетски штедљивих технологија за формирање нових производних сектора и постепено напуштање прљаве технологије, уз обавезу отклањања штетних последица изазваних овим активностима;
- 4) обезбеђење задовољавајућег квалитета живљења у насељима, поштовањем стандарда уређења простора и комуналне опремљености насеља и индивидуалних поседа; и
- 5) контрола спровођења прописа и мера заштите животне средине од стране државних и/или независних стручних институција.

I.3. СКРАЋЕНИ ПРИКАЗ ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА

I.3.1. Положај

1. Примарно и шире регионално окружење

Насеље Свилајнац, као центар истоимене општине са 22 насеља и површином од 32.640 хектара, налази се у Источној Србији у широј зони равничарског дела великоморавске долине, која представља окосницу просторног развоја Републике, дугорочно посматрано. Са друге стране, на око 4 км низводно од Свилајнца, у Велику Мораву се улива река Ресава, која протиче кроз град и својом долином отвара шири низијски део ослоњен на моравску низију, по чему се читава ова област назива Ресава. Великоморавска долина и правац према Пожаревцу пружају општини Свилајнац могућност за развој регионалних функција и ефектну интеграцију у шире развојне процесе.

2. Непосредно окружење и везе/међуопштинска сарадња

Према територијалној и административној организацији Републике Србије општина Свилајнац са Деспотовцем, Јагодином, Параћином, Рековцем и Ћупријом улази у састав Поморавског Округа. Логично је да се најинтензивније функционалне и друге везе Свилајнца и поменутих општина одржавају и развијају интезивније него са другим општинама.

Општинске функционалне, административне и друге везе и односи свих насеља у саставу општине конституишу се и развијају преко општинских служби у Свилајнцу.

Просторно - физички аспект ових веза и односа испољава се преко мреже и квалитета система крупне инфраструктуре, које интегришу простор и функције у том простору. Пре свега потребно је анализирати и валоризовати саобраћајну инфраструктуру, чије поједине функције захтевају разматрања и решења шира од локалног значаја.

У ужем смислу, ова општина захвата простор који је у непосредном контакту са моравским коридором односно посредно путем правца М4 са коридором Х. Значај ових веза несумњиво представља компаративну предност општине у њеном даљем развоју која поред своје улоге градског центра носи и

неопходност линеарних праваца развоја које она има као потенцијал општине која се налази на важном раскршћу путних праваца који су од великог значаја за општине у окружењу.

Из тих разлога је важно истакнути да се простор општине Свилајнац преко правца М4 изводи на Аутопут Е – 75, док путни правци са ознаком Р103 и Р 108 инфраструктурно повезују општине у непосредном окружењу са коридором Х.

Свакако најзначајнији правац поред М4 у захвату је пут са ознаком Р 103 који у будућности постаје **"примарни просторни конектор 1" (државни пут 1. реда)**, као важна инфраструктурна веза Свилајнца са Деспотовцем и надаље ка петљи Ћуприја као алтернативна веза преко општине Свилајнца преко општине Деспотовац са коридором Х и регионалним центром (трограђем: Јагодина, Ћуприја, Параћин), **"примарни просторни конектор 2" (државни пут 2. реда)**.

Развој привредних зона дуж тих праваца представља привредни потенцијал заснован на локацијским одредницама инфраструктурних праваца. У том смислу пожељно је да се планирање суседних општина одвија у складу са развојним потенцијалима путних праваца Р103 и Р 108 који су препознати и од стране општина у окружењу и дуж којих се и у плановима суседних општина планирају активности које свакако функционално и инфраструктурно омогућавају одрживи развој свих општина у окружењу.

Планови суседних општина

У **ППО Деспотовац** могу се наћи јасне одреднице развоја које указује на заинтересованост општине Деспотовац за инфраструктурно повезивање општине Свилајнац и општине Деспотовац.

Заједнички инфраструктурни планови Свилајнац-Деспотовац

РАДНЕ ЗОНЕ ван грађевинских реона насеља, дуж главног развојног потеза на стратешком развојном правцу општине - дуж регионалног пута Р 103 Свилајнац - Деспотовац и Деспотовац - Стењевац, са рачвом према Дворишту и Ресавица Селу, као и рачве од Медвеђе ка Великом Поповићу.

Железнички саобраћај

У погледу железничког саобраћаја просторним планом Републике Србије планира се електрификација железничке пруге Марковац-Свилајнац-Деспотовац-Ресавица, при чему пруга задржава постојећу трасу и функцију у погледу теретног и путничког саобраћаја.

Одвођење отпадних вода

Санитарне отпадне воде из насеља са подручја општине Деспотовац и три насеља општине Свилајнац пречишћаваће се укупно на 21 постројењу.

1.3.2. ПРИРОДНИ УСЛОВИ

Опште карактеристике

Општина Свилајнац се налази у централном делу Републике Србије и заједно са општинама Деспотовац, Јагодина, Параћин, Рековац и Ћуприја, чини Поморавски округ. Територија општине Свилајнац је смештена у североисточном делу Поморавског округа и обухвата 12,47% територије округа. Подручје општине се целом својом западном границом наслања на ток Велике Мораве.

Налази се у близини пан-европског коридора 10, на 110км од Београда, 150км од Ниша, 210км од Новог Сада и 45км од Крагујевца.

1.3.2.1. Опште карактеристике

Територија општине Свилајнац је неправилног округластог облика са територијалним продужецима у западном, моравском делу, где се налазе

најсевернија и најјужнија тачка. Општина Свилајнац се граничи са следећим општинским територијама: Петровац и Деспотовац на истоку, Јагодина на југу, Лапово и Велика Плана на западу и територијом општине Жабари на северу.

I 3.2.2. Геоморфолошке карактеристике терена

Насеља на територији општине Свилајнац се налазе на малој надморској висини, од 99m (Кушиљево) до 220m (Проштинац). Насеља имају различите експозиције, али су најзаступљеније јужна и југозападна, а мањим делом северна експозиција.

Од укупне површине региона, присојним експозицијама припада око 68%, а осојним 32%. У најнижем висинском појасу има знатно више површина под присојним, осунчаним експозицијама, док се са повећањем висинске зоне повећавају површине под осојним експозицијама. Највећи део површине општине (око 85%) има нагиб до 15%. Основни карактер рељефа на целом простору даје повољне услове за продуктивно подручје општине.

I 3.2.3. Хидрографске и хидролошке карактеристике

Геолошки састав и морфологија терена подручја ПП општине Свилајнац, условљавају специфичне особине терена. Генерално посматрано, могу се издвојити брежуљкасти и равничарски део.

У равничарском делу урезана су корита река Велике Мораве и Ресаве. У брежуљкастом делу има више сталних и повремених водотокова који се разливају по равници, или су уведени у речне токове. Хидрографска мрежа припада сливу Дунава.

Река Велика Морава протиче западним делом општине Свилајнац. Ширина корита се креће од 100 до 170m.

Река Ресави протиче централним делом општине Свилајнац и то правцем југоисток-северозапад. Површина слива Ресаве износи око 718 km². Ширина корита Ресаве се креће од 10 до 50m. Значајније притоке Ресаве су Саставци, Селски, Грабовачки, Купиновачки, Тропоњски, Буљански и Точков поток. У Великој Морави се уливају Трстена, Булињак и Луди поток.

Ови потоци својим изливањем изазивају поплаве после отапања снега и обилних киша.

I 3.2.4. Геолошке карактеристике терена

У геолошки састав овог терена улазе седименти терцијара (миоцена и плиоцена), седименти квартера и палеозојски седименти.

Терцијар

Миоценски седименти представљени су пешчарима, глинама, глинцима, глиновитим пешчарима, лапорцима и слојевима угља. Ови слојеви су слатководног и маринског порекла. Заузимају велика пространства и обично су у тесној вези са седиментима плиоцена.

Плиоценски седименти представљени су такође седиментима: глинама, глинцима, глиновитим пешчарима, лапорцима и слојевима угља.

Квартар

Представник ове геолошке периоде је алувијум, заузима велика пространства широм долином Ресаве и доње токове њених левих и десних притока.

Палеозоик

Палеозојски седименти заузимају мала пространства и констатовани су само на једном локалитету – у прикупишту сеоског потока – на потезима Лечиште и Врлански Хум. Представљени су гнајсом и пешчарима

I 3.2.5. Сеизмика

На Привременој сеизмолошкој карти СФРЈ (1982. год.) која приказује максимално догођене интензитете земљотреса за период до 1982. године, Свилајнац се налази у зони 9 MCS° скале.

На сеизмолошкој карти публикованој 1987. год. за повратне периоде 50, 100, 200, 500, 1000 и 10000 година, која приказује очекивани максимални интензитет земљотреса, са вероватноћом појаве 63%, подручје Свилајнац се налази:

Табела 2.

НА олеати за повратни период (година)	у зони интензитета msk-64
50	8°
100	8°
200	9°
500	9°
1000	9°
10000	9°

Догођени максимални сеизмички интензитет на подручју Свилајнца је био 8°MSK-64 као манифестација земљотреса Свилајнац. Жаришта која одређују ниво сеизмичке угрожености на подручју Свилајнац су Свилајнац, Јагодина, Рудник.

I 3.2.6. Ерозиони процеси

Појава и развој ерозионих процеса представљају један од основних узрока деградације земљишта, односно погоршања његовог квалитета (бонитета).

На брежуљкастом терену дуж обе стране Велике Мораве и њених притока, ерозија земљишта је местимично јако развијена. На овом пространом терену срећу се најразличитији облици ерозије:

1. површинско спирање, углавном на њивама и деградираним пашњацима;
2. браздаста ерозија, претежно на њивама;
3. вододерине и јаруге, већином у доњим деловима нагиба;
4. бујице, којих нешто више има у сливним подручјима Ресаве;
5. клизање земљишта, карактеристично углавном за рејон смоница и појаву неогених седимената и
6. еолска ерозија.

Ерозију земљишта у сливу Велике Мораве условили су многи фактори као што су: рељеф, клима, стање вегетације, особине земљишта, хидрографија, начин искоришћавања земљишта, одсуство заштитних мера, распоред сеоских путева у брдовитом делу терена и други. Распоред њива углавном није прилагођен рељефу, што се негативно одражава на појаву и интензитет ерозије.

I 3.2.7. Екосистемске карактеристике

Основне топографске, геоморфолошке, педолошке, геолошке, хидрогеолошке, климатске, хидрографске и хидролошке карактеристике подручја условиле су стварање аутохтоних станишта и вегетације. Интензивно и дуготрајно деловање различитих утицаја, а пре свега антропогених фактора, резултирало је стварањем више или мање измењених екосистема, са разноврсним биљним и животињским светом. Посебан значај имају екосистеми шумских заједница и аграрни екосистеми.

На територији општине Свилајнац издвојени су следећи шумски комплекси:

- Комплекс ксеротермофилних сладуново – церових и др. типова шума,
- Комплекс мезофилних букових и буково – четинарских типова шума.

Шуме сладуна и цера (*Quercetum fraineto – cerris typicum*) заступљене су на смеђим лесивираним земљиштима. Шума грабића (*Carpinion orientalis moesiicum*) заступљена је на црницама и различитим еродираним земљиштима.

Брдске шуме букве (*Fagenion moesiicae submontanum*) заступљене су на киселим смеђим земљиштима.

Земљиште у области обала Ресаве и десне обале Велике Мораве припадају типу ливадских земљишта или алувијалних смоница које су погодне за пољопривредну производњу.

I 3.2.8. Климатске карактеристике

Клима подручја је умерено континентална. Како не постоје дуготрајна, приземна сатна мерења нити осматрања, узети су у обзир доступни подаци, (Извор: др С. Стаменковић и мр М. Миличић, Свилајнац – генеза, насеобинска еволуција и геопросторне промене).

С обзиром на то да не постоје метеоролошка мерења температуре ваздуха у Свилајнцу, температура је израчуната на основу расположивих података за Ћуприју и Смедеревску Паланку, као њихова средња вредност (М. Милосављевић, Климатске одлике удолине Велике и Јужне Мораве).

Температура

Лета су топла (21,2°C) а зиме релативно благе (0,7°C). Јесени (12,0°C) су топлије од пролећа (11,3°C). Најхладнији месец је јануар (-0,5°C) а најтоплији јул (27°C). Средња температура ваздуха у вегетационом периоду (април-септембар) је 18,2°C. Температурни прелаз од зиме ка лету и од лета ка зими је уједначен, јер је повећање од марта до маја (10,8°C) и смањење од септембра до новембра (10,8°C) идентично.

Падавине

Иако је количина падавина мала (672mm), по чему Свилајнац припада сушнијим подручјима, њихов годишњи распоред је повољан. Максимална количина падавина излучи се у мају (75mm) и јуну (99mm), када су усевима најпотребније, а минимална током фебруара (46mm) и октобра (39mm). Просечна количина падавина у вегетационом периоду износи 383 mm. Уз то, годишњи ток падавина је неравномеран. На то указује и вредност релативног годишњег колебања - 8,93%. Лето (204mm) и пролеће (178mm) имају већу количину падавина од зиме (150mm) и пролећа (140mm).

Ветар

Подручје Свилајнца се налази под утицајем доминантних ветрова из југоисточног, северозападног и јужног квадранта. Захваљујући Ресави, која својим током пресеца урбану територију, ка граду увек дува ветар који му доноси ваздух споља, што доприноси континуираном и природном „проветравању“ Свилајнца.

Табела 3.

Просечне вредности климатских параметара општине Свилајнац	
Најтоплији месец	јул +27°C
Најхладнији месец	јануар -0.5°C
Просечна годишња температура	+11.5°C
Највлажнији месец	децембар - влажност 79%
Најсувљи месец	септембар - влажност 39%
Просечне годишње падавине	550 l/m ²
Дани преко 25°C	92 дана
Дани јако ниске температуре (испод нуле)	96 дана
Број дана под снегом	34 (највише јануар)
Највише падавина	јун - просек 83 l/m ²
Најмање падавина	фебруар - просек 32 l/m ²
Просечан број сунчаних сати	5.5 h/дан

I 3.2.9. Педолошке карактеристике

Дуж Велике Мораве и Ресаве формирала се алувијална равна, док се изнад ове равнице дижу брдски терени, на којима се, са порастом надморске висине смењују различити типови земљишта.

На територији општине Свилајнац заступљено је више типова земљишта, што одговара разноврсним орографским условима терена.

Алувијум – алувијум у оподзољавању, алувијална смоница

Смоница - смоница у огањачавању

Гајњача - гајњача у оподзољавању, гајњача оподзољена, гајњача еродирана,

Скелетоидна и скелетна земљишта

Сва земљишта на подручју општине Свилајнац могу се сврстати у три групе:

1. Плодна земљишта

- алувијум
- смоница
- смоница у огањачавању
- смоница алувијална
- гајњача.

Ова земљишта заузимају површину од 13750ha, односно 42% територије.

1. Средње плодна земљишта:

- гајњача у оподзољавању
- гајњача оподзољена
- гајњача еродирана

- алувијум у оподзољавању.

Средње плодна земљишта заузимају површину од 18346ha, односно 56% територије.

3. Неплодна земљишта

- скелетоидна
- скелетоидна и скелетна.

Ова земљишта заузимају површину од 544ha, односно 2% територије.

I 3.2.10. Пољопривредно земљиште

Од укупне површине општине Свилајнац (32640ha) пољопривредно земљиште заузима 23.926,3055 ha. Структура пољопривредног земљишта је следећа:

-Ораничне површине.....	20.820,3 ha
-Воћњаци.....	1.279,9 ha
-Виногради.....	689,3 ha
<u>-Ливаде и пашњаци.....</u>	<u>1.136,805 ha</u>

Најзаступљеније културе су кукуруз и пшеница.

I.3.3.СТАНОВНИШТВО

Анализа демографске структуре Општине Свилајнац има за циљ да да што реалнију демографску основу за просторно-физички и урбани развој Свилајнца, са планским хоризонтом до 2025. године, и представљала би једну од важнијих полазних основа за Просторни план.

Суштина демографске анализе је да предвиди будући развој и кретање становништва, запослености и домаћинства.

Метод рада базира се на уобичајеним статистичким поступцима, консултацијама литературе, посебно статистичке грађе. На основу извршеног обилазка и анализе терена Општине, добио се прегледнији увид у потенцијале и особености насеља и простора.

Резултати спроведених анализа, представљају основу за израду плана, и представљају неопходне улазне инпуте за припрему недостајућих статистичких акционих планова и остале развојне документације, чија ће примена омогућити даљи напредак у степену социо-економског развоја Општине, али и ширег региона.

Полазне основе су положај, везе и однос Свилајнца са ширим окружењем, број, структура и кретање становништва општине, достигнути степен привредно-економског развоја, циљеви и закључне поставке на бази којих се раде пројекције демографског, привредног, економског и социјалног развоја као основе за урбани развој и организацију свих насељских садржаја и функција града.

Број и структура становништва

Становништво својим бројем али и структуром како старосном тако и образовном, представља значајан фактор који директно утиче на привредно-економски развој посматране средине. Дакле, ради се о узрочно-последичном или интеракцијском односу у континуитету развоја посматрано кроз време. Из следећих табела можемо видети како се број становника кретао, на подручју општине Свилајнац.

Табела 4.

Подручје	Стопа раста становништва у % (за период 1991-2002)	Густина насељености (по попису из 2002.)	Густина насељености (процена стања 30.6.2005.)	Просечан годишњи прираст становништва (на 1000 становника, за период 1991-2002)
Република Србија	-0,10	84,86	84,21	-1,0
Централна Србија	-0,23	97,66	96,98	-2,3
Поморавски округ	-0,52	87	85	-5,2
Општина Свилајнац	-0,43	78	77	-4,3

За посматран период, просечна годишња стопа раста становништва је негативна за сва четири анализирана подручја, што указује на присуство проблема депопулације. Фактори који остварују утицај на демографска кретања су: стопа наталитета и морталитета, стопа миграције, као и степен демографске старости јединице посматрања. Од 22 насеља, колико их има на територији општине Свилајнац, 21 насеље је погођено депопулацијом, при чему само град Свилајнац има позитивну стопу раста становништва, што наводи на закључак да будући ниво социо-економског развоја града у великој мери зависи од даљег демографског развоја и подстицајних мера.

Табела 5. Укупан број становника

Ред. број	Подручје	Укупан број становника							
		по методологији ранијих пописа				по мет. поп. 2002.г.		индекси броја ста.	
		1971.г.	1981.г.	1991.г.	2002.г.	1991.г.	2002.г.	ран. поп. 02/91	мет. 2 002 02/91
	Општина Свилајнац	34.256	34.888	33.136	33.097	26.738	25.511	99,9	95,4
1.	Бобово	2.502	2.379	2.265	2.218	1.623	1.349	97,9	83,1
2.	Бресје	521	488	373	330	287	230	88,5	80,1
3.	Војска	1.488	1.421	1.345	1.256	1.159	1.050	93,4	90,6
4.	Врлане	447	416	385	372	249	180	96,6	72,3
5.	Гложане	1.732	1.630	1.427	1.325	1.143	1.017	92,9	89,0
6.	Грабовац	1.781	1.699	1.539	1.481	1.105	1.012	96,2	91,6
7.	Дубље	1.760	1.615	1.630	1.532	1.175	1.050	94,0	89,4
8.	Дубница	1.044	963	831	850	694	607	102,3	87,5
9.	Ђуринац	543	499	421	412	321	309	97,9	96,3
10.	Купиновац	652	583	541	531	424	386	98,2	91,0
11.	Кушиљево	3.783	3.549	3.247	3.056	2.753	2.569	94,1	93,3
12.	Луковица	860	933	938	1.029	797	778	109,7	97,6
13.	Мачевац	411	394	355	372	247	217	104,8	87,9
14.	Проштинац	508	493	463	446	312	254	96,3	81,4
15.	Радошин	879	894	805	762	628	550	94,7	87,6
16.	Роанда	1.099	1.097	1.001	1.003	669	572	100,2	85,5
17.	Рођевац	700	656	601	523	445	356	87,0	80,0
18.	Свилајнац - град	7.762	9.340	9.622	10.497	8.568	9.395	109,1	109,7
19.	Седларе	1.212	1.178	1.076	954	819	690	88,7	84,2
20.	Суботица	1.231	1.292	1.256	1.241	911	757	98,8	83,1
21.	Тропоње	1.545	1540	1.371	1.332	1.017	901	97,2	88,6
22.	Црквенац	1.796	1.829	1.644	1.575	1.392	1.282	95,8	92,1

Извор података - Упоредни преглед становника- Попис 2002. РЗС Београд

У међупописном периоду од 11 година (1991.-2002. година), запажа се смањење броја становника на нивоу општине за 1.227 становника или 4,8% по методологији пописа 2002. године, по којем су изостављена лица са боравком дужим од годину дана у иностранству. По старој методологији пописа у попису су била укључена сва лица на раду у иностранству, без обзира на дужину боравка. И по тој методологији број становника на нивоу града се смањео, у међупописном периоду, за 39 становника. Истовремено у градском подручју бележи се раст броја становника и то за 827 становника или 8,8% по методологији пописа из 2002.године.

Један од фактора који је утицао на смањење броја становника у посматраном периоду (1991.-2002. година) је пад привредних активности, који је имао за последицу миграцију ка већим градским центрима, као и одлажењем

великог броја грађана општине Свилајнац на привремени рад или трајно насељавање у земље западне Европе. На привременом раду у иностранству налази се 7.525 становника по попису 2002. године, док их је по предходном попису било 7.017. Овај тренд је присутан и у општинама из окружења.

При поређењу броја становника, треба имати у виду да су пописом 2002. године избегла лица из бивших република СФРЈ пописана као стални становници. Насупрот њима, расељена лица са Косова и Метохије нису исказана као стални становници насеља, већ су пописана као привремено пописана лица. Према подацима из Комесаријата за избегла и расељена лица пописом 2000. године, који је спроведен од стране УХЦП–а, на територији општине Свилајнац регистровано је 466 избеглих и расељених са Косова и Метохије. Од укупно 25.511 становника општине по попису 2002. године, 9.395 становника живи у граду Свилајнцу, односно 37% а 16.116 становника у сеоским насељима, односно 63%. Према демографској величини, сеоска насеља се могу сврстати у следеће групе:

Табела 6.

Величина насеља	Назив насеља	Број становника
101-200	Врлане	180
201-400	Бресје	230
	Ђуринац	309
	Купиновац	386
	Мачевац	217
	Проштинац	254
	Роћевац	356
401-1000	Дубница	607
	Луковица	778
	Радошин	550
	Роанда	572
	Седларе	690
	Суботица	757
	Тропоње	901
1001-1200	Војска	1.050
	Глажане	1.017
	Грабовац	1.012
	Дубље	1.050
преко 1200	Бобово	1.349
	Кушиљево	2.569
	Црквенац	1.282

Етничка структура становништва је врло хомогена – Срба је по попису 2002. године било 96,3%.

Кретање становништва

Кретање становништва одражава текуће промене становништва, које се одигравају у току посматраног временског периода. Промене могу бити изазване природним узроцима, као што су рођења и смртни случајеви, и тада говоримо о природном кретању становништва. Промене, међутим могу да потичу и од других узрока, као што су промене насеља унутар граница посматране територије (унутрашња миграција), или пак исељавања односно усељавања становништва у његовом међународном кретању (спољна миграција). За разлику од природног

кретања, унутрашњу и спољну миграцију називамо механичким кретањем становништва.

Природно кретање становника

Природни прираштај становништва представља резултанту између живорођенох и броја умрлих. Индекс промене стопе природног прираштаја показује да природни прираштај општине Свилајнац опада из године у годину, почевши од -2,50 1998. године до -11,00 2005.године.

Табела 7. Витални догађаји општине Свилајнац

Год.	живорођени		умрли		Природни прираштај	
	број	на 1000 становн.	број	на 1000 становн.	број	на 1000 становн.
1989.	321	9,5	448	13,3	-127	-3,8
1991.	357	10,8	454	13,7	-97	-2,9
1996.	358	10,9	502	15,3	-144	-4,4
1997.	360	11,0	489	14,9	-129	-3,9
1998.	380	11,6	461	14,1	-81	-2,5
1999.	308	9,4	485	14,9	-177	-5,4
2000.	351	10,8	517	16,0	-166	-5,2
2001.	335	10,4	469	14,5	-134	-4,1
2002.	339	13,3	454	17,8	-115	-4,5
2003.	297	11,6	449	17,6	-152	-6,0
2004.	295	11,7	464	18,3	-169	-6,7
2005.	211	8,4	488	19,4	-277	-11,0
2006.	206	8,3	461	18,5	-255	-10,2
2007.	177	7,2	439	17,8	-262	-10,7

Извор података – Општине у Србији – РЗС Београд

Може се закључити да природно кретање становништва на територији општине Свилајнац карактерише смањење стопе наталитета и пораст стопе морталитета, што доводи до тога да већина насеља има негативне стопе природног прираштаја. Све указје да је подручје општине Свилајнац у фази депопулације. Дубљом анализом се уочава да је депопулација захватила пре свега већи број сеоских насеља, али су демографски токови у граду у предходном периоду покушали да компензује те негативне промене на сеоским подручју. Предходно анализирана витална обележја становништва указују на

неповољну демографску слику, која се негативно одражава на програмски развој средине.

Механичко кретање становништва

Другу компоненту кретања становништва представља механичко кретање, односно миграција. Узроци миграције могу бити различити, а најчешћи узроци су економске природе. Становништво се пресељава услед немогућности задовољења својих потреба, у насеља која могу да пруже боље услове за живот. То су, пре свега, већа могућност запослења услед ширег спектра функција које пружа веће насеље, бољи услови школовања деце и омладине, или већа опремљеност објектима друштвене инфраструктуре. Управо из ових разлога, најчешће миграције у општини су на релацији село-град.

Миграциона кретања су општа карактеристика времена у којем живимо. Становништво из економских али и других разлога, постаје све покретније, лакше се одлучује за промену места боравка. Усмерени су према насељима у којима се пружају веће шансе за запошљавање-већу зараду, а уз то омогућава се задовољавање и других потреба (образовање, здравство, култура и др.) које нису на жељеном нивоу у насељу, у месту становања из којег се сели становништво. Осим стационарних обележја позитивног или негативног тока нето миграције, за урбано планирање садржаја и функција насеља карактеристичне су и дневне миграције или повремене, узроковане бројним мотивима (образовање, рад, здравствена заштита, пијачни дани и друге потребе).

Карактеристике миграционих одлика становништва Свилајнца и околине, испољавају се кроз:

- изражене промене у структури аутохтоног и имиграционог урбаног становништва,
- континуирану миграцију село-град,
- подударност периода најинтензивнијег економског развоја са фазама најинтензивнијег досељавања становништва у град,
- изразито висока заступљеност радних миграција, привремени рад становништва у иностранству,
- развијено и просторно разгранато дневно кретање радне снаге, учесника и другог становништва ка Свилајнцу и из града према околним насељима, са друге стране.

Пописом 1991. године на привременом раду или трајно насељених у иностранству, са територије општине Свилајнац било је 7.017 становника, да би пописом 2002. године утврђено да је тај број порастао на 7.525 становника.

Структура становништва

Структура становништва се формира на основу индивидуалних карактеристика становништва, као што су пол, старост, активност, народност, школска спрема и др.

Наведене структуре показују квалитативне односе у популацији. Све структуре се током времена мењају, с тим што су неке промене динамичније а друге не. Основне структуре становништва су биолошке и економске структуре.

Биолошке структуре становништва

Полна структура општине Свилајнац указује на већи удео женског становништва у односу на мушко, тачније 52,4% од укупног становништва чине жене а 47,6%

мушкарци. У самом граду Свилајнцу тај однос је 52,8% у корист жена наспрам 47,2% који чине мушкарци у укупном становништву.

Старосна структура

Старосна структура становништва представља једну од најважнијих демографских структура. Важно је како за садашњи тако и за будући демографски и економски развој посматраног подручја. Из ње произилазе кључни контингенти становништва како за биолошку репродукцију, тако и за формирање радно способног контингента.

Детерминанте старосне структуре становништва су висина и тенденција наталитета, морталитета, миграционих кретања, чиниоци проузроковани економским и политичким ситуацијама као што су економска криза, рат итд...

Просечна старост становништва општине Свилајнац је 43,1 година, при чему је у самом граду 39,5 године а у сеоском подручју 45,2 година.

Функционалне добне групе становништва су групе са специфичним потребама, које организовано друштво на одређеном степену богатства треба да задовољи. Грубо наведено, то су следеће популације: предшколског узраста, школског узраста, средњег образовног узраста, студенског узраста, контингент радноспособно становништва и контингент старих лица. Према наведеним популацијама одређују се потребе за: предшколским установама, школама основног и средњег образовања, радним местима, становима, домовима за старе, гробљима ...

Економски смисао оваквог груписања становништва лежи, пре свега, у проналажењу извора радне снаге с једне и утврђивању укупног потрошачког становништва с друге стране. У демографском погледу старосна структура становништва представља важан чинилац у кретању становништва, служи за анализу постојећег становништва и статистичка предвиђења.

Табела 8 Функционалне добне групе по попису 1991.г.

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Свилајнац општина	33.136	1.025	1.020	3.620	1.672	2.046	15.572	2.740	5.441
	100%	3,1%	3,1%	10,9%	5%	6,2%	47%	8,3%	16,4%
Бобово	2.265	82	78	238	133	174	1.009	200	351
	100%	3,6%	3,4%	10,5%	5,9%	7,7%	44,5%	8,8%	15,5%
Бресје	373	11	9	38	22	18	174	29	72
	100%	3%	2,4%	10,2%	5,9%	4,8%	4,7%	7,8%	19,3%
Војска	1.345	36	36	127	74	62	606	132	272
	100%	2,7%	2,7%	9,4%	5,5%	4,6%	45%	9,8%	20,2%
Врлане	385	11	12	44	14	30	187	29	58
	100%	2,9%	3,1%	11,4%	3,6%	7,8%	48,6%	7,5%	15%
Гложане	1.427	34	33	135	72	76	628	143	306
	100%	2,4%	2,3%	9,5%	5%	5,3%	44%	10%	21,4%
Грабовац	1.539	36	37	150	70	76	725	144	301
	100%	2,3%	2,4%	9,7%	4,5%	4,9%	47%	9,4%	19,6%
Дубље	1.630	61	62	183	61	108	731	133	291
	100%	3,7%	3,8%	11,2%	3,7%	6,6%	44,8%	8,2%	17,8%
Дубница	831	31	30	92	39	44	376	77	142
	100%	3,7%	3,6%	11,1%	4,7%	5,3%	45,2%	9,3%	17,1%

Ђуринац	421	9	9	44	26	20	206	41	65
	100%	2,1%	2,1%	10,4%	6,2%	4,7%	49%	9,7%	15,4%
Купиновац	541	23	21	47	14	46	250	45	95
	100%	4,2%	3,9%	8,7%	2,6%	8,5%	46,2%	8,3%	17,6%
Кушиљево	3.247	97	95	332	138	208	1.484	280	613
	100%	3%	2,9%	10,2%	4,2%	6,4%	45,7%	8,6%	18,9%
Луковица	938	38	33	65	44	61	438	76	158
	100%	4,1%	3,5%	7%	4,7%	6,5%	46,7%	8,1%	16,8%
Мачевац	355	8	8	38	26	23	165	28	59
	100%	2,2%	2,2%	10,7%	7,3%	6,5%	46,5%	7,9%	16,6%
Проштинац	463	21	19	48	18	26	218	38	75
	100%	4,5%	4,1%	10,4%	3,9%	5,6%	47,1%	8,2%	16,2%
Радошин	805	20	21	81	47	42	369	72	153
	100%	2,5%	2,6%	10%	5,8%	5,2%	45,8%	9%	19%
Роанда	1.001	23	24	105	56	48	498	80	167
	100%	2,3%	2,4%	10,5%	5,6%	4,8%	49,8%	8%	16,7%
Роћевац	601	13	15	58	28	34	295	51	107
	100%	2,2%	2,5%	9,7%	4,6%	5,6%	49%	8,5%	17,8%
Свилајнац град	9.622	325	323	1.178	513	623	4.743	655	1.262
	100%	3,4%	3,3%	12,2%	5,3%	6,5%	49,3%	6,8%	13,1%
Седларе	1.076	26	29	114	59	70	497	97	184
	100%	2,4%	2,7%	10,6%	5,5%	6,5%	46,2%	9%	17,1%
Суботица	1.256	42	43	147	62	90	601	99	172
	100%	3,3%	3,4%	11,7%	5%	7,2%	48%	7,9%	13,7%
Тропоње	1.371	40	47	155	62	90	626	125	232
	100%	2,9%	3,4%	11,3%	4,5%	6,6%	45,7%	9,1%	16,9%
Црквенац	1.644	40	40	176	94	77	746	166	305
	100%	2,4%	2,4%	10,7%	5,7%	4,7%	45,4%	10,%	18,6%

Табела 11 Функционалне добне групе по попису 2002.г

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Свилајнац општина	25.511	706	754	2.793	1.133	1.513	10.832	1.455	6.325
	100%	2,8%	3%	11%	4,4%	5,9%	42,5%	5,7%	24,8%
Бобово	1.349	45	51	168	62	60	491	74	398
	100%	3,3%	3,8%	12,4%	4,6%	4,5%	36,4%	5,5%	29,5%
Бресје	230	9	11	24	12	13	80	13	71
	100%	4%	4,8%	10,4%	5,2%	5,6%	34,8%	5,6%	31%
Војска	1.050	29	30	94	39	65	422	68	303
	100%	2,8%	2,8%	9%	3,7%	6,2%	40%	6,5%	28,9%
Врлане	180	3	3	19	8	14	73	5	55
	100%	1,7%	1,7%	10,5%	4,4%	7,8%	40,5%	2,8%	30,5%
Гложане	1.017	27	27	96	39	51	374	80	323
	100%	2,6%	2,6%	9,4%	3,8%	5%	36,8%	7,9%	31,7%
Грабовац	1.012	19	23	97	30	64	412	48	319
	100%	1,9%	2,3%	9,6%	3%	6,3%	40,7%	4,7%	31,5%
Дубље	1050	24	26	112	51	53	424	53	302
	100%	2,3%	2,5%	10,7%	4,9%	5%	40,4%	5%	28,8%
Дубница	607	13	15	72	39	25	212	43	188
	100%	2,1%	2,5%	11,9%	6,4%	4,1%	35%	7,1%	31%
Ђуринац	309	10	12	28	7	17	126	24	85
	100%	3,2%	3,9%	9,1%	2,3%	5,5%	41%	7,8%	27,5%
Купиновац	386	10	12	55	18	16	145	28	102

	100%	2,6%	3,1%	14,2%	4,7%	4,1%	37,6%	7,2%	26,4%
Кушиљево	2.569	64	69	284	111	165	1.047	149	680
	100%	2,5%	2,7%	11%	4,3%	6,4%	41%	5,8%	26,5%
Луковица	778	20	21	91	31	35	356	46	178
	100%	2,6%	2,7%	11,7%	4%	4,5%	45,8%	5,9%	23%
Мачевац	217	7	7	19	9	10	86	14	65
	100%	3,2%	3,2%	8,7%	4,1%	4,6%	39,6%	6,4%	30%
Проштинац	254	8	9	30	10	10	70	28	89
	100%	3,1%	3,5%	11,8%	4%	4%	27,5%	11%	35%
Радошин	550	14	14	53	22	37	191	40	179
	100%	2,5%	2,5%	9,6%	4%	6,7%	34,7%	7,3%	32,5%
Роанда	572	15	15	57	20	25	194	40	206
	100%	2,6%	2,6%	10%	3,5%	4,4%	34%	7%	36%
Рођевац	356	8	8	20	20	21	123	26	125
	100%	2,2%	2,2%	5,6%	5,6%	5,9%	34,5%	7,3%	35%
Свилајнац град	9.395	290	312	1.138	457	597	4.547	481	1.573
	100%	3,1%	3,3%	12,1%	4,9%	6,3%	48,4%	5,1%	16,7%
Седларе	690	20	17	58	35	43	277	32	208
	100%	2,9%	2,5%	8,4%	5,1%	6,2%	40%	4,6%	30%
Суботица	757	17	20	78	35	42	289	46	230
	100%	2,2%	2,6%	10,3%	4,6%	5,5%	38,2%	6,1%	30,4%
Тропоње	901	19	22	76	38	52	344	47	303
	100%	2,1%	2,4%	8,4%	4,2%	5,8%	38,2%	5,2%	3,4%
Црквенац	1.282	34	33	115	40	98	549	70	343
	100%	2,6%	2,6%	9%	3,1%	7,6%	42,8%	5,5%	26,7%

Анализа старосне структуре по подацима из последња два пописа (1991. г. и 2002. г.), указује да се учешће најмлађе добне групе од 0 до 3 године живота, у укупном становништву смањило са 3,1% по попису 1991. год. на 2,8% по попису 2002. године. Смањење овог дела популације са демографског аспекта није позитивно, као ни смањење процентуалног учешћа наредне две старосне групе у укупном становништву (од 4 до 6 година и од 7 до 15 година). Треба напоменути да су смањења процентуалног учешћа поменутих добних група у укупном становништву била минимална.

Табела 9 По попису 1991. године

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Општина Свилајнац	33.136	1.025	1.020	3.620	1.672	2.046	15.572	2.740	5.441
	100%	3,1%	3,1%	10,9%	5%	6,2%	47%	8,3%	16,4%
Градско насеље	9.622	325	323	1.178	513	623	4.743	655	1.262
	100%	3,4%	3,3%	12,2%	5,3%	6,5%	49,3%	6,8%	13,1%
Остала насеља	23.514	700	697	2.442	1.159	1.423	10.829	2.085	4.179
	100%	3%	3%	10,4%	5%	6%	46%	8,9%	17,8%

Табела 10. По попису 2002. године

Подручје	Укупно	0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
Општина Свилајнац	25.511	706	754	2.793	1.133	1.513	10.832	1.455	6.325
	100%	2,8%	3%	11%	4,4%	5,9%	42,5%	5,7%	24,8%
Градско насеље	9.395	290	313	1.137	457	597	4.547	481	1.573
	100%	3,1%	3,3%	12,1%	4,9%	6,3%	48,4%	5,1%	16,7%
Остала насеља	16.116	415	442	1.656	676	916	6.285	974	4.752
	100%	2,6%	2,7%	10,2%	4,2%	5,7%	39%	6%	29,5%

Становништво добне групе средњошколског образовања од 16 до 19 година бележи пад у међупописном периоду 1991. – 2002. година са 5% на 4,4% од укупног броја становника. Док узраст од 20 до 24 године бележи раст са 5,9% по попису 1991. године, на 6,2% колико је забележено пописом 2002. године.

Учешће континента радно способног становништва у укупном становништву на општинском нивоу бележи пад са 47% 1991. године на 42,5% по попису 2002. године. Поменути пад у градском подручју је знатно блажи са 49,3% на 48,4% , а посебно је изражен у сеоском подручју где је пад са 46% на 39%.

Старосна група од 65 година и више бележи највећи пораст, са 16,4% на 24,8% у укупном становништву, чиме је становништво општине Свилајнца сврстава у стару популацију.

На основу предходне анализе, можемо констатовати да укупно становништво на нивоу општине Свилајнац испољава тенденцију старења. Млађе добне групе, апсолутно и релативно смањују своје учешће у укупном становништву. То је , пре свега, карактеристика руралног дела општине, док становништво градског насеља својом величином, карактеристикама и интензитетом промена не може у потпуности да компензира негативне демографске тенденције у окружењу. Док истовремено, добне групе старијег узраста увећавају своје учешће у укупном становништву. На територији општине Свилајнац фертилно становништво је 21,56% у укупном становништву општине.

Табела 12 **Индикатори демографске старости становништва**

Подручје	просечна старост	млади до 20 год.	млађи од 40 год.	стари 60+ год.	индекс старења
Општина Свилајнац	43,1	22,1%	46,1%	24,7%	1,17

На основу индикатора демографске старости становништво општине Свилајнац се сврстава у 6 стадијум – **дубока демографска старост**.

Оно што са сигурношћу можемо да тврдимо, је да само значајан пораст наталитета може да заустави процес демографског старења, што уједно представља проблем ширих размера. Како би се побољшала демографска слика Србије, па самим тим и општине Свилајнац, неопходно је унапредити социјалну политику и обезбедити нова привредна улагања како би се становништво задржало.

Економска структура становништва

На основу економске активности становништво се дели на активно, издржавано и становништво са личним приходом. Однос учешћа активних и издржаваних лица, директно зависи од полне и старосне структуре, као и од саме економске моћи одређеног подручја. Учешће активног становништва 1991. године износило је 46%, 2002. године 43%.

Табела 13. **По попису 1991. год.**

Назив и тип насеља	Укупно становништво	Активно становништво	Лица са лич.	Издржавано становништ.
--------------------	---------------------	----------------------	--------------	------------------------

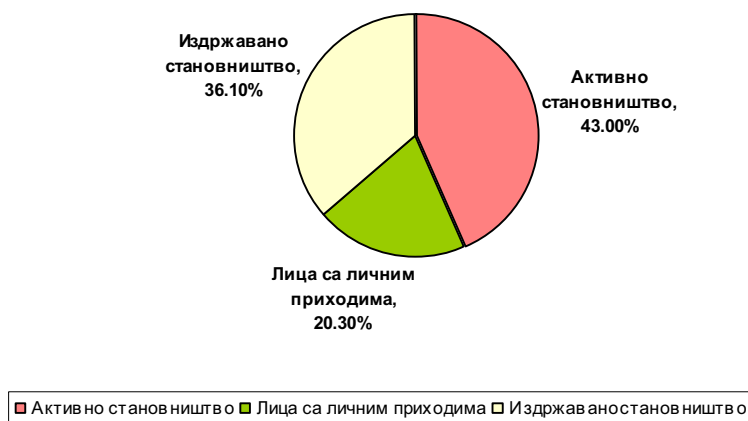
		свега	обавља занимање	свега	свега
Општина Свилајнац	33.136	15.203	14.532	2.258	8.658
Градска насеља	9.622	3.774	3.421	1.340	3.374
Остала насеља	23.514	11.429	11.111	918	5.284

Табела 14. По попису 2002. год.

Назив и тип насеља	Укупно становништво	Активно становништво		Лица са лич. приходом	Изддржавано становништ.
		свега	обавља занимањ е	свега	свега
Општина Свилајнац	25.511	10.956	9.409	5.199	9.209
Градска насеља	9.395	4.097	3.175	1.935	3.337
Остала насеља	16.116	6.859	6.234	3.264	5.872

Графикон 1: Економска структура становништва

Економска структура становништва општине Свилајнац

Кретање становништва према активности, најбоље илуструје коефицијент економске зависности (однос броја лица са личним приходом и изддржаваних и броја активних лица), који у случају становништва општине Свилајнац износи 131,5, по подацима пописа из 2002. године.

Активно становништво по својој дефиницији обухвата широк спектар становништва конкретне средине која се посматра и анализира. Поједностављено речено то су сва лица која својим активностима обезбеђују егзистенцију, поред запослених то су и пољопривредници и лица са индивидуалним, бројним нерегистрованим активностима.

Табела 15. Активна популација

Подручје	Активна популација у %	Активна популација мушкарци 15-65 год.	Активна популација жене 15-65 год.	Старо становништво (више 65 год.)
Република Србија	67,12	33,27	33,85	16,54
Централна Србија	66,72	33,02	33,69	16,93
Поморавски округ	63,76	31,77	32,0	20,56
Свилајнац	59,64	29,24	30,34	24,16

Запослено становништво

Осим укупног броја запослених (степенa запослености - када се то изражава у односу на укупан број становника) и структура запослених по секторима активности, односно по делатностима, одражавају ниво и квалитет развијености конкретног подручја или насеља које се анализира.

Општина Свилајнац	1991.г.	%
Број становника	33.136	
Број запослених	3.823	
% запослености	11,5%	11,5
Пољопривреда, рибарство, шумарство	247	6,5
Индустрија и рударство	1.706	44,6
Водопривреда	/	/
Грађевинарство	111	2,9
Трговина	568	14,9
Хотели и ресторани	92	2,4
Саобраћај	158	4,1
Занатство и личне услуге	6	0,2
Стамбено комуналне делатности	56	1,5
Финансијске, техничке и пословне услуге	90	2,4
Образовање	321	8,4
Здравствени и социјални рад	261	6,8
ДПЗ, СИЗ и ДПО	207	5,4
Непознато	/	/

Табела 16

Запосленост

по делатностима 1991.

Извор података – Општине у Србији 1992. - РЗС Београд
Табела 17.
Запосленост
по делатностима 2007.

Општина Свилајнац	2007.	%
Број становника	25.511	
Број запослених	2.810	
% запослености	11,0%	11,0
Пољопривреда, рибарство, шумарство	110	3,9
Прерађивачка индустрија	221	7,9
Произ. и снабдевање ел.енерг.	336	12,0
Грађевинарство	69	2,4
Трговина	767	27,3
Хотели и ресторани	29	1,0
Саобраћај	165	5,9
Финансијско посредовање	24	0,8
Некретнине	36	1,3
Државна управа	214	7,6
Образовање	426	15,2
Здравствени и социјални рад	376	13,4
Остале комуналне и др. услуге	40	1,4
Непознато	4	0,1

На територији општине Свилајнац, по подацима за 2007. годину, регистровано је 2.810 запослених, или 182 запослених на 1000 становника, што је 67% од републичког просека. У поређењу са подацима из 1991. године, када је на територији општине Свилајнац било 3.823 запослених, или 145 запослена на 1000 становника, односно 57% од републичког просека, констатујемо пад нивоа запослености. Како пада стопа запослености тако расте незапосленост, тако да је по подацима из 2007. године на територији општине Свилајнац регистровано 1.272 незапослених становника или 52 незапослена на 1000 становника.

Образовна структура становништва

Образовање становништва представља просторно-културни степен који је достигло становништво посматраног подручја, а како образовање представља и један од значајних услова економског напретка, то анализа структуре становништва по образовању сачињава једну од полазних тачака у проучавању неких економских проблема.

Упоредо са развојем друштвено-техничке поделе рада и трансформацијом аграрног у индустријско и постиндустријско друштво, радикално се мењају услови живота и повећавају захтеви у погледу висине образовања укупног и активног становништва. У складу са подизањем продуктивног и пословног нивоа дошло је и до подизања образовног цензуса. Ово представља најповољнији квалитет демографске структуре и добру основу за даљи развој средине.

Становништво старо 15 и више година према школској спреми и писменост по попису 2002.год

Табела 18. Основно образовање

Подручје	Укупно	Без школске спреме		1-3 разреда ос.шко.		4 -7 разре. осн.школ	основно образовање
		свега	неписмени	свега	неписмени		
Општина Свилајнац	21.541	1.361	940	604	10	6.708	5.007
Градска	7.769	337	191	101	2	1.050	1.542
Остала	13.772	1.024	749	503	8	5.658	3.465

Табела 19. Средње, више и високо

Подручје	Средње образовање	Више образовање	Високо образовање	Непознато
Општина Свилајнац	6.387	628	586	260
Градска	3.653	433	505	148
Остала	2.734	195	81	112

Промене броја и структуре домаћинства

Промене које иницирају повећање или смањење укупног броја становника су сложене, дугорочне и међусобно повезане, на чију динамику друштвено-економски развој директно утиче.

Укупан број становника било ког насеља или подручја мења се под утицајем природног кретања (наталитета и морталитета) и миграционих кретања (исељавање и досељавање). Од величине и међусобног односа поменутих компоненти зависи да ли ће се укупан број становника повећати или смањити, што ће се директно одразити и на број домаћинства.

Промене броја домаћинстава условљене су променом укупног броја становника, раслојавањем домаћинстава, смањењем просечног броја чланова у домаћинству.

Табела 20. Промена броја и просечна величина домаћинства

Општина Свилајнац	Број домаћинстава		Апсолутно повећање	Просечна величина домаћинства		Број станова	
	1991.г.	2002.г.		1991.г.	2002.г.	1991.г.	2002.г.
	8.922	8.123*	-69 -799*	3,7	3,1	10.386	12.080

• Подаци по попису из 2002. године, по новој методологији пописа, где нису пописани становници у иностранству

Табела 21. Насеља у општини

Назив насеља	Број домаћинст.		Апсолутно повећање	Просечна велич. домаћ.		Број станова	
	1991.г.	2002.г.		1991.г.	2002.г.	1991.г.	2002.г.
Општина Свилајнац	8.922	8.123	-799	3,7	3,1	10.386	12.080
Бобово	529	455	-74	4,3	3,0	634	654

Бресје	102	69	-33	3,6	3,3	133	132
Војска	360	304	-56	3,7	3,5	403	418
Врлане	87	57	-30	4,4	3,2	147	141
Гложане	393	328	-65	3,6	3,1	505	494
Грабовац	390	307	-83	3,9	3,3	541	548
Дубље	398	331	-67	4,1	3,2	478	531
Дубница	211	203	-8	3,9	3,0	231	257
Ђуринац	98	88	-10	4,3	3,5	114	95
Купиновац	122	102	-20	4,4	3,8	131	147
Кушиљево	894	805	-89	3,6	3,2	1.076	1.283
Луковица	245	233	-12	3,8	3,3	308	367
Мачевац	88	73	-15	4,0	3,0	91	106
Проштинац	111	86	-25	4,2	3,0	124	132
Радошин	177	151	-26	4,5	3,6	195	252
Роанда	217	184	-33	4,6	3,1	237	346
Роћевац	141	111	-30	4,3	3,2	159	181
Свилајнац град	3.093	3.141	48	3,1	3,0	3.452	4.249
Седларе	254	207	-47	4,2	3,3	287	327
Суботица	275	238	-37	4,6	3,2	293	437
Тропоње	316	271	-45	4,3	3,3	320	451
Црквенац	421	379	-42	3,9	3,4	527	532

На територији општине Свилајнац, по пописом 1991. године евидентирано је 8.922 домаћинства, при чему је просечна величина износила 3,7 члана. Пописом 2002. године број домаћинства се смањио на 8.123 домаћинства (по методологији пописа 2002. године, где нису пописана лица на привременом раду у иностранству за разлику од пописа 1991. године) са просечно 3,1 чланом по домаћинству.

Веома важан параметар при одређивању степена урбанизације представља структура домаћинства према изворима прихода. Ширење урбаних утицаја у сеоском подручју, иницирана запошљавањем њихових становника у непољопривредним делатностима, доводи до промене у структури извора прихода сеоског становништва.

Табела 22.

Назив насеља	Укупан број домаћин.	Домаћин. са газдинст.	Домаћин. без газдинст.	Просечан број чланова
Општина Свилајнац	8.123	5.120	3.003	3,1
Бобово	455	418	37	3,0
Бресје	69	64	5	3,3
Војска	304	252	52	3,5
Врлане	57	56	1	3,2

Гложане	328	295	33	3,1
Грабовац	307	274	33	3,3
Дубље	331	244	87	3,2
Дубница	203	180	23	3,0
Ђуринац	88	78	10	3,5
Купиновац	102	93	9	3,8
Кушиљево	805	631	174	3,2
Луковица	233	196	37	3,3
Мачевац	73	71	2	3,0
Проштинац	86	80	6	3,0
Радошин	151	137	14	3,6
Роанда	184	168	16	3,1
Рођевац	111	103	8	3,2
Свилајнац град	3.141	826	2.315	3,0
Седларе	207	174	33	3,3
Суботица	238	220	18	3,2
Тропоње	271	249	22	3,3
Црквенац	379	311	68	3,4

На територији Општине Свилајнац од укупно 8.123 домаћинства, 63% су са газдинством, а 37% или 3.003 домаћинства су без газдинства.

Табела 23. **Домаћинства по броју чланова по попису 1991. г.**

Назив насеља	Укупан број домаћин.	са чланом ¹	2	3	4	5	6	7и више
Општина Свилајнац	8.922	1.282	1.772	1.355	1.518	1.091	1.079	825
Бобово	529	51	80	66	91	80	80	81
Бресје	102	21	23	9	11	10	18	10
Војска	360	64	78	37	48	47	47	39
Врлане	87	5	19	5	9	20	18	11
Гложане	393	74	84	43	54	48	54	36
Грабовац	390	36	75	65	65	57	52	40
Дубље	398	61	66	44	54	49	63	61
Дубница	211	32	32	32	30	26	32	27
Ђуринац	98	8	17	12	13	15	18	15
Купиновац	122	13	16	18	14	17	18	26
Кушиљево	894	150	167	144	136	109	117	71
Луковица	245	28	48	34	38	43	36	18
Мачевац	88	11	13	12	13	18	11	10

Проштинац	111	13	21	12	14	15	19	17
Радошин	177	22	27	12	20	26	31	39
Роанда	217	21	31	21	25	36	36	47
Роћевац	141	14	25	22	15	17	24	24
Свилајнац град	3.093	511	761	606	682	276	181	76
Седларе	254	22	42	36	40	40	38	36
Суботица	275	20	37	31	47	42	49	49
Тропоње	316	38	46	36	39	42	65	50
Црквенац	421	67	64	58	60	58	72	42

Анализа домаћинстава по броју чланова је податак релевантан за планирање броја и структуре станова. Узроци који иницирају промене броја домаћинстава исти су или слични као и код броја становника али промене код броја и структуре домаћинства су узроковане и раслојавањем домаћинстава, смањењем просечне величине по броју чланова, док апсолутни број расте.

Табела 24. Домаћинства по броју чланова по попису 2002. г.

Назив насеља	Укупан број домаћин.	са чланом ¹	2	3	4	5	6	7 и више
Општина Свилајнац	8.123	1.741	1.933	1.269	1.372	821	619	368
Бобово	455	111	127	57	65	50	28	17
Бресје	69	14	14	12	11	6	7	5
Војска	304	59	68	35	56	30	31	25
Врлане	57	10	12	14	10	4	6	1
Гложане	328	86	84	43	35	30	30	20
Грабовац	307	67	68	49	28	45	33	17
Дубље	331	86	64	40	50	48	29	14
Дубница	203	55	52	20	30	22	13	11
Ђуринац	88	13	22	15	11	13	8	6
Купиновац	102	16	17	17	15	13	12	12
Кушиљево	805	176	179	118	131	99	65	37
Луковица	233	46	57	24	37	32	25	12
Мачевац	73	15	23	11	11	5	4	4
Проштинац	86	26	22	9	9	9	4	7
Радошин	151	32	31	11	20	21	18	18
Роанда	184	41	55	21	20	20	15	12
Роћевац	111	30	17	14	19	18	10	3
Свилајнац град	3.141	621	770	614	666	215	186	69
Седларе	207	45	43	27	30	29	19	14
Суботица	238	53	63	31	30	29	15	17
Тропоње	271	53	75	31	36	31	25	20
Црквенац	379	86	70	56	52	52	36	27

Дакле, повећање или смањење није проузроковано само механичким приливом - одливом, већ и променама код стационарних домаћинстава.

Анализом домаћинстава по броју чланова по попису 1991. године доминирала су двочлана домаћинства са 1.772 или 20%, затим четворолана са 1.518 или 17%, трочлана са 1.355 или 15% и тд. И пописом 2002. године доминатна су двочлана са 1.933 или 25%, затим једночлана са 1.741 или 21,4%, четворочлана 1.372 или 17% и трочлана са 1.269 или 15,6% и тд.

Резиме базног периода

На основу претходне анализе демографске ситуације општине Свилајнац, у међупописном периоду од 11 година (1991.-2002. година), запажа се смањење броја становника на нивоу општине за 1.227 становника или 4,8% по методологији пописа 2002. године, по којем су изостављена лица са боравком дужим од годину дана у иностранству. Истовремено у градском подручју бележи се раст броја становника и то за 827 становника или 8,8% по методологији пописа из 2002. године.

Један од фактора који је утицао на смањење броја становника у посматраном периоду (1991.-2002. година) је пад привредних активности, који је имао за последицу миграцију ка већим градским центрима, као и одлажењем великог броја грађана општине Свилајнац на привремени рад или трајно насељавање у земље западне Европе. На привременом раду у иностранству налази се 7.525 становника по попису 2002. године, док их је по предходном попису било 7.017. Овај тренд је присутан и у општинама из окружења. Према подацима из Комесаријата за избегла и расељена лица пописом 2000. године, који је спроведен од стране УХЦР-а, на територији општине Свилајнац регистровано је 466 избеглих и расељених са Косова и Метохије.

Тако да на територији општине Свилајнац живи 25.977 становника, не рачунајући лица на привременом раду у иностранству дужем од годину дана.

Анализа старосне структуре по подацима из последња два пописа (1991.г. и 2002.г.), указује да се учешће најмлађе добне групе од 0 до 3 године живота, у укупном становништву смањило са 3,1 % по попису 1991. године на 2,8% по попису 2002. године, на општинском нивоу, слична је ситуација и у самом граду где је смањење ишло са 3,4% на 3,1%. Присуство смањења овог дела популације са демографског аспекта није позитивно. Као ни смањење процентуалног учешћа наредне две старосне групе у укупном становништву (4-6 и 7-15).

Становништво добне групе средњошколског образовања од 16 до 19 године бележи пад у међупописном периоду 1991.-2002. година са 5,0% на 4,4% од укупног броја становника на нивоу општине, као и у граду са 5,3% на 4,9%. Узрост од 20 до 24 године бележи пад са 6,2% на 5,9% у укупном становништву општине, док је у градском подручју са 6,5% на 6,3%.

Учешће континента радно способног становништва у укупном становништву је 48,4% на нивоу града, што је позитивно са гледишта перспективног развоја.

Старосна група од 65 и више година бележи највећи пораст, са 16,4% на 24,8% у укупном становништву на нивоу општине, док у граду са 13,1% на 16,7%.

Просечна старост становништва општине Свилајнац је 43,1 година, при чему је у самом граду 39,5 година а у сеоском подручју 45,2 година.

На основу индикатора демографске старости становништво општине Свилајнац се сврстава у 6 стадијум – дубока демографска старост.

Млађе добне групе становништва би одређеним стимулативним мерама у различитим секторима, планским смерницама и решењима и адекватном демографском политиком, могла условно рехабилитисати у смислу образовања, социјалне заштите, запошљавања, различитим субвенцијама и повластицама, са обезбеђењем могућности постизања задовољавајућег економског и друштвеног стандарда – и као таква би могла бити носилац позитивних демографских токова, односно повећања природног прираштаја становноштва.

На територији општине Свилајнац, 1991. године пописано је 8.922 домаћинства, при чему је просечна величина износила 3,7 члана. Пописом 2002. године број домаћинства се смањио на 8.123 домаћинства са просечно 3,1 чланом по домаћинству. Од укупно 8.123 домаћинства, 63% су са газдинством, а 37% или 3.003 домаћинства су без газдинства.

Анализом домаћинства по броју чланова по попису 1991. године доминирала су двочлана домаћинства са 1.772 или 20%, затим четворолана са 1.518 или 17%, трочлана са 1.355 или 15% и тд. И пописом 2002.године доминатна су двочлана са 1.933 или 25%, затим једночлана са 1.741 или 21,4%, четворочлана 1.372 или 17% и трочлана са 1.269 или 15,6% и тд.

Како би општина Свилајнац искористила своје демографске предности и постојеће становништво задржало на територији општине, неопходно је подићи ниво социо- економске развијености. Обезбедити нове инвестиције које би требало да створе основу за нова радна места и обезбедити стимулативни пословни амбијент.

Приоритети у оквиру развоја становништва односе се на:

- Стварање друштвено економских и тржишних услова за убрзани и стабилни економски развој,
- Заустављање депопулације и погоршање демографске и социјалне структуре становништва сеоских насеља;
- Активирање локалних потенцијала и подизање мотивације становништва да развија и уређује своје насеље као дугорочну перспективу и избор за живот и привређивање;
- Побољшање социјалног стандарда и квалитета живљења у сеоским насељима и очување и унапређење еколошких, културолошких и других вредности у насељима и њиховим атарима.
- Повећање нивоа запослености.

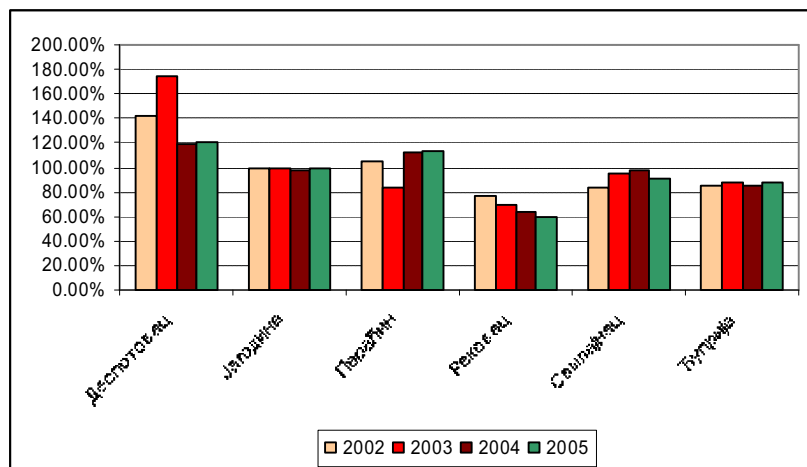
I.3.4. Привредне делатности

Сет индикатора из ове групе сведочи о степену ангажовања и ефикасности мера које општинска управа предузима у процесу подстицања локалног економског развоја. Кључни елемент за конструкцију ових индикатора представља Народни доходак (НД), као једини званично расположиви упоредиви статистички показатељ формиране новостворене вредности на локалном нивоу у току године. Посматрано у односу на бруто домаћи производ, НД се разликује за ниво остварене вредности у сектору нематеријалних услуга и процењену вредност амортизације. Обрачун НД по општинама заснива се на концепцији материјалне производње, уважавајући принцип „чистих делатности,,.

Табела 25. Учешће општина у стварању НД округа

Поморавски округ	2002.	2003.	2004.	2005.
Деспотовац	142.20%	175%	119%	120%
Јагодина	99.50%	100%	97.20%	98.90%
Параћин	105%	83.50%	112%	113%
Рековац	76.10%	70%	64.30%	59.30%
Свилајнац	83.30%	94.70%	98.30%	90.50%
Ђуприја	85.20%	87.60%	85.60%	87.40%

Извор података: РЗС – Општине у Србији из 2002, 2003, 2004, 2005. и 2006. године

Дијаграм 1: Национални доходак по глави становника

Национални доходак по глави становника добија се стављањем у однос реализоване вредности материјалне производње на територији Општине и броја становника Општине (процена у односу на званичан податак из последњег пописа и просечног годишњег пораста/пада броја становника у периоду између два последња пописа).

Овај показатељ је директно пропорционалан расту вредности остварене производње и обрнуто пропорционалан кретању броја становника. У синтетичком изразу, овај индикатор указује на достигнути ниво раста и развоја привреде на територији Општине, односно посматраног подручја.

У случају Општине Свилајнац, вредност овог индикатора је испод просечног нивоа који је забележен на територији Јабланичког округа. У односу на остала територијална подручја која су обухваћена у овој фази анализе, вредност индикатора НД по глави становника је за Свилајнац испод нивоа који бележе Република Србија и Централна Србија. Основни разлози за тренд који бележи вредност овог индикатора за Општину Свилајнац налазе се у факторима утицаја на кретање овог индикатора: природни прираштај становништва, који је за сва анализирана подручја у негативној зони, за Општину Свилајнац је нижи од просечног коефицијента природног прираштаја за ниво Републике. Међутим, далеко већи утицај на вредност НД перцапита потиче од перформанси укупне економије на територији Општине, а како су оне испод нивоа просека за остала анализирана подручја, то је утицало и на висину оствареног НД по глави становника, која је у 2005. години представљала 69,0% републичког просека.

Табела 26. Национални доходак по глави становника од 2001. до 2005. године

Подручје	2001	2002	2003	2004	2005
Република Србија	57,627	76,349	88,283	118,947	123,473
Централна Србија	50,585	71,354	83,555	113,864	115,639
Поморавски округ	45,569	65,712	74,495	84,040	94,060
Свилајнац	40,356	52,268	70,531	82,621	85,130

Економска структура и власништво

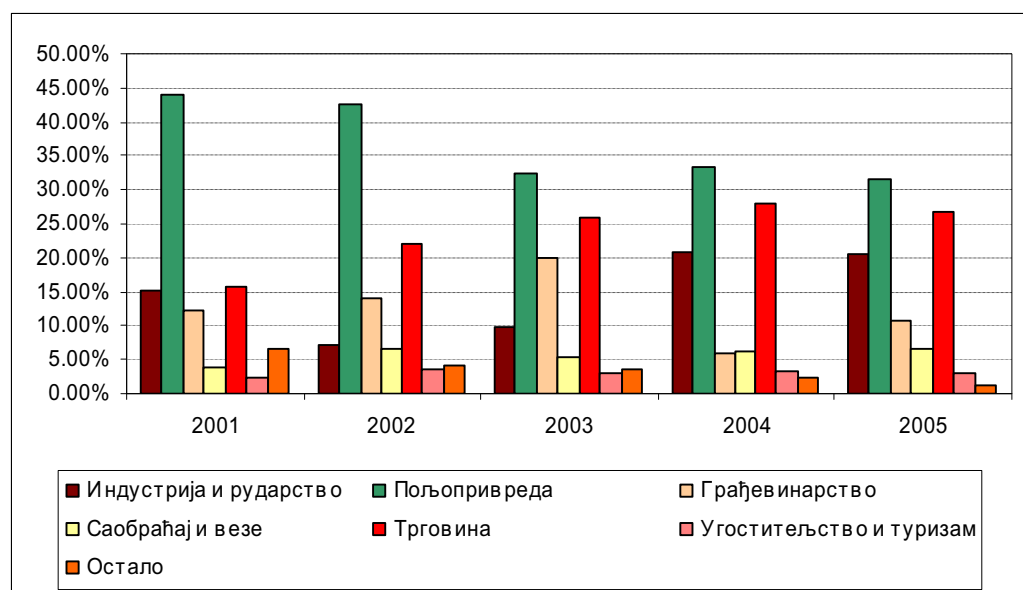
Ова група индикатора укључује структурне показатеље којима се презентују потенцијалне могућности за интензивнији, конкурентнији, динамичнији и ефикаснији технолошки и укупан економски развој подручја. Наведени индикатори упућују у ком правцу општинска управа треба да реагује како би стимулисала одређене привредне сегменте, односно делатности. Ови индикатори презентују праву слику локалне привредне структуре, што даје основу за конципирање даљег развоја посматраног подручја.

Табела 27. Национални доходак по делатностима од 2001. до 2005. године

Делатности	2001	2002	2003	2004	2005
Индустрија и рударство	15.30%	7.00%	9.70%	20.70%	20.50%
Пољопривреда	44.00%	42.70%	32.50%	33.30%	31.00%
Грађевинарство	12.30%	14.00%	19.80%	6.00%	10.80%
Саобраћај и везе	3.90%	6.60%	5.40%	6.20%	6.40%
Трговина	15.70%	21.90%	26.00%	28.10%	26.80%

Угоститељство и туризам	2.30%	3.50%	3.00%	3.20%	3.00%
Остало	6.50%	4.30%	3.60%	2.50%	1.10%

Дијаграм2 .Привредна структура по делатностима

Привредна структура Општине показује да су доминантне делатности пољопривреда, трговина и прерађивачка индустрија. Удео пољопривредне производње у реализованом НД је варирао (2001. године износио је 44,0% , док је најнижа вредност забележена 2005.године кад је удео у НД износио 31%) у корист веће заступљености трговине (2004. године удео трговине у НД је износио 28,1%), што се оцењује као позитиван тренд. Учешће прерађивачке индустрије је варирало уважавајући већи степен обраде производа, а самим тим и већу вредност производње коју прерађивачка индустрија креира.

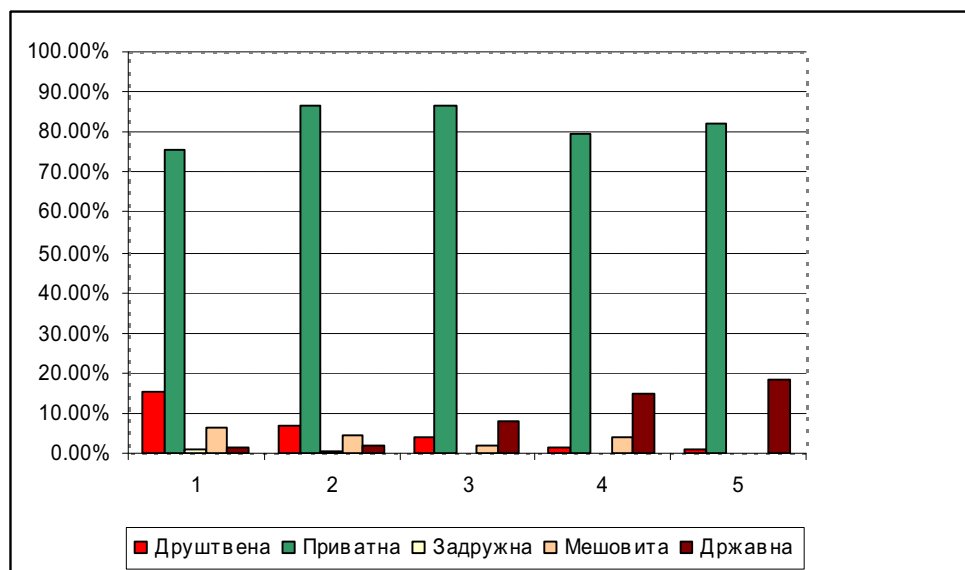
Са друге стране, удео пољопривредне производње, упркос повољним агроеколошким околностима варира у формираном НД Општине, пре свега као последица депопулације сеоских подручја, застареле технологије производње, уситњених поседа који не обезбеђују профитабилан узгој култура и недовољно добре организованости локалних пољопривредних произвођача за наступ на тржишту. Од прерађивачких капацитета за обраду примарних пољопривредних производа доминира прерада метала и дрвета, чији производи полако стичу своју препознатљиву робну марку на националном тржишту, док је за ширење пласмана на инострано тржиште ограничавајући фактор изостанак стандардизације производње. Последњих година, све већу заступљеност у креираном НД Општине бележи и делатност грађевинарства (2003. године удео трговине у креирању НД је износио 19,8 % док је најнижа вредност забележена 2004. године од 6,0%), чиме привредна структура добија на преко потребној диверзификацији.

Табела 28. Својинска структура националног дохода од 2001. до 2005. године

Облици својине	2001	2002	2003	2004	2005
Друштвена	15.60%	6.80%	3.90%	1.50%	1.20%
Приватна	75.50%	86.40%	86.50%	79.40%	82.20%
Задружна	1%	0.30%	/	0.10%	/

Мешовита	6.30%	4.60%	2.10%	4.20%	/
Државна	1.60%	1.90%	8.10%	14.80%	18.30%

Дијаграм3 Својинска структура

У складу са општим трендом раста приватне својине, као резултат спровођења процеса приватизације, али и подстицања развоја сектора малих и средњих предузећа и ширења предузетничких активности, Општину Свилајнац карактерише доминација приватног сектора у локалној привредној структури.

Степен приватизованости је у досадашњем току одвијања процеса приватизације висок, с обзиром да је процес приватизације предузећа при крају.

Поред тога, развој мале приватне привреде показао се као виталан сегмент локалне економије који је пружио економску алтернативу посматраном подручју у периоду нестабилних услова привређивања на националном нивоу. Доминантне активности око којих се мала привреда на локалном нивоу сконцентрисала је производњу пољопривредних производа. О значају приватног сектора за економски развој Општине Свилајнац сведоче и подаци о сталном порасту удела НД који се формира у приватној својини – последњи расположиви податак за 2005. годину показује да то учешће достиже 82,2%. Удео друштвене, задружне и мешовите својине у креирању НД се значајно смањио (2001. године удео ових облика својине је износио 15,6%, 6,4% а 2005. године 1,2%, при чему задружна и мешовита својина нису ни присутне) док се удео државне својине повећао са 1,6% колико је износио 2001. године на 18,3% у 2005. години. Тако да је на територији општине Свилајнац присутна само приватна и државна својина.

БДП (брuto домаћи производ)

Током последњих неколико година су у статистичком систему упоредо заступљена два начина обрачуна макроекономских агрегата: први, по обухвату ужи, теоријски се ослања на концепт материјалне производње, а други, шири (који је прихваћен као међународни стандард) и ослања се на систем националних рачуна.

У вези с тим, два основна макроекономска агрегата којима се мери економска активност земље јесу друштвени производ (материјални концепт), односно бруто домаћи производ (систем националних рачуна). **Друштвени производ обухвата само материјалну производњу и услуге повезане са материјалном производњом, док бруто домаћи производ (који није исто што и бруто друштвени производ), поред наведеног, обухвата и нематеријалне услуге – тј. услуге у финансијском сектору, услуге здравства, образовања, државних органа и институција, итд.**

Републички завод за статистику Србије урадио је ревизију већ објављених резултата обрачуна БДП и других макроекономских агрегата за период 1997 – 2005. године у складу с методологијом Система националних рачуна (SNA93) и Европским системом националних рачуна (ESA95), и у складу с најновијим међународним стандардима и препорукама, као и доследном применом методолошких решења. На бази ревидираних података бруто домаћег производа у текућим ценама извршен је нови обрачун бруто домаћег производа у сталним ценама са базном 2002. годином.

Табела 29. **Остварени БДП по становнику од 2001. до 2005. године у еврима**

Извор података: РЗС – www.statserb.sr.gov.yu

Подручје	ДП (хиљ. дин.)	структура	БДП (хиљ.евра)	Становништво	per capita BDP	Стру - ктур а
Република Србија	1.072.284.840	100,0	21.107.900	7.440.769	2.837	100,0
Поморавск и округ	23.955.246	2,23	471.558	227.435	2.073	73,1
Деспотовац	3.059.406	0,28	60.224	25.611	2.351	82,9
Јагодина	7.496.226	0,70	147.563	70.894	2.081	73,3
Параћин	6.990.648	0,65	137.611	58.301	2.360	83,2
Рековац	800.308	0,07	15.754	13.551	1.163	41,0
Свилајнац	2.516.668	0,23	49.540	25.511	1.942	68,4
Ћуприја	3.091.990	0,28	60.866	33.567	1.813	63,9

Смернице и циљеви

Основни циљ – **Повећати конкуретност и атрактивност општине Свилајнац, водећи рачуна о запошљавању као једном од приоритета економског и социјалног развоја.**

Остварење наведеног циља подразумева реализацију следећих оперативних задатака утемељених на принципима тржишног пословања и одрживог развоја:

- **Унапређивањем производних способности** подручја кроз тржишно профилисану структуру индустрије – кроз различите нивое реструктурање постојећих и развој нових предузећа са **интензивирањем развоја производних MSP** као економско ефикасних и флексибилних привредних субјеката.
- **Привлачење инвестиција** – кроз регенерацију **brownfields** локација као могућност одрживог коришћења земљишта, као и активирање **greenfield** локација кроз целосходније законе, смањење дажбина и решавање власништва.

- Приликом обликовања будуће организације индустрије у општини Свилајнац, посебну пажњу усмерити на квалитетнији приступ према окружењу укључивањем **еколошке компоненте** као интегралног дела просторног развоја индустрије и тиме обједињавање економске, социјалне и еколошке димензије развоја, односно усклађивањем свих аспеката развоја индустрије са развојним потенцијалима општине.

Највеће потенцијале имају:

1. Агроиндустрија
2. Индустрија прераде хране
3. Текстилна индустрија

Имајући напред наведено у виду, са становишта будућег просторног развоја индустрије, потребно је обезбедити широку мрежу производно-просторних јединица које би сачињавале:

- **постојеће зоне** – које је потребно инфраструктурно комплетирати, осавременити, сагласно развојним потенцијалима просторно проширити, рационалније користити уз спровођење адекватних мера заштите окружења.
- **нове зоне** – на просторима повољних развојних потенцијала (доступност, могућности инфраструктурног опремања, уклапања у околни простор) – "Велико Поље" ("Реум")

Развојне тенденције у организацији производне активности указују на значај нових просторних форми за подстицање свеукупног развоја – привлачење капитала, повећање запослености, повезивање фирми, ширење инвестиција...

Просторни развој пољопривреде

Општина Свилајнац има изузетно повољне природне и климатске услове за развој пољопривредне производње. На територији општине Свилајнац пољопривреда је важна привредна делатност, која са 31% учествује у формирању националног дохотка, 2005.-те године. Од укупно 326 км², колика је површина општине Свилајнац, пољопривредно земљиште заузима 75,7% од укупне површине или 247 км².

Општина Свилајнац је природно-географски комбинација равничарског и брежуљкастог рељефа, са умереном климом и плодним земљиштем, што је добра основа за најважнију делатност Доње Ресаве и општине Свилајнац – пољопривреду.

У прилог овоме иде и чињеница да општина Свилајнац располаже природним потенцијалима у пољопривреди, изграђеним капацитетима у прерађивачкој индустрији, очуваним природним богатствима и здравом животном средином.

Имајући у виду да ће тражња за пољопривредним и прехранбеним производима у наредном периоду озбиљније да расте (пре свега због пораста тражње становништва, потреба прехранбене индустрије за сировинама и извоза) потребно је да се у наредном периоду повећа обим пољопривредне производње са стопом раста најмање 3% на годишњем нивоу. Такав раст производње подразумева нов начин организовања пољопривреде кроз мрежу земљорадничких задруга, откупних пунктова и пољопривредних производних центара. У зависности од локалне специфичности и сировинске базе формирали би се:

- ратарско-сточарски центри;
- центри за производњу здраве хране;
- центри за скупљање лековитог биља и шумских плодова и
- туристички центри везани за специфичан амбијент и пољопривреду.

Пољопривреда у протеклом периоду, у условима тешке економске ситуације, нестабилности тржишта, диспаритета цена пољопривредних производа на тржишту, претрпела је и трпи огромне губитке. Поред свих тешкоћа и проблема, пољопривредни произвођачи, локална самоуправа и државни органи теже унапређују пољопривреду како на глобалном нивоу, тако и на нивоу региона и општина.

Основу развоја пољопривредне производње, поред приватног сектора, представљају Земљорадничка задруга „Свилајнац,, Свилајнац, Земљорадничка задруга „Ратар,, Седларе, Земљорадничка задруга „Кушиљево,, и фабрика замрзнутог воћа и поврћа „Хладњача – Воћар,, Свилајнац. Производња ратарских, повртарских биљака, воћа и поврћа и у сточарству организована је преко земљорадничких задруга на знатном пространству у општинама Поморавског округа и неким деловима Шумадије.

Табела 30

Ред. бр.	Катастарска општина	Укупно пољопр.земљиште		
		ха	ар	м2
1	Бобово	2.362	26	50
2	Бресје	467	40	31
3	Војска	1.177	53	36
4	Врлане	260	68	41
5	Гложане	1.604	30	32
6	Грабовац	1.332	8	9
7	Дубље	1.214	85	50
8	Дубница	1.091	14	47
9	Ђуринац	605	75	54
10	Купиновац	654	90	29
11	Кушиљево	2.858	77	79
12	Луковица	484	74	50
13	Мачевац	477	63	84
14	Проштинац	503	71	85
15	Радошин	459	21	22
16	Роанда	1.019	32	57
17	Роћевац	685	2	87
18	Свилајнац	2.124	28	66

19	Седларе	819	98	4
20	Суботица	1.035	93	88
21	Тропоње	1.667	86	52
22	Црквенац	1.018	86	2
Укупно за целу општину		23.926	30	55

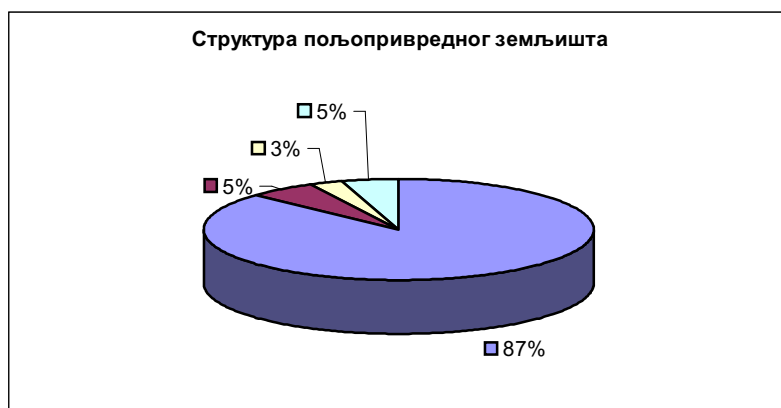
Извор података: Катастар Општине Свилајнац

Структура пољопривредног земљишта на подручју општине Свилајнац је следећа:

- Ораничне површине.....20.820,3 ха
- Воћњаци.....1.279,9 ха
- Виногради.....689,3 ха
- Ливаде и пашњаци.....1.136,8 ха

Укупно:23.926,3 ха

Дијаграм4

Од укупно 23.926,3ха пољопривредног земљишта, најзаступљеније су ораничне површине које заузимају 87% обрадивих површина, затим воћњаци са 5,3%, ливаде и пашњаци са 4,8% и виногради на 3%. Оваква структура указује да је на територији општине Свилајнац најзаступљенија делатност управо гајење житарица.

Подручје	Газдинства укупно	Земљиште у својини, ха			Коришћено земљиште		
		Укупно	обрадиво		Укупно	Обрадиво	
			свега	просек по газдинству		свега	просек по газдинству
Поморавски округ	35.624	119.923	75.421	2,12	120.671	76.251	2,14
Свилајнац	5.120	18.955	13.364	2,61	19.073	13.59	2,65

Табела 31. Структура пољопривредног поседа

Поседовану структуру карактерише највећа заступљеност газдинстава са малим поседима, просек на територији општине Свилајнац је 2,65ха. С обзиром да рентабилност производње расте са повећањем површине газдинстава онда се може закључити да садашња структура је ограничавајући фактор у коришћењу пољопривредног земљишта.

Од укупно 25.511 становника општине, 63% живи у сеоским насељима, односно 16.116 становника.

Табела 32. Чланови газдинства

Подручје	Чланови газдинства		Чланови газдинства према активности					
	укупно	мушко	Индивидуални пољопривредници		активни ван свог газдинства		са личним приходима	издржав.
			укупно	мушки	укупно	мушки		
Поморавски округ	119.60	58.922	20.340	10.817	31.271	20.207	26.921	40.621
Свилајнац	17.407	8.377	4.173	2.347	3.254	2.021	3.691	6.182

Табела 33. Структура газдинства

Подручје	Газдинства укупно	Пољо-привредна	Непољо-привредна	Мешовита	Без прихода
Поморавски округ	35.624	5.322	22.022	6.627	1.653
	100%	14,9%	61,8%	18,6%	4,6%
Свилајнац	5.120	1.120	2.442	1.186	372
	100%	21,9%	47,9%	23,2%	7,3%

Последњих година у Србији, па тако и на територији општине Свилајнац, изражен је тренд старења пољопривредне популације. Све мање је младих у сеоском подручју, док популација старија од 65 година је у порасту, тако да их је по последњем попису на територији општине Свилајнац било 28,1%.

Табела 34. Чланови газдинства према старости

Подручје	Број чланова према старости					
	укупно	до 14г.	15-27	28-49	50-64	65 и више
Поморавски округ	119.601	15.387	17.045	31.134	24.216	31.111
	100%	12,9%	14,2%	26%	20,2%	26%
Свилајнац	17.407	2.510	2.480	4.465	2.974	4.886
	100%	14,4%	14,2%	25,6%	17,1%	28,1%

Табела 35. Чланови газдинства према школској спреми

Подручје	Број чланова према школској спреми					
	укупно	непотпуна основна	основна	средња	виша	висока
Поморавски округ	103.197	44.680	27.313	27.273	2.162	1.769
	100%	43,3%	26,5%	26,4%	2,1%	1,7%
Свилајнац	14.753	7.236	3.607	3.441	282	187
	100%	49%	24,4%	23,3%	1,9%	1,3%

Ратарство и повртарство

Полазећи од природних предности за ратарску производњу, добрих педолошких карактеристика земљишта, умерено континенталне климе и створених вредности које се огледају у традицији ратарске производње на овом подручју, потребно је осавременити производњу применом нових технологија у складу са савременим научним сазнањима.

Најзаступљеније културе у производњи стрних жита су кукуруз и пшеница. Укупан принос ових пољопривредних култура варира од године до године у зависности од временских услова и примене агротехничких мера. Тако је 2004. године укупан принос пшенице на територији града Свилајнца био 9.642 тона, да би 2006.године тај принос смањен за 38% на 5900 тона. Принос кукуруза 2005 године износио је 44.986, да би се 2006 године тај принос смањио на 32.761 што је укупно за скоро за 30%

Табела 36. Најзаступљеније културе

Год.	Пшеница					Кукуруз				
	укупан принос t			просечан принос		принос t			просечан принос kg.	
	укупно	друшт.	приватна	друшт.	приватна	укупно	пред. и задруге	приватна газдинс.	пред. и задруге	приват на газдин ст.
2000.	5.996	248	5.748	3.542	2.816	15.045	99	14.946	1.375	1.657
2001.	8.182	270	7.912	3.750	3.641	41.276	485	40.791	4.709	4.704
2002.	7.843	312	7.531	3.949	3.412	48.643	419	48.224	4.365	5.576
2003.	5.448	237	5.211	3.338	2.855	28.921	338	28.583	2.914	3.268
2004.	9.642	344	9.298	4.526	4.120	43.284	507	42.777	4.694	5.151
2005.	8.031	252	7.779	4.064	3.828	45.397	411	44.986	5.138	3.541
2006.	5.900	146	5.754	3.650	3.087	33.046	285	32.761	3.958	4.056

Повртарство је свакако једна од грана пољопривреде која има све потребне предуслове за један одржив развој. Повећање укупне производње одређених повртарских култура, као и повећање приноса ових култура у последњих пар година, указује на то да се у овој области већ кренуло са одређеним активностима у смислу осавремењавања производње, али све је то још увек недовољно, без правог и јасног коцепта

Табела 37. Повртарске културе

Подручје	год.	Шећерна репа		Сунцокрет		Пасуљ		Кромпир	
		принос		принос		принос		принос	
		укупно t	по хе, kg.	укупно t	по хе, kg.	укупно t	по хе, kg.	укупно t	по хе, kg.
Република Србија	2004	2.813.972	46.560	437.602	2.319	59.939	1.163	990.782	10.950
	2005	3.101.176	48.21	350.762	1.773	58.726	1.294	969.562	11.402
	2006	3.188.905	44.550	384.945	2065	54.585	1224	930.305	11.018
Поморавски и Округ	2004	3161	33.989	308	1283	2298	1015	25058	10248
	2005	5922	24471	677	1528	2766	1290	28659	11760
	2006	3380	11419	291	1485	2014	1019	27786	11665
Општина Свилајнац	2004	70	35.000	149	1863	196	480	4310	13061
	2005	76	38.000	117	1410	244	661	4309	12599
	2006	65	32.500	137	1671	233	817	4028	12095

Воћарство и виноградарство

Табела 38. Приноси воћа по преовлађујућој заступљености

Подручје	год.	Јабукe		Шљиве		Виногради	
		принос		принос		принос	
		укупно t	по хе, kg.	укупно t	по хе, kg.	укупно t	по хе, kg.
Република Србија	2004	183.571	12,3	561.199	13,2	424.511	1,2
	2005	198.030	13,4	304.351	7,1	240.643	0,7
	2006	240.320	16,4	556.227	13,3	359.454	1,1
Поморавски Округ	2004	4.251	10,7	21.539	9,5	25.513	1,0
	2005	3492	9,6	12.627	5,5	14.692	0,6
	2006	4034	11,0	20.002	9,2	19.456	0,9
Општина Свилајнац	2004	838	14,5	3605	13,5	3751	0,9
	2005	632	11,4	1473	5,4	1766	0,6
	2006	707	12,9	2709	9,8	2569	0,8

По својим климатским, педолошким и топографским карактеристикама општина Свилајнац, испуњава предуслове за воћарску производњу. Тренутно стање је далеко од задовољавајућег и могућег. Велика инвестициона улагања су потребна за подизање нових и обнављање старих засада и непостојање адекватне линије финансирања ове активности, довели су до стагнације воћарства и лаганог пропадања постојећих засада.

Сточарство

Сточарство представља значајну грану пољопривреде, по обиму и значају, за општину Свилајнац, обзиром да постоји традиција узгоја стоке.

По броју грла најзаступљенија врста је живина са 201.496 комада (стање 01.12.2006.), затим следе свиње, овце и говеда. Према подацима на 100 ха ораничних површина, најзаступљеније су свиње и њихов број премашује републички просек. Детаљнији преглед следи у наредној табели.

Табела 39. Сточарство заступљеност

подручје	Говеда	Свиње	Овце	Живина	Број		
					говеда на 100 ха	свиње на 100 ха	оваца на 100 ха
Република Србија	1.105.988	3.998.927	1.555.864	16.595.204	26	121	30
Поморавски округ	33.434	160.968	64.259	1.243.718	23	139	40
Свилајнац	5.793	31.237	7.361	201.496	24	145	30

Извор података – Општине у Србији 2007 – Републички завод за статистику Београд

Узгој стоке на подручју општине Свилајнац је организована преко земљорадничких задруга, мини фарми и узгој на газдинствима индивидуалних пољопривредних произвођача.

Издвајамо:

- Земљорадничка задруга **"Ратар"** из Седлараје једна од најстаријих у Србији, основана је 1898. године. Поседује у свом саставу сопствену фарму за тов свиња и говеда, тако да постоји могућност за тов 6.300 комада свиња у тонусу, односно 8.500 комада годишње. Могућност за производњу постоји и на мини-фармама и домаћинствима индивидуалних пољопривредних произвођача, за села која гравитирају 33 "Ратар" (Рођевац, Ђуринац, Проштинац, Бобово, Дубница, Седларе, Купиновац, Суботица, Роанда, Тропоње) и то око 5.000 комада свиња у турнусу. Постоји могућност и за тов јунади у заједничкој производњи на мини фармама пољопривредних произвођача, око 2.000 комада годишње.
- Фарма за тов јунади **"Дивци"** из Кушиљева располаже сопственом фармом за тов јунади, капацитета око 2.000 комада у турнусу, односно 4.000 комада годишње.
- На подручју земљорадничке задруге **"Свилајнац"** гравитирају пољопривредни произвођачи из Бобова, Грабовца, Врлана, Дубља, Црквенца, Гложана, Бресја, Рдошина, Војске, Мачевца, Свилајнца и луковице. У наведеним месним заједницама постоји могућност за организован тов у објектима пољопривредних произвођача и то 1.150 комада јунади, 8.500 комада свиња годишње, као и могућност за производњу 1.100.000 литара млека годишње. Земљорадничка задруга "Свилајнац" и сопственом фармом за тов бојлера, капацитета 900.000 комада годишње.
- Постоји и могућност за тов бојлера на мини-фарми предузећа **"Фармер"** из Гложана капацитета 10.000 бојлера годишње, уз могућност проширења капацитета за још 10.000 комда, као и у селу Бобову капацитета 6.000 комада годишње.

С обзиром на расположиве природне ресурсе за узгој говеда, свиња, оваца и живине, неопходно је да се стратешки улаже у ревитализацију постојећих и изградњу нових сточних фондова.

Стратешки циљеви

Основни стратешки циљ развоја пољопривреде је стварање услова за прилагођавање општинске пољопривреде и пољопривредних произвођача условима могућег чланства Србије у Европску унију. Оперативни циљеви:

- унапредити структуру газдинстава,
- регулисати функционисање тржишта земљиштем и могућности закупа,
- обезбеђење квалитетне и безбедне хране за потрошаче,
- побољшати кредитну политику намењену пољопривредним произвођачима,
- обезбедити подршку одрживом развоју села,
- омогућити примену савремене технике и технологије.

Пољопривредне задруге у западним земљама представљају могућност за пољопривредни развој и то на пољу маркетинга, прераде и снабдевања. Због тога је потребно извршити трансформацију задружног сектора у складу са начелима ICA и EU и на бази новог закона који ће уредити задруге и стратегије у области задругарства.

Пажња ЕУ је усмерена на пружање подршке породичним фармама, с обзиром да су се показале као много ефикасније од великих конгломерата. Потребно је да што већи број комерцијалних газдинстава одговори и задовољи потребе модерне тржишне економије. Ово се може постићи укрупњавањем породичних газдинстава и подршком младим произвођачима.

Имајући у виду да развој пољопривреде предпоставља развој и ревитализацију села, будући развој треба усмерити на :

- инфраструктурно и садржајно опремање села, а посебно центара у просторном и функционалном смислу;
- задржавање глобалног контингента становништва руралног подручја, уз увећање броја становника у одређеним сеоским насељима и подручјима;
- тржишну оријентацију не само пољопривредне производње, већ и других производних програма и мале привреде;
- успостављање новог модела финансирања аграра, банке и наменски кредити;
- подстицај трансфера нових технологија и знања;
- подстицај удруживања произвођача на економским принципима;
- формирање и проширење постојећих институција за развој пољопривреде, спецификацију и контролу хране према европским стандардима, као и развој информативног система о земљишту и пољопривреди.

Шуме, шумскоземљиште и ловна подручја

Територија Општине Свилајнац припада јужнокучајском шумском подручју. Државним шумама на овом простору газдује Јавно предузеће за газдовање шумама “Србијашуме” Београд, преко свог дела, Шумског газдинства “Јужни Кучај” - Деспотовац. Према подацима из Опште основе газдовања шумама Јужнокучајског шумског подручја, укупна површина земљишта под шумом и

шумским земљиштем износи 3885,12 ха, од чега 231,54 ха припада државној, док приватној својини припада 3653,58 ха.

Лов и риболов

Општина Свилајнац има два ловачка удружења:

- „Мика Брада“ у Свилајнцу
- „Фазан“ чије је седиште у Седлару.

Ловачко удружење „Мика Брада“ газдује **ловиштем „Ресава“**, које обухвата шумско и пољопривредно земљиште, чија је површина 22.741,ха. У ловишту „Ресава“ има фазана, јаребице, зеца и срнеће дивљачи. Ово удружење газдује модерном фазанеријом и бави се производњом и продајом фазанске дивљачи.

Ловачко удружење „Фазан“ покрива **ловиште „Браниште“**, чија је укупна површина 10.068,00ха.

Од актуелне дивљачи треба навести следеће:

- срна
- дивља свиња
- зец
- фазан
- пољска јаребица.

Општина Свилајнац са Ресавом и Великом Моравом спада у богато риболовно подручје. На овој територији делује удружење спортских риболоваца „Ресава“. Рибњака на подручју општине нема, али постоје потенцијали за њихово формирање. У доњем току Ресаве јавља се шаран, ређе мрена и буцов.

Туризам

Туристичка понуда општине Свилајанац, захваљујући културно историјском наслеђу, је изузетно богата и разнолика.

Природне лепоте пре свега речних токова који су заступљени на територији општине, разноврсност флоре и фауне, пружају добре услове за развој рекреационог, ловног и риболовног туризма. Са друге стране, богато културно историјско наслеђе овога краја, изузетно је привлачно за културологе и представља потенцијал на мапи културног итинера Србије.

1.3.5. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Просторни развој

Општина Свилајнац се простире на 326 км², у чији сатав улазе 22 насеља, са 25.511 становника и просечној густини од 77 становника на 1км², што представља гуштину испод републичког просека. Свилајнац се налази у Источној Србији и административно припада Поморавском округу са центром у Јагодини који је на удаљености од 45км. На око 4 км. низводно од Свилајнца у Велику Мораву се улива река Ресава, која протиче кроз град и својом долином отвара-шири низијски део ослоњен на моравску низију, по чему се читава ова област назива Ресава.

Свилајнац је лоциран »на месту где ресавска долина срasta с моравском«. Свилајнац представља главно гравитационо жариште у целокупној Ресави.¹⁾

–Др. Србољуб Ђ. Стаменковић, мр. Мирољуб А. Миличић-Свилајнац-генеза, насеобинска еволуција и геопросторне промене – Српско географско друштво 1996. године.

Географске, климатске и хидрографске карактеристике као и педолошке, са створеном флором и фауном, представљају веома позитиван фактор развоја Свилајнца и непосредног окружења у континенталним климатским условима. Око 42% територије општине чини плодно земљиште, а 56% средње плодно земљиште, што се по педолошким карактеристика сврстава поменутој општини у групу са надпросечним погодностима за дугорочни развој по сваком основу.

Собраћајне везе Свилајнца са ширим окружењем остварује се друмским саобраћајницама, и то магистралним путем М-4 до петље на аутопуту Е-75 (коридор Х) у Марковцу и даље према средњој и северној Европи преко Београда, и јужној Европи и Блиском истоку, преко Ниша. Поменути путним правцем остварује се и друмска саобраћајна веза са магистралним саобраћајницама преко Баточине и Раче са централном и западном Србијом и Црном Гором.

Истовремено из Свилајнца се простиру четири регионална путна правца преко којих се остварују саобраћајне везе са Деспотовцем, Петровцем на Млави, Пожаревцем и Ћупријом.

Свилајнац остварује и железничке саобраћајне везе са Деспотовцем а преко Јагодине и са ширим окружењем. Према територијалној и административној организацији Републике Србије општина Свилајнац са Деспотовцем, Јагодином, Параћином, Рековцем и Ћупријом улази у састав Поморавског округа. Логично је да се најинтензивније функционалне и друге везе Свилајнца и поменутих општина одржавају и развијају интензивније него са другим општинама.

I.3.5.3. Организација јавних служби

У општини Свилајнац заступљена је углавном примарна мрежа јавних служби и то у областима: образовања, здравства, социјалне заштите, културе и физичке културе, односно спорта и рекреације.

Образовање

Школски систем образује, васпитава и усмерава ученика да овлада знањима, вештинама и умећима, како би се створиле одређене особине личности, ставови и систем вредности код сваког ученика као индивидуе.

Предшколско образовање

На територији општине Свилајнац функционише предшколска установа „Дечја радост“. Дечји вртић је почео са радом 1979. године. Зграда је наменски изграђена, дограђена је 1987. године (3 радне собе). Нов објекат површине 520 м² почео је са радом 1992. године тако да укупна површина објекта износи

2.352 м². Објект је лоциран у улици Радничкој бр. 1. Окружен је зеленилом градског парка, а услови рада су у складу са нормативима за предшколске установе.

Основно образовање

На територији општине Свилајнац функционишу 4 основне школе:

- ОШ „Јован Јовановић Змај“ у Свилајнцу,
- ОШ „Бранко Радичевић“ у Седлару,
- ОШ „Вожд Карађорђе“ у Кушиљеву,
- ОШ „Стеван Синђелић“ у Војски.

У школској 2005/2006. години основно школским образовањем обухваћено је 2249 ученика. Осим школе у Кушиљеву све остале школе на територији општине Свилајнац у свом саставу имају и изванредан број издвојених одељења, у којима су у највећој мери заступљена комбинована одељења.

Средње образовање

Једна од базичних претпоставки економског развоја је постојање образовних установа које ће школовати потребне стручњаке различитих нивоа образовања и способности за рад.

На подручју општине Свилајнац функционишу две средње школе, Средња школа "Свилајнац" и Пољопривредно ветеринарска школа са домом ученика – Свилајнац.

Развој средњошколског образовања на локалном нивоу одређен је бројним спољашњим факторима школског система, а посебно Стратегијом развоја општеобразовних средњих школа и Стратегијом развоја средњег стручног образовања.

Центар за културу: јавна установа у области културе је Центар за културу Свилајнац, који је основан одлуком СО Свилајнац 29. априла 1996. године. До тада је носилац ове делатности био Раднички универзитет "Драгош Илић" као самостална установа која је основана од стране СО Свилајнац 1962. године. Центар за културу Свилајнац је самостална установа са потпуном одговорношћу.

Делатности Центра за културу Свилајнац су:

- Презентација културно-уметничких остварења: позоришних представа, музичких концерата и музичко-сценских представа (изворне певачке групе, нижа музичка школа, фолклорне и плесне групе, естрада), књижевне вечери, ликовних изложби, културно-образовних и забавно-рекреативних програма, обележавања значајних датума и празника, саветовања, стручни састанци,
- Организација традиционалне културне манифестације "Синђелићеви дани" комплексне културно-уметничке манифестације од посебног значаја за општину и Србију
- Рад уметничке вајарске колоније у дрвету "Ди Свилато", јединствене вајарске колоније у дрвету на просторима Републике Србије,
- Стални рад Градског аматерског позоришта са обе сцене - дечјом сценом и сценом за одрасле,
- Стални рад КУД "Синђелић" са дечјим припремним и извођачким фолклорним ансамблом и оркестром, са преко 100 сталних чланова,

- Организација традиционалне манифестације сусрета села општине Свилајнац, под називом "Ресава од трагова до корака",
- Делатност биоскопа,
Издавачка делатност (књиге аутора из општине Свилајнац и других, програми, плакати, билтени и др).

Социјална заштита

У систему социјалне заштите, на територији општине Свилајнац функционише Центар за социјални рад "Свилајнац", као орган државне управе, чији је оснивач општина Свилајнац. Центар је основан 31.12.1982. године. Од свог оснивања ова установа бележи споро, али стално побољшање општих радних услова и стручних потенцијала.

Међуопштинске установе културе: Музејску делатност на подручју општине Свилајнац обавља делом Музејска служба при Ресавској библиотеци, Народни музеј у Нишу и Завичајни музеј у Јагодини. Делатност архива обавља Међуопштински архив у Јагодини док је заштита културних добара на подручју општине Свилајнац поверена Заводу за заштиту споменика културе у Крагујевцу.

Комунални објекти

Гробља – Сва насеља у општини имају своје гробље, осим Ђуринца. Свилајначко гробље се налази у источном делу насеља на површини од 6,50ха. За проширење овог гробља обезбеђена је парцела површине од 50ари.

На основу анализе постојећег стања, расположивих података, а у складу са стопом морталитета потребно је обезбедити довољно капацитета за сахрањивање, на подручју целе општине.

Сточна пијаца – На територији општине Свилајнац уређена сточна пијаца постоји само у Свилајнцу. У оквиру простора сточне пијаце налазе се **кванташка и шарена пијаца**.

У складу са постојећом опредељеношћу насеља, неопходно је утврдити потребу за сточним пијацама у насељима, које могу опслуживати и више насеља у окружењу.

Ветеринарска станица – На подручју општине постоји једна ветеринарска амбуланта у Свилајнцу – комплекс површине 0,08ха.

Зелене пијаце – насељска зелена пијаца постоји у Свилајнцу, у зони насељског центра на површини од 0,40ха. У локалном центру Луковица постоји мала зелена пијаца.

Неопходно је утврдити потребу за зеленим пијацама у подручју ван града, за појединачна насеља или у склопу вишенаменских комуналних зона за гравитационо подручје.

Кванташка и шарена пијаца – налазе се у оквиру простора сточне пијаце.

Ватрогасна станица – са ватрогасним домом се налази у Свилајнцу уз насељски центар, на површини од 1,12 ха. Планом предвидети потребу изградње ватрогасних станица за шире гравитационо подручје.

Управљање отпадом

У општини Свилајнац сакупљање чврстог комуналног отпада је организовано од стране КЈП „Морава“ Свилајнац. Овај отпад се сакупља возилом - аутосмеђаром за део града са контејнерима запремине 1,1m³ којих има у још 5 месних заједница, док други део града поседује кућне канте за смеће, и тај део града опслужују 2 камиона са ротационим бубњем. Отпад се одвози на градску

депонију «Бадра» која је удаљена од центра Свилајнца 3800m, а од најближег грађевинског објекта око 2000m.

Површина депоније је 2800 m². На депонију се одлаже отпад мешовитог састава и порекла. Евиденција о одлагању отпада и анализе о врсти и саставу отпада за ову депонију нису рађене. Депонија је од изворишта воде за пиће удаљена 3.400 m.

Постојећа градска депонија не задовољава својим капацитетом, с обзиром на количину отпада по глави становника на територији општине Свилајнац. Неуређена је и без икаквих пратећих објеката и мера заштите и као таква представља право сметлиште.

1.3.6. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

1.3.6.1. Саобраћај и саобраћајна мрежа и објекти

Природно повољни саобраћајно-географски положај општине Свилајнац пружа јој значајне могућности за развој у целини посматрано, јер се територија општине налази у близини најзначајнијег инфраструктурног коридора и преко њега је повезана са суседним регионима у нашој земљи и даље преко развијене мреже европских путева са Европом и Светом.

Са западне стране повезана је државним путем првог реда бр.4 са државним путем првог реда бр.1 (аутопут Е75) и то је најбитнија веза Свилајнца са ближим и даљим окружењем. Кроз општину пролазе и два државна пута другог реда пут бр.103 и бр.108 који заједно са путем бр.4 повезују општину Свилајнац са суседним општинама Пожаревцем, Петровцем на Млави, Великом Планом, Лаповом, Баточином, Јагодином и Деспотовцем. Ова два државна пута другог реда се практично укрштају о централној зони Свилајнца и веома су битни за комуникацију између појединих насеља. Они пружају алтернативу путним правцима првог реда и на тај начин значајно растеређују саобраћајне токове на примарним правцима.

Као резултат бројања саобраћаја на путевима Републике Србије од стране ЈП Путеви Србије добијени су следећи резултати:

Државни пут	Деоница	Дужина	2006 (ПГДС)	2008 (ПГДС)
М1	В.Плана-Марковац	12 km	15329	17063
М1	Марковац-Лапово	6,4 km	16029	17546
М4	Марковац-Свилајнац	6,5 km	2356	2530
Р103	Жабари-Свилајнац	13,9 km	2784	3070
Р103	Свилајнац-Медвеђа	14,8 km	1956	2230

Табела 40.Деонице по дужинама

Железничка пруга Марковац-Ресавица омогућава повезивање посматраног подручја преко основног железничког коридора са осталим делом земље .

Тренутно на подручју општине нема услова за водни саобраћај али се просторним планом инфраструктурног коридора оставља пловни коридор уз Велику Мораву као потенцијална веза са најважнијим европским пловним системом Дунав- Мајна- Рајна .Основни проблеми и ограничења у домену друмског саобраћаја, за планско подручје општине Свилајнац су :

- Неодговарајуће трасе магистралног и регионалних путних праваца условљавају вођење транзитног саобраћаја кроз само насеље што за последицу има мешање локалних и транзитних токова и тако директно утиче на смањење степена безбедности саобраћаја.
- Неодговарајући профили саобраћајница .
- Недовољна изграђеност саобраћајних капацитета за немоторна кретања што изазива угроженост безбедности учесника у саобраћају .
- Непостојање посебног моста на Великој Морави намењеног друмском саобраћају како би се избегли саобраћајни застоји на постојећем железничко- друмском мосту.

У домену железничког саобраћаја потребна је реконструкција и модернизација постојеће железничке пруге Марковац-Ресавица .

1.3.6.2.Техничка инфраструктура – мреже и објекти

На територији општине Свилајнац постоји градска гасоводна мрежа средњег притиска (мах. 12 bar-а). Од магистралног гасовода високог притиска Велика Плана – Параћин постоји прикључак до главне мерно-регулационе станице (ГМРС) Марковац. Од ГМРС Марковац гасовод средњег притиска (мах. 12 bar-а) разведен је до мерно регулационе станице МРС Силос, и према југоистоку ка Деспотовцу. Дистрибутивна мрежа широке потрошње притиска 4 bar-а разводи природни гас до појединачних потрошача. Мањи број индустријских потрошача прикључен је директно на мрежу средњег притиска.

Топлификациони систем се састоји од неколико заједничких котларница за више (до три) објеката.

1.3.6.3.Електроенергетска инфраструктура

Општина Свилајнац се снабдева електричном енергијом из трафостанице ТЕ „Морава“, 110/35/6,3 kV, инсталисане снаге 35/31,5/15 MVA. Поред овог, постоји и трансформатор 110/35 kV снаге 20MVA који се користи искључиво као резерва у хаваријским режимима.

Разводно постројење ове трафостанице повезује 5 праваца:

блок трансформатор у ТЕ „Морава“

ТС 380/110 kV „Крагујевац“ преко ТС 110/35 kV „Лапово“

ТС 110/35kV „Костолац“ преко ТС 110/35kV „Пожаревац“ - ТС 110/35kV „Петровац“

ТС „Аранђеловац“ преко ТС „Младеновац“, ТС „Смедеревска паланка“, ТС

„Велика Плана“, ТС „Марковац“

ТС 110/35kV „Јагодина 1“, ТС 110/35kV „Јагодина 2“ која је повезана са ТС 380/110kV „Крагујевац“ и ТС 220/110kV „Крушевац“.

Локација ове трафостанице је у кругу термоелектране „Морава“ и није најповољнија јер се због велике дужине далековода имају значајни губици.

Термоелектрана „Морава“ смештена је на десној обали Велике Мораве на око 2,8км од Свилајнца. Ову локацију условио је најповољнији положај за допрему угља из околних рудника, близина реке из које се црпи вода за потребе расхладног система као и положај далековода 110kV и 35kV. Инсталисана снага електране је 125MW, а електрана после реконструкције из 2004. године ради са искоришћењем капацитета од око 90%.

У захвату плана постоје две трафостанице 35/10kV, „Свилајнац I“ и „Свилајнац II“ капацитета 8+4MVA и 8+8MVA, респективно. Ове трафостанице раде у близини номиналног оптерећења тако да је потребно планирати проширење истих.

На подручју просторног плана изграђено је око 10км 35kV далековода (Ал-Че 3х70/10мм²) који су и данас у добром стању. Постоји и 710м 35kV кабла 4хХНР 48 95мм², од ТС 110/35/6,3kV до ТС 35/10kV „Свилајнац II“.

Од 10kV мреже око 135км је надземна а 28 км кабловска. Надземна мрежа је реконструисана у великој мери, тако да је још мали део остао на дрвеним стубовима.

Нисконапонска мрежа углавном је у добром стању, осим дела који није реконструисан а изведен је на дрвеним стубовима.

Јавно осветљење постоји у свим насељима и потребно га је и даље градити.

1.3.6.4. Телекомуникациона инфраструктура

Телекомуникациона инфраструктура, на подручју општине Свилајнац, којом су обухваћени телекомуникациони објекти, телефонске централе, спојни путеви и примарна мрежа у насељима већим делом, и по квалитету, и по капацитету није на задовољавајућем нивоу.

У мањим насељима, још увек није извршена аутоматизација и дигитализација телекомуникационе опреме и система. Спојни путеви између телефонских централа већим делом су остварени оптичим кабловима.

Од поштанских објеката постоје 12 стално активних, 3 привремено активна и 3 неактивна шалтера, што значи да један шалтер опслужује 1693 корисника.

У захвату плана постоје 3 базне станице мобилне телефоније у раду.

1.3.6.5. Вода и водни системи стање

Водоснабдевање

Насеља на територији општине Свилајнац по питању водоснабдевања могу се поделити у три групе:

- Насеља која се снабдевају водом са градског водоводног система: Свилајнац, Кушиљево, Луковица и Црквенац.
- Насеља у којима постоји заједнички локални водоводни систем: Радошин
- Остала насеља код којих је водоснабдевање решено индивидуално-копаним бунарима.

Водоснабдевање Свилајнца врши се из алувиона реке Ресаве, на локацији "Перкићево" у северном делу насеља. Извориште чини једанаест бушених бунара просечне дубине око 15 м, од чега на шљунковити водоносни део отпада 5 до 8 м. Укупна издашност изворишта је око 120 л/с. Квалитет захваћене воде је

константно добар, тако да се вода само хлорише и упућује директно ка потрошачима. Садашња мрежа је конципирана тако да се вода цевоводом $\varnothing$ 300 мм потискује ка граду, односно ка постојећим резервоарима капацитета 400 и 1000 м³. Укупна дужина водоводне мреже је 127 км.

Ужа зона заштите изворишта "Перкићево" обухвата зону површине око 35 ха. Шира зона заштите овог изворишта обухвата подручја насеља Свилајнац и Луковица.

Дубина копаних бунара се креће од 6-12 м у алувиону Велике Мораве и Ресаве до 30 м у вишим теренима.

Одвођење отпадних вода

Одвођење санитарних отпадних вода на територији општине Свилајнац врши се преко система фекалне канализације (Свилајнац и Луковица) и у осталим насељима у обичне или септичке јаме. Укупна дужина мреже фекалне канализације је око 85 км. У оквиру мреже постоје четири црпне станице. Отпадне воде се одводе у лагуне. Једна од њих је стара лагуна, у којој се врши таложење и отицање у Ресаву, док је друга нова и у њој се врши само таложење.

Атмосферске воде се одводе кишном канализацијом и површински отичу до најближих реципијената. Кишна канализација постоји само у Свилајнцу и то у дужини од око 4 км.

Регулација водотокова

Водотокови који пролазе кроз подручје ППО-е река Ресава, поток Бук и воденични јаз су регулисани. Река Ресава је регулисана на појединим деоницама у осталом делу општине. Треба редовно одржавати постојеће регулације и вршити евентуалне поправке корита после великих вода обзиром да се ради о пољским регулацијама где су могућа оштећења корита после великих вода. Обале Велике Мораве су једним делом заштићене насипом у циљу спречавања плављења насеља, инфраструктуре и обрадивих површина. Велики проблем представља ушће Ресаве у Велику Мораву због обрушавања обала, због чега су угрожене пољопривредне површине. Такође су регулисана ушћа Грабовачког, Купиновачког и Тропоњског потока.

Водотокови су слабо искоришћени за системе за наводњавање. Постоје само мањи индивидуални системи наводњавања.

I.3.7. ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА

На основу документације Завода за заштиту природе, каои увидом у Централни регистар заштићених природних добара, Завод за заштиту природе Србије констатовао је да на територији која је обухваћена границама Просторног плана општине Свилајнац нема заштићених и евидентираних природних добара.

I.3.8. НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА

Као полазна основа за израду услова заштите и чувања непокретних културних добара на територији општине Свилајнац, коришћени су ранији елаборати Завода за заштиту споменика културе и то:

1. *Споменици културе и спомен обележја са територије општине Свилајнац – 1967. година – Крагујевац, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац*
2. *Спомен обележја НОБ-а и ранијих ратова општине Свилајнац – 1975. година – Крагујевац, Завод за заштиту споменика културе Крагујевац*

Поред проучавања раније израђених елабората извршена је и детаљна перспекција читавог подручја, које се налази у захвату Просторног плана општине Свилајнац, ради валоризације, евидентирања и утврђивања стања споменичког наслеђа.

На основу Закона о културним добрима (Службени гласник РС, Београд, 1996.), непокретна културна добра, у границама Просторног плана општине Свилајнац, разврстана су у следеће категорије:

1. Споменици културе
2. Археолошка налазишта

Споменик културе је грађевинско архитектонски објекат од посебног културног или историјског значаја, као и његова градитељска целина, објекат народног градитељства, други непокретни објекат, део објекта или целине са својствима везаним за одређену средину, дело монументалног и декоративног сликарства, вајарства, примењене уметности и техничке културе, као и друга покретна ствар у њима од посебног културног и историјског значаја.

Археолошко налазиште је део земљишта или површине под водом, који садржи остатке грађевина и других непокретних објеката, гробних и других налаза, као и покретне предмете из ранијих историјских доба, од посебног културног и историјског значаја.

У границама просторног плана општине Свилајнац, нису установљене следеће врсте културних добара: **просторно/културно историјске целине** (као урбано или рурално насеље или њихови делови, односно простор с више непокретних културних добара од посебног културног и историјског значаја) и **знаменита места** (простор везан за догађаје од посебног значаја за историју, подручје са израженим елементима природних и радом створених вредности као јединствене целине).

На основу Закона о културним добрима, извршена је подела културних добара на следеће категорије:

1. Културно добро од изузетног значаја
2. Културно добро од великог значаја
3. Културно добро

Добра која уживају претходну заштиту, по Закону о културним добрима, имају исти третман као и утврђена културна добра.

ПРЕГЛЕД ГРАДИТЕЉСКОГ НАСЛЕЂА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ

-НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА ОД ИЗУЗЕТНОГ ЗНАЧАЈА

нема

-НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА ОД ВЕЛИКОГ ЗНАЧАЈА

1. Кућа Стевана Синђелића у Грабовцу – ГРАБОВАЦ

-НЕПОКРЕТНА КУЛТУРНА ДОБРА

1. Миљков манастир у Гложану – ГЛОЖАНЕ
2. Црква манастира Златенац – ГЛОЖАНЕ
3. Стара црква у Гложану – ГЛОЖАНЕ
4. Турски амам у Грабовцу – ГРАБОВАЦ
5. Кућа народног хероја Лазе Стојановића у Кушиљеву – КУШИЉЕВО

-ВАЛОРИЗОВАНИ ОБЈЕКТИ И ПРОСТОРИ**-Објекти градитељског наслеђа – рурална архитектура (народно градитељство)**

1. Сеник са шталом Богољуба Томића (у пољу – на улазу у село) – ГЛОЖАНЕ
2. Кућа Маринковића – ТРОПОЊЕ
3. Кућа Радисављевића – ТРОПОЊЕ
4. Кућа Милета Радовановића – ТРОПОЊЕ
5. Кућа Томе Митровића – ТРОПОЊЕ
6. Амбар Ракић Вићентија – СЕДЛАРЕ
7. Брвнара Љубисава Миленковића – СЕДЛАРЕ
8. Кућа М. Милијевића – СЕДЛАРЕ
9. Митрова воденица – СЕДЛАРЕ
10. Магаза и сеник Добривоја Ђорђевића – МАЧЕВАЦ
11. Кућа Вукосава Илића – МАЧЕВАЦ
12. Кућа Миле Илић – СУБОТИЦА
13. Кућа Момира Илића – СУБОТИЦА
14. Кућа Слађана Радовановића – СУБОТИЦА
15. Кућа Стане Милојковић – ЂУРИНАЦ
16. Кућа Милића Стевановића, банског већника – КУПИНОВАЦ
17. Кућа Милоша Тодоровића – полубрвнара – КУПИНОВАЦ
18. Кућа Станимира Добросављевића – КУПИНОВАЦ
19. Јефтића Воденица – ЛУКОВИЦА
20. Собрашица и сеник на имању Снежане Станић – ЛУКОВИЦА
21. Кућа Јефтић Милана – ЛУКОВИЦА
22. Земљорадничка потрошачка задруга – ЛУКОВИЦА
23. Кућа Момира Андрејића – ПРОШТИНАЦ
24. Кућа Мирослава Никодијевића – ПРОШТИНАЦ
25. Кућа Петронијевића – ВОЈСКА
26. Кућа Корунковића Зорана – ВОЈСКА
27. Абацијска кућа (напуштена) – ВОЈСКА

28. Кућа Глигоријевића – ВОЈСКА
29. Кућа Владимира Петровића – ВОЈСКА
30. Кућа Љиљане Радовановић – ВОЈСКА
31. Кућа Николе Стевановића – РОАНДА
32. Кућа Љубе Ђурђевића – РОЋЕВАЦ
33. Кућа Маринковића – РОЋЕВАЦ
34. Кућа Срђевића – РОЋЕВАЦ
35. Кућа Миле Нешић – ДУБЉЕ
36. Кућа Џокић Живка – ДУБЉЕ
37. Кућа Бабејића – ДУБЉЕ
38. Собрашица у спомен комплексу Стевана Синђелића – ГРАБОВАЦ
39. Кућа Милована Аксића – ГРАБОВАЦ
40. Конак Обрадовић – БОБОВО
41. Кућа Наде Стевановић – БОБОВО

42. Стари задружни винарски подрум – ЦРКВЕНАЦ
43. Кућа учитеља Милосављевић Миливоја – ЦРКВЕНАЦ
44. Кућа Милана Танасијевића – БРЕСЈЕ
45. Кош и шупа Љубице Радивојевић – БРЕСЈЕ
46. Штала са сењаком Пауновић Добривоја – ДУБНИЦА
47. Стара мезулана Хаџи-Костића – КУШИЉЕВО
48. Стара кућа Катарине Адамовић – КУШИЉЕВО

Објекти градитељског наслеђа – сакрална архитектура

1. Црква св. Николе (нова) – ГЛОЖАНЕ
2. Капела Стевана Синђелића – ГРАБОВАЦ
3. Црква св. Илије – КУШИЉЕВО
4. Црква св. Петра и Павла – ДУБНИЦА
5. Црква св. Ђорђа – СЕДЛАРЕ
6. Манастир Томић – ВОЈСКА
7. Црква св. Богородице – РАДОШИН
8. Црква Огњене Марије – ТРОПОЊЕ
9. Црква успења Богородице – ЦРКВЕНАЦ

Археолошки локалитети

1. лок. Јеринин град – ВОЈСКА
2. лок. Гложански пут – ВОЈСКА
3. лок. Градиште – РАДОШИН
4. манастир Радошин – РАДОШИН
5. лок. Девојачки споменик на Вршићу - БРЕСЈЕ
6. лок. Дедин гроб у Долини - БРЕСЈЕ
7. лок. Стублине - БРЕСЈЕ
8. лок. Дуњар - БРЕСЈЕ
9. лок. Гај - БРЕСЈЕ
10. лок. Црквина на Хуму – ГЛОЖАНЕ
11. лок. Добршево – ГЛОЖАНЕ
12. Манастир Златенац – ГЛОЖАНЕ
13. Миљков манастир – ГЛОЖАНЕ
14. лок. Велико поље – КУШИЉЕВО
15. лок. Амам – ГРАБОВАЦ
16. лок. Манастирски поток – Манастирине – ЦРКВЕНАЦ
17. лок. Стењарска мала – ЦРКВЕНАЦ
18. лок. Старо гробље-Старо село – МАЧЕВАЦ
19. лок. Бранковац – СУБОТИЦА
20. лок. Црквиште – РОАНДА
21. лок. Селиште – ЂУРИНАЦ
22. лок. Прелаз – ЂУРИНАЦ
23. лок. Негођина – ТРОПОЊЕ
24. лок. Црквина-Тршевина – ТРОПОЊЕ
25. лок. Црквина-Врбаци – ТРОПОЊЕ
26. лок. Кладенац турски – ТРОПОЊЕ
27. лок. Ћелије – ТРОПОЊЕ
28. лок. Јанково – ВРЛАНЕ
29. лок. Зидине на Хуму – ВРЛАНЕ
30. лок. Старо брдо – СЕДЛАРЕ

31. лок. Орнице-Орашје – КУПИНОВАЦ
32. лок. Чистина пољана – КУПИНОВАЦ
33. лок. Водице – РОЂЕВАЦ
34. лок. Орнице – РОЂЕВАЦ
35. лок. Циглана – ДУБЉЕ
36. лок. Завој – ЛУКОВИЦА
37. лок. Стари виногради – БОБОВО
38. лок. Судовац – БОБОВО
39. лок. Селиште – БОБОВО
40. лок. Трњак – БОБОВО
41. лок. Калуђерац – ДУБНИЦА
42. лок. Стублина – ПРОШТИНАЦ

Спомен бисте и спомен обележја

1. Споменик ратницима Првог светског рата (у порти цркве св. Николе) – ГЛОЖАНЕ
2. Костурница борцима Првог светског рата (пored цркве св. Николе) – ГЛОЖАНЕ
3. Спомен плоча НОБ-е (на Дому културе) – ГЛОЖАНЕ
4. Споменик Првог светског рата и НОБ-е – ГЛОЖАНЕ
5. Спомен плоча донатора А. Карађорђевића (на ОШ. Вук Караџић) – ГЛОЖАНЕ
6. Спомен плоча на старој читаоници – КУШИЉЕВО
7. Спомен плоча НОБ-а на Месној заједници – КУШИЉЕВО
8. Споменик у центру села – КУШИЉЕВО
9. Спомен плоча на кући народног хероја Лазе Лазаревића – КУШИЉЕВО
10. Споменик палим ратницима Првог светског рата – ГРАБОВАЦ
11. Спомен плоча на капели Стевана Синђелића – ГРАБОВАЦ
12. Спомен плоча погинулима у Првом светском рату (на згради ОШ. „Јован Јовановић Змај“) – ДУБЉЕ
13. Споменик Дубљанима – ДУБЉЕ
14. Спомен плоча НОБ-е (на Задружном дому) – ДУБЉЕ
15. Спомен чесма – ДУБЉЕ
16. Споменик НОБ-е на Хуму – ДУБЉЕ
17. Споменик НОБ-е – ДУБНИЦА
18. Спомен плоча НОБ-е (на згради Месне заједнице) – ПРОШТИНАЦ
19. Спомен чесма – БОБОВО
20. Споменик палим борцима од 1912. до 1945.год. – БОБОВО
21. Споменик НОБ-а у Булињаку – БОБОВО
22. Спомен плоча НОБ-е (на згради школе) – МАЧЕВАЦ
23. Спомен плоча НОБ-е (на Задружном дому) – СУБОТИЦА
24. Споменик НОБ-е (у центру села) – СУБОТИЦА
25. Спомен биста Милоја Живановића – РОАНДА
26. Спомен плоча боцима Првог светског рата – РОАНДА
27. Спомен плоча НОБ-е – РОАНДА
28. Спомен чесма – ЋУРИНАЦ
29. Споменик палим борцима у Првом светском рату и на ратишту у Хрватској – СЕДЛАРЕ

30. Спомен плоча НОБ-е (на згради школе) – КУПИНОВАЦ
 31. Споменик НОБ-е (у дворишту школе) – ЛУКОВИЦА
 32. Споменик НОБ-а (на уласку у село) – БРЕСЈЕ
 33. Споменик на брду из Првог светског рата – БРЕСЈЕ
 34. Споменик Стевану Синђелићу – ВОЈСКА
 35. Споменик НОБ-а (поред сеоске амбуланте) – ВОЈСКА
 36. Крст у дворишту амбуланте из Првог светског рата – ВОЈСКА
 37. Кућа Владимира Петронијевића (преко пута споменика НОБ) – ВОЈСКА
 38. Спомен плоча НОБ-е и ранијих ратова (на згради некадашњег Дома културе) – РАДОШИН
 39. Споменик и спомен плоче НОБ-е и ранијих ратова (у центру села) – РОЂЕВАЦ
 40. Спомен табла на извору Огњене Марије – ТРОПОЊЕ
 41. Споменик палим ратницима НОБ-е и ранијих ратова – ТРОПОЊЕ
 42. Спомен плоча палим ратницима у Првом светском рату и добротворима села Црквенац (налази се на улазу у цркву) – ЦРКВЕНАЦ
 43. Споменик Петра Поп Станишића у порти цркве – ЦРКВЕНАЦ
 44. Спомен плоча НОБ-а (на некадашњем задружном дому) – ЦРКВЕНАЦ
 45. Спомен биста Димитрија Катића у дворишту школе – ЦРКВЕНАЦ
- Спомен плоча (на згради Навиповог винског подрума) – ЦРКВЕНАЦ

ВАЛОРИЗОВАНИ ОБЈЕКТИ ГРАДИТЕЉСКОГ НАСЛЕЂА И АРХЕОЛОШКИ ЛОКЛАИТЕТИ

1. Локалитет Орница, Купиновац
2. Бронзанодобско гробље, Луковица
3. Остаци римског насеља, Свилајнац
4. Манастир Томић, Војска
5. „Зидине“, Врлане
6. Црквине, Гложане
7. Нова црква Св. Николе, Гложане
8. Црква Св. Петра и Павла, Дубница
9. „Калуђерац“, Дубница
10. Црква Св. Илије, Кушиљево
11. Црква Св. Богородице, Радошин
12. Црква Св. Николе, Свилајнац
13. Црква Св. Ђорђа, Седларе
14. Црква успења Богородице, Црквенац
15. Стара црква Св. Николе, Гложане
16. „Петлова воденица“, Грабовац
17. Механа, Луковица
18. Кућа брвнара Јаношевић Манојла, Мачевац
19. Кућа чатмара Голуба Богићевића, Тропоње

- 20. Кућа бондручара Михајла Радисављевића, Тропоње
- 21. Стара кућа Јанковић Љубомира, Тропоње
- 22. Кућа Димитрија Катића, Црквенац
- 23. Стара кућа Рајне Љубисављевић, Врлане
- 24. Стара кућа Б. Марковић, Ђуринац
- 25. Стара кућа Милојковић Стане, Ђуринац
- 26. Стара кућа Илије Марјановића, Седларе
- 27. Стара кућа Лепосаве Стаменовић, Дубље
- Стара кућа Луке Марковића, Војска

I.3.9. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

У контексту загађења животне средине, највећи проблеми са којима се сусреће општина Свилајнац су:

- загађење ваздуха, нарочито у зимским месецима,
- загађење вода отпадним водама и прекомерном и неправилном применом пестицида,
- загађење земљишта (нпр. дивље депоније и дугорочни третмани минералним ђубривима, пестицидима, фунгицидима и хербицидима).

Заштита ваздуха

На територији општине не врши се континуално праћење квалитета ваздуха, и не постоји катастар загађивача ваздуха, односно катастар емисије на подручју општине Свилајнац. Захваљујући погодним климатским одликама града и пре свега утицају доминантних ветрова из југоисточног, северозападног и јужног квадранта као и Ресави, која својим током пресеца урбану територију, ка граду увек дува ветар који му доноси ваздух споља и допрноси природном "проветравању" Свилајнца.

Као доминантни извори емисије, идентификовани су следећи индустријски објекти:

- ТЕ „Морава“,
- индустрија намештаја „Бреза“,
- циглана,
- метална индустрија,
- мобилни извори загађивања – саобраћај ,
- депонија „Бадра“,
- фарме јунади и пилића.

ТЕ „Морава“ је започела рад 1970. године. Захваљујући уграђеним електрофилтерима, чија је замена предвиђена до 2012.год., смањено је загађење окружења. У циљу заштите животне средине ова термоелектрана ради на увођењу и спровођењу система управљања заштитом животне средине према стандарду исо 14001.

Заштита вода

Извориште „Перкићево“ налази се у северном делу насеља. Ужа зона заштите изворишта, обухвата источни део подручја ГП-а. Шира зона заштите овог изворишта обухвата подручје насеља Свилајнац и Луковица. Отпадне воде, фекалне и индустријске се одводе до колектора отпадних вода – лагуна. Једна од њих (стара), се налази поред десне обале Ресаве и у њој се врши таложење и отицање у Ресаву. Друга, нова, је стационирана ближе току Велике Мораве. Кишна канализација постоји само у Свилајнцу. Кроз подручје ПП општине Свилајнац протиче река Ресави, док западна граница плана прати ток Велике Мораве. У општини се спроводи планска контрола само садржаја нитрита али не и

осталих параметара квалитета воде за пиће. Повремене анализе показују неисправност воде за пиће са појединих каптажа. Од супстанци које не задовољавају прописе истичу се нитрити, повремено гвожђе, као и укупан број мезофилних бактерија и укупне колиформне бактерије. Контаминација воде за пиће у централном систему за водоснабдевање, великим делом потиче од пољопривредних делатности, испирања земљишта третираног комерцијалним органским ђубривом, што указује на недовољну заштићеност подручја изворишта водоснабдевања.

Уредбом о класификацији вода, Ресава у делу од Деспотовца до ушћа у Велику Мораву, припада III класи, што указује на то да постоје загађивачи који оптерећују ток реке. На основу ове уредбе, Велика Морава припада IIa класи. Као потенцијални загађивачи вода, како подземних, тако и површинских, истичу се:

- пољопривредне делатности – неконтролисана употреба пестицида,
- нерегулисана канализациона мрежа,
- фарме - неконтролисано отпуштање отпадне воде са фарми,
- депонија „Бадра“,
- дивље депоније.

Заштита земљишта

Проблему заштите земљишта мора се посветити посебна пажња. На квалитет земљишта негативно утиче неодговарајућа пракса у пољопривреди, укључујући неконтролисану и неадекватну примену вештачких ђубрива и пестицида, као и одсуство контроле воде која се користи за наводњавање. Загађивање земљишта на овом простору потиче и од:

- неодговарајућег управљања на великим сточним фармама,
- саобраћаја,
- атмосферских и санитарних отпадних вода у местима без регулисане канализационе мреже,
- дивљих депонија,
- неадекватног одлагања амбалаже од пестицида,
- спаљивања жетвених остатака.

Управљање отпадом

У општини Свилајнац сакупљање чврстог комуналног отпада је организовано од стране КЈП „Морава“. Отпад се одвози на градску депонију «Бадра» која је удаљена од центра Свилајнца 3800 метара. На депонију се одлаже отпад мешовитог састава и порекла. Евиденција о одлагању отпада и анализе о врсти и саставу отпада за ову депонију нису рађене. Депонија је од изворишта воде за пиће удаљена 3.400 m. Постојећа градска депонија не задовољава својим капацитетом, с обзиром на количину отпада по глави становника на територији општине Свилајнац. Неуређена је и без икаквих пратећих објеката и мера заштите и као таква представља право сметлиште.

У општини Свилајнац могу се евидентирати следећи проблеми везани за проблем управљања отпадом:

- неправилан начин одлагања смећа – све врсте отпада (медицински, кланични, угинуле животиње) одлажу се на градску депонију,
- недовољан број контејнера;
- нерешен одвоз смећа са сеоских подручја,
- дивље депоније -непостојање одлагалишта отпада у сеоским подручјима,
- производни погони не филтрирају своје отпаде;
- недостатак депоније медицинског отпада;

- велики број дивљих депонија;
- нерешен проблем анималног отпада;
- непостојање катастра отпадних материја општине;
- низак ниво инфраструктурне опремљености јкп морава (објекти, механизација, итд.);
- ниска еколошка свест грађана.

1.4. СИНТЕЗНА SWOT АНАЛИЗА

ПОТЕНЦИЈАЛИ	ОГРАНИЧЕЊА
ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ	
-Основни карактер рељефа на целом простору даје повољне услове за продуктивно подручје општине. Подручје Свилајнца се простире на алувијалном земљишту у широкој равни реке Велике Мораве и Ресаве. 42% територије општине припада плодном, док 56% средње плодном земљишту, што је потенцијал за развој пољопривредне производње -Општина Свилајнац поседује значајан еколошки потенцијал, који се огледа у очуваним екосистемима посебно шумских екосистема	-Природни системи недовољно искоришћени као туристички потенцијал -Непостојање перманентног мониторинга и спречавања услова за стварање дивљих депонија у природним екосистемима -недовољно експлоатисани потенцијали пољопривредних посела услед депопулације и миграција ка центру општине
СТАНОВНИШТВО ,МРЕЖА НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	
-48,4% становништва које живи у градском подручју је радно способно, што је повољни показатељ за економски развој -Уравнотежени распоред центара на територији читаве општине омогућава њен равномерни одрживи развој -примарна мрежа јавних служби и комуналних система успостављена је на функционалном нивоу уз могућности унапређења у складу са успостављањем функционалног аспекта инфраструктурних коридора и путних праваца М4 и Р103 и Р 108	-По индикатору демографске старости становништво општине Свилајнац сврстава се у VI стадијум дубоке демографске старости -изражена емиграција (7.017 стан. На раду и боравку у иностранству дужем од год. дана) -Недовољан степен реализације нивоа функционисања центара у складу са њиховим претпостављеним развојем -Непостојање јединствене базе података о потребама и проблемима корисника ради ефикаснијег рада јавних служби
ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ	
-Развој малих и средњих предузећа као носилаца привредног развоја, -Ревитализација изграђених индустријских капацитета -Повољни услови за развој пољопривреде и агроиндустрије (традиција, знање и афинитет локалног становништва да се бави и унапреди пољ.производњу)	-Моноструктурни карактер привреде - оријентација и усмеравање инвестиција искључиво ка малој привреди -Низак ниво инвестирања и опремања у пољопривредној областиУситњени пољопривредни поседи -Неисвестан пласман производа -Неискоришћеност природних и потенцијала културног наслеђа и недовољна сарадња са туристичким сектором на њиховој презентацији
САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	
- Иницијални развој саобраћаја и саобраћајних мрежа на простору општине Свилајнац могуће је остварити реконструкцијом и модернизацијом саобраћајних мрежа ради остваривања интегралног саобраћаја и везе градске зоне са државним путевима првог и другог реда, који је заснован на стратегији укупног развоја регион - Развијена регионална и општинска путна мрежа - Развијеност електроенергетског система	-Отпадне воде испуштају се у лагуне реке Ресаве па постоји велика опасност од загађења ,непостојање система за пречишћавање отпадних вода представља ограничење коришћења водотока у зонама које се налазе низводно од градског центра -Неадекватно улагање у одржавање путне и железничке инфраструктуре -Неопходност њене ревитализације постројења електроенергетске опреме
ЖИВОТНА СРЕДИНА ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА	
-велики проценат површина под шумама -разноликост екосистема; -биодиверзитет подручја, као основни потенцијал развоја; -очуван квалитет ваздуха; -низак ниво комуналне буке у животној средини; -спремност општинских структура за решавање основних еколошких проблема	-ерозија, клизишта, одрони, плавни терени и терени са високим подземним водама, -недостатак високобонитетног земљишта; -инфраструктурна неопремљеност већине сеоских насеља; -недостатак стандардизованог система мониторинга на општинском и регионалном нивоу -недовољно инвестирање у ситем одржавања НКД

МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
ПРИРОДНИ СИСТЕМИ И РЕСУРСИ	
-Погодан рељеф, педолошки и водни режим најзначајнији су потенцијали за развој пољопривреде, шумарства, водопривреде у зонама очуване или мало угрожене природне средине -Природне карактеристике терена погодују укупном привредном развоју општине и то: пољопривредна производња чији се развој заснива на хетерогеној еколошкој структури општине, затим туризам, лов, риболов, шумско земљиште	-Рељеф и богатство у водама погодују појави и развоју ерозионих процеса. који представљају један од основних узрока деградације земљишта, односно погоршања његовог квалитета (бонитета) -Недовољно брзо имплементирање савремених технологија у производним процесима -Низак ниво еколошке свести
СТАНОВНИШТВО, НАСЕЉА И ЈАВНЕ СЛУЖБЕ	
-Имплементација националних стратегија које стварају повољније околности за рађање као што су стратегија за подстицање рађања, стратегија за смањење сиромаштва, стратегија за младе -Имплементација стратегије регионалног развоја која подстиче ревитализацију сеоских насеља, смањује емиграцију и подстиче повратак младих -Ефикасније укључивање локалне самоуправе у решавање проблема становништва -Укључивање у Европске развојне пројекте (ИПА идр...) и повећање нивоа инвестиција	- Стварање неповољног социоекономског амбијента, - Повећање незапослености - Интензивирање неповољних демографских трендова кроз даљи пад природног прираштаја - Функционално унапређење центара неусклађено са претпостављеним развојем - Спора имплементација реформских докумената - Непостојање специјализованих објеката јавних служби попут Геронтолошког центра, дневног боравка, прихватне станице, заштићеног становања
ПРИВРЕДНЕ ДЕЛАТНОСТИ И ТУРИЗАМ	
-Одрживи развој пољопривреде, производа препознатљивог географског порекла као и могућност производње органске хране -Модернизација путне мреже -Ефикасност рада локалне самоуправе -Непокретна културна добра као туристички потенцијал (зона у непосредном окружењу будућег потенцијалног коридор пловног пута Дунав - Морава - Вардар) отварају могућност развоја туризма у општини Свилајнац са темом презентација културног наслеђа Србије;	-Повећање незапослености услед недовољно афирмисаних и експлоатисаних пољопривредних и привредних потенцијала ван центра општине -Недостатак финансијских средстава за модернизацију и одржавање инфраструктуре -Недовољна инвестициона и активност на пољу привлачења страних инвестиција у област туризма -Недовољно ангажовање на презентацији националног културног наслеђа у складу са потенцијалима непокретног културног наслеђа на територији општине Свилајнац
САОБРАЋАЈ И ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ	
-Близина планираног магистралног пута М4 која индиректно повезује подручје општине са Коридором X -Модернизацијаи ревитализација енергетске инфраструктурне мреже -Изградња модерне приступне телекомуникационе мреже засноване на оптичким кабловима и мултисервисним приступним чворовима	-Недостатак средстава за функционално унапређење целокупне инфраструктуре која подразумева њено осавремењавање и подизање на виши функционални ниво . -Опадање поузданости инфраструктурних система услед старости и недовољног одржавања -Неусклађеност стандарда са ЕУ
ЖИВОТНА СРЕДИНА ПРИРОДНА И КУЛТУРНА ДОБРА	
-Биодиверзитет подручја, као основни потенцијал развоја -Стављање у функцију итинерера датих кроз малу заштићених непокретних културних добара -погодан рељеф, педолошки и водни режим најзначајнији су потенцијали за развој пољопривреде, шумарства, водопривреде у зонама очуване или мало угрожене природне средине	-непостојање катастра загађивача ваздуха -недовољна заштићеност подручја изворишта водоснабдевања -градска депонија не задовољава својим капацитетом, с обзиром на количину отпада по глави становника на територији општине Свилајнац -присуство загађивача површинских и подземних вода -недовољна инфраструктура ради адекватне афирмације културних добара

II ОСНОВНИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

II.1. ОСНОВНИ ЦИЉЕВИ ПРОСТОРНОГ РАЗВОЈА

Општи циљеви просторног развоја Свилајнца заснивају се на основним потенцијалима града, са развијеним урбаним центром који подржава функције регионалног и националног значаја, у средишту Републике, на споју националних, саобраћајних и развојних потеза, са укључењем у трансевропски коридор **X**, а са њим, у мреже саобраћајних, просторних и урбаних система јединственог европског простора.

У том смислу, основни циљ је сагледавање капацитета и потенцијала планског подручја, заштита, уређење и унапређење простора, ради стварања услова за брз, континуалан и равномеран развој средине која захвата централни део средишне Србије.

Све то дефинишу општи и посебни циљеви израде просторног плана, према следећем:

II.2. ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ РАЗВОЈА

Становништво

Основни демографски циљеви су:

- повећање позитивног природног прираштаја и стварање повољних миграционих токова.
- одржавање виталности становништва, заустављање и смањење негативних трендова у демографским процесима посебно на сеоском подручју, као и подизање квалитета и стандарда живљења руралног подручја.

Мрежа насеља

Један од основних циљева плана је планирање, усмеравање и формирање адекватног просторно функционалног система насеља. Преко система мреже насеља, усмеравају се: процеси урбанизације, развој урбане опреме насеља, адекватно коришћење земљишта и природних потенцијала и демографски развој који је основ за развој јавних и других функција тј. омогућава се равномерно функционисање територије града.

Планом се утврђују адекватне функције насеља у мрежи, да би се

остварили следећи циљеви:

- деконцентрација садржаја и дисперзни развој изван главног центра коме по природи ствари насеља из окружења гравитирају, нарочито у области привреде и јавних служби,
- даљи развој главног центра адекватним коришћењем расположивих потенцијала и унапређењем квалитета функција уз технолошко унапређење секундарних делатности, развој терцијалних и кварталних делатности и посебно интензиван развој регионалних и надрегионалних функција
- селективна концентрација привредних делатности (производних и не производних) у центрима нижег нивоа
- неговање и развој мултифункционалних одлика свих нивоа насеља,
- побољшање функционисања мреже јавних служби,
- усмеравање развоја пољопривреде

- коришћење, развој и унапређење туристичких и специфичних (простори очуване природе као основ за формирање еколошких центара) потенцијала који омогућавају запошљавање локалног становништва
 - побољшање саобраћајне повезаности (квалитета саобраћајне мреже и јавног саобраћаја) којом се остварује боља комуникација свих насеља у мрежи,
 - дефинисање граница грађевинског реона села (спречавање неконтролисаног заузимања пољопривредног земљишта и друге просторне конфликте).
 - очување идентитета насеља и квалитета традиционалног вида становања, са свим његовим предностима у приградским и сеоским насељима, заснована на рационалном коришћењу простора и заштити природе.
- У оквиру овако дефинисаних стратешких опредељења, везаних за функције града и насеља у мрежи на територији општине Свилајнац дефинисаће се и специфична улога насеља појединачно.

Јавне функције

Основни циљеви развоја јавних функција су:

- континуирани развој јавних служби локалног, општинског, регионалног и надрегионалног значаја, у складу са мрежом насеља и демографским кретањима;
- побољшање квалитета услуга прилагођеног специфичним потребама локалне заједнице,
- уједначена опремљеност и доступност јавних служби;
- стварање јединственог, интегрисаног информационог система везаног за област јавних функција у Републици Србији, и доступност података свим заинтересованим чиниоцима друштва.

Привреда

- Максимално искористити примарне ресурсе општине Свилајнац (географски положај, земљиште, расположиву сировинску основу, становништво и запосленост, као и постојеће привредне ресурсе).
- Ојачати статус Свилајнца као развијеног пољопривредног центра што се може остварити на:

1. темељитој промени постојећег привредног сектора , тј. његовом техничко-технолошком, производном, организационом и маркетиншком реструктурирању на основама приватног предузетништва;
2. производњи производа аутокомпонентистике широког асортимана ;
3. модернизацији постојећих капацитета прехранбене индустрије, проширењу асортимана њихових производа и развоју нових прехранбених грана;
4. техничко-технолошком унапређењу и бржем развоју постојећих индустријских грана у приватном сектору;
5. подстицању заједничких улагања са компанијама из развијених земаља као најбржи пут за улазак модерних технологија и знања у домаћа предузећа и излазак на развијена инострана тржишта;

6. привлачењу директних страних инвестиција у изградњу нових производних капацитета;
7. стварању повољне (подстицајне) локалне климе за све врсте страних улагања на територији општине Свилајнац.

Развој **пољопривреде** базирати путем ревитализације села кроз :

1. развијену комуналну и привредну инфраструктуру;
2. демографско подмлађивање;
3. већу пољопривредну производњу здраве хране за потребе становништва и потребе сировина за прерађивачке капацитете у прехранбеној индустрији;
4. повећању извоза и проширењу тржишта;
5. рационално коришћење пољопривредног земљишта у складу са његовим природним карактеристикама.

Основни стратешки циљ развоја пољопривреде је стварање услова за прилагођавање општинске пољопривреде и пољопривредних произвођача условима могућег чланства Србије у Европску унију. Оперативни циљеви:

- унапредити структуру газдинстава,
- регулисати функционисање тржишта земљиштем и могућности закупа,
- обезбеђење квалитетне и безбедне хране за потрошаче,
- побољшати кредитну политику намењену пољопривредним произвођачима,
- обезбедити подршку одрживом развоју села,
- омогућити примену савремене технике и технологије.

Пажња ЕУ је усмерена на пружање подршке породичним фармама, с обзиром да су се показале као много ефикасније од великих конгломерата. Потребно је да што већи број комерцијалних газдинстава одговори и задовољи потребе модерне тржишне економије. Ово се може постићи укрупњавањем породичних газдинстава и подршком младим произвођачима.

Имајући у виду да развој пољопривреде предпоставља развој и ревитализацију села, будући развој треба усмерити на :

- инфраструктурно и садржајно опремање села, а посебно центара у просторном и функционалном смислу;
- задржавање глобалног континента становништва руралног подручја, уз увећање броја становника у одређеним сеоским насељима и подручјима;
- тржишну оријентацију не само пољопривредне производње, већ и других производних програма и мале привреде;
- успостављање новог модела финансирања аграра, банке и наменски кредити;
- подстицај трансфера нових технологија и знања;
- подстицај удруживања произвођача на економским принципима;
- формирање и проширење постојећих институција за развој пољопривреде, спецификацију и контролу хране према европским

стандардима, као и развој информативног система о земљишту и пољопривреди.

Трговина као привредна делатност доприноси убрзању привредног раста, равномернијем регионалном развоју привреде, ширењу тржишта, побољшању животног стандарда становништва и усмеравању савремених токова урбанизације. У том циљу потребно је :

- изградити савремену структуру трговине и трговинске мреже која ће бити у функцији развоја модерне тржишне привреде, а тиме и у интересу произвођача и потрошача;
- извршити интернационализацију нашег трговинског простора кроз улазак иностраних трговинских кућа;
- модернизовати трговину кроз електронско пословање, уз примену савремене рачунарске технике и телекомуникација на бази јединствених међународних стандарда
- изградити модеран трговински менаџмент и трговински маркетинг по систему сатисфакције произвођача и потрошача кроз ширину асортимана и снабдевености

С обзиром да Свилајнац располаже са културно-историјском баштином и етнолошким вредностима у циљу развоја **угоститељства и туризма**, потребно је следеће:

- извршити структурно и квалитативно трансформисање и прилагођавање туристичко-угоститељске понуде променљивим захтевима тражње, у циљу стварања услова за бржи развој домаћег туризма;
- укључити се у савремене токове међународног угоститељско-туристичког тржишта;
- постићи висок ниво укупне организованости и ефикасности управљања развојем у угоститељству и туризму;
- развијати нове трендове у туризму (рурални, екотуризам, религиозни, конгресни и остварити интеграцију пољопривреде, угоститељства и туризма).

За остваривање стратешког развоја **градског центра Свилајнца** неопходна је и реализација следећих посебних циљева:

а) Унапређење функционалности ефективности и ефикасности рада локалне управе у циљу стварања локалне управе оријентисане ка привреди:

- дефинисање јасних процедура за обављање посла;
- умрежавање функција економског развоја града у националне и интернационалне мреже економског развоја.

б) Развој инфраструктурних система у функцији развоја привреде:

- развој научно технолошког парка;
- подршка инвестицијама у инфраструктурне системе и системе за заштиту животне средине;
- унапређење система и процеса правне регулативе у области развоја инфраструктуре;
- плански приступ инфраструктурном развоју.

в) Развој механизма подршке приватном сектору:

- подршка у областима увођења нових технологија, извозне оријентације и стандардизације (програм подршке и промоције извоза);

- подршка сектору малих и средњих предузећа (програм подршке расту постојећих и оснивању нових предузећа, као и подршка за промену и унапређење бизнис климе);
- подршка стратешки важним привредним гранама;
- подршка развоју пословних удружења, кластера и др.

г) Привлачење директних инвестиција:

- обимом и структуром инвестиција решавају се основна питања привредног развоја као што су структура производње, правци ширења и динамика развоја појединих сектора привреде, технички и органски састав основних производних фондова, терцијарни размештај производних снага и њихов раст (повећати обим инвестиција, ефикасност и осмислити адекватну структуру која даје најбоље резултате);
- привлачење директних, а нарочито страних директних инвестиција, како гринфилд, тако и браунфилд, с обзиром на недовршен процес приватизације великих привредних система у граду;
- развијати предности за инвестирање у Србији, а посебно створене и нове предности за инвестирање у Свилајнцу (порези, кредити, слободна трговинска зона, увоз производне опреме, увоз сировина, царине, подстицајне мере у области закупнине земљишта за производне делатности, понуда и припрема већег броја локација за изградњу, маркетинг, максимална искоришћеност постојећег сајмишта и слично).

д) Подизање нивоа конкурентности Свилајнца као градског центра на тржишту страних инвестиција :

- препознатљивост Свилајнца као инвестиционе дестинације;
- израда, усвајање и реализација инвестиционих планова;
- развој регионалне и локалне инфраструктуре за привлачење инвестиција
- подршка процесу оснивања индустријских и технолошких паркова.

ђ) Развој концепта одрживог развоја кроз партнерство привреде и локалне самоуправе:

- дефинисање концепта локалног економског развоја;
- развој концепта глобалне конкурентности привреде града;
- подизање квалитета услуга у терцијарном сектору,
- развој спортске инфраструктуре у Свилајнцу.

е) Побољшање имиџа општине Свилајнац у циљу привлачења директних инвестиција:

- брендирање Свилајнца као градског центра ;
- унапређење услуга које пружа локална самоуправа инвеститорима и грађанима.

ж) Усмеравање развоја људских ресурса према потребама тржишта рада и циљних извозних сегмената привреде:

- подршка развоју нових знања и вештина;
- дефинисање развојних планова запошљавања и активних мера;
- партнерски приступ у циљу повећања могућности за запошљавање (програми).

и) Повећање предузетничког капацитета стварањем савремених профила менаџера:

- унапређење предузетничких знања и вештина постојећих и потенцијалних предузетника;
- развој механизма подршке и пружање услуга предузетницима у области развоја људских ресурса.

л) Квалитативни вид урбанизације:

- равномернији развој целе територије, посебно сеоских насеља;
- изградња инфраструктуре на сеоским подручјима (асфалтни путеви, гасификација и др.);

Водопривредна инфраструктура

Циљеви дугорочног развоја водопривредне инфраструктуре су:

- Приоритетно и максимално биће коришћена локална изворишта водоснабдевања, а недостајуће количине воде биће обезбеђиване из регионалних система водоснабдевања.
- Рационално коришћење воде за пиће и виšekратно коришћење воде у технолошким процесима.
- Побољшање снабдевања водом свих корисника.
- Смањење губитака у водоводним системима
- Заштита квалитета подземних и површинских вода.
- Усаглашавање развоја система за водоснабдевање и одвођење отпадних вода.
- Завршетак комплетног система за одвођење и пречишћавање отпадних вода.
- Заштита насеља, индустријских комплекса и пољопривредних површина од спољних и унутрашњих вода.
- Водотокове по питању квалитета довести у Правилником прописану категорију.

Енергетска инфраструктура

Основни циљеви развоја система

Основни циљеви планирања у целини, и у случају планирања енергетских објеката и постројења су:

- Побољшање економске, функционалне и енергетске ефикасности у производњи, транспорту и потрошњи енергије
- Смањење енергетских потреба (примарно електричне енергије) код свих потрошача енергије, путем доношења и обавезне примене стандарда енергетске ефикасности
- У циљу заштите животне средине велики значај ће имати интензивније коришћење нових и обновљивих извора енергије, чија ће примена зависити највише од степена улагања у истраживање неискоришћених енергетских потенцијала и економске оправданости коришћења нових извора енергије
- Одржавање и побољшање квалитета рада и поузданости постојеће дистрибутивне мреже као и њен даљи развој
- Примена мера за уштеду и рационалније коришћење енергетских ресурса
- Већа сигурност у снабдевању потрошача свим видовима енергије

Оперативни задаци

- Комплетна гасификација општине Свилајнац
- Рационализација потрошње електричне енергије, супституцијом са природним гасом током зимског (грејног) периода и у оквиру производних погона

- Примена савремених изолационих материјала код објеката у изградњи (као и изолацијом постојећих), повољне орјентације и распореда отвора на објектима
- Допринос унапређењу животне средине

III ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ, ПРАВИЛА КОРИШЋЕЊА, УРЕЂЕЊА И ЗАШТИТЕ ПЛАНСКОГ ПОДРУЧЈА

III 1. ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ

III.1.1.Пројекција становништва

Становништва је основни развојни потенцијал, од чије бројности, образовне и квалификационе структуре и менталитета зависи укупан развој подручја. Приликом предвиђања будућег развоја становништва, неопходно је имати у виду његове дугорочне тенденције у прошлости и све чиниоце који су условљавали промене у становништву.

Неопходно је узети у обзир и претпоставке о будућем економком, социјалном и културном развоју од којих ће зависити демографски развој у целини. Оба приступа подразумевају добро познавање проблема становништва у области привредног кретања, биолошких и друштвених структура и асоцијација као и промена у друштву, односно повезаности демографског и друштвеног развоја. На нивоу општине бележи се пад броја становника са 26.738 (по попису 1991. год.) на 25.511 (по попису 2002. год.) – без становника на раду / боравку у иностранству. Према подацима Комесаријата за избегла и расељена лица пописом 2000. год., који је спроведен од стране УХЦР-а, на територији општине Свилајнац, регистровано је 466 избеглих са Косова и Метохије. Тако да на територији општине свилајнац живи 25.977 становника, не рачунајући лица на привременом раду у иностранству дужем од годину дана, којих је по попису 2002. године има 7.525. Постоји већи број теоријских приступа планирању броја становника у дужем временском периоду, у овом случају коришћена је метода екстраполације. Извршена је интерполација демографских промена у протеклих двадесет година, благо је коригован коефицијент опадања и тако добијен планирани број становника на подручју општине Свилајнац.

Тако да се очекује да ће броја становника општине Свилајнац у наредном периоду достићи 29.500 становника, док ће у самом граду живети око 11.500 становника

Приликом предвиђања броја становника у будућем периоду узело се у обзир и формирање физичких потреба, намене земљишта, капацитета објеката и других потреба насеља за део повремених становника, било да су то дневни, недељни или стални мигранти. Обзиром да Свилајнац има преко 7.500

становника на привременом раду у иностранству, рачунало се и то да се један део њих и врати на територију општине.

Тако да је основа за планирање целокупне градске опреме до 2025. године, 29.500 становника на нивоу општине и 11.500 становника у самом граду. Градска опрема представља највећим делом веома скупа и трајна потрошна добра, тако да се преко техничких норматива обезбеђују капацитети и структура опреме будуће модерне урбане средине.

Табела 41.Пројекција становништва до 2025.г.

Ред. број	Подручје	Год.	Укупно
1	Општина Свилајнац	2002	25.511 100%
		2025	29.500 100%
2	Бобово	2002	1.349 5,3%
		2025	1.652 5,6%
3	Бресје	2002	230 0,9%
		2025	236 0,8%
4	Војска	2002	1.050 4,1%
		2025	1.062 3,6%
5	Врлане	2002	180 0,7%
		2025	177 0,6%
6	Гложане	2002	1.017 4%
		2025	1.032 3,5%
7	Грабовац	2002	1.012 4%
		2025	1.062 3,6%
8	Дубље	2002	1.050 4,1%
		2025	1.121 3,8%
9	Дубница	2002	607 2,4%
		2025	590 2%
10	Ђуринац	2002	309 1,2%
		2025	324 1,1%
11	Купиновац	2002	386

			1,5%
		2025	413
			1,4%
12	Кушиљево	2002	2.569
			10%
		2025	2.625
			8,9%
13	Луковица	2002	778
			3%
		2025	796
			2,7%
14	Мачевац	2002	217
			0,8%
		2025	236
			0,8%
15	Проштинац	2002	254
			1%
		2025	265
			0,9%
16	Радошин	2002	550
			2,1%
		2025	590
			2%
17	Роанда	2002	572
			2,2%
		2025	649
			2,2%
18	Рођевац	2002	356
			1,4%
		2025	383
			1,3%
19	Свилајнац град	2002	9.395
			36,8%
		2025	11.500
			39%
20	Седларе	2002	690
			2,7%
		2025	767
			2,6%
21	Суботица	2002	757
			3%
		2025	826
			2,8
22	Тропоње	2002	901
			3,5%
		2025	1003
			3,4%
23	Црквенац	2002	1.282
			5%
		2025	1.239
			4,2%

III.1.2. Планирана старосна структура по функционалним добним групама

Као полазна основа сваког просторног и урбанистичког плана, како би био што реалнији и имао примену, чине промене демографских токова и структуре, као и пројекције тих токова у планском периоду. За потребе потпуније анализе и пројекције, неопходна је квалитетна, ажурна и систематизована информациона основа, која репрезентује појаве и процесе који су предмет посматрања, а везани су за одређену, конкретну, тј. просторно дефинисану целину.

У базном стању могу се користити поуздани, званични статистички подаци, док се кретања и токови до планског хоризонта процењују, тачније планирају на основу статистичких метода.

Када се има у виду сврха демографских пројекција - улазни подаци за Просторни план Свилајнац, узимају се максималне величине. То је оправдано полазиште из разлога што се формирају трајна добра високих инвестиционих вредности, или да се намени и сачува простор за будућа покољења.

Табела 42. Функционалне добне групе

Ред. број	Подручје	Год.	Укупно	Функционалне добне групе							
				0-3	4-6	7-15	16-19	20-24	25-59	60-64	65 и више
1	Општина Свилајнац	2002	25.511	706	754	2.793	1.133	1.516	10.832	1.455	6.325
			100%	2,8%	3%	11%	4,4%	5,9%	42,5%	5,7%	24,8
		2025	29.500	678	767	3.068	1.180	1.681	12.685	1.770	7.670
			100%	2,3%	2,6%	10,4%	4%	5,7%	43%	6%	26%
2	Свилајнац град	2002	9.395	290	312	1.138	457	597	4.547	481	1.573
			100%	3,1%	3,3%	12,1%	4,9%	6,3%	48,4%	5,1%	16,7%
		2025	11.500	310	333	1.357	529	713	5.692	610	1.955
			100%	2,7%	2,9%	11,8%	4,6%	6,2%	49,5%	5,3%	17%
3	Остала насеља	2002	16.116	415	442	1.656	676	916	6.285	974	4.752
			100%	2,6%	2,7%	10,2%	4,2%	5,7%	39%	6%	29,5%
		2025	18.000	360	396	1.710	702	954	7.056	1.170	5.652
			100%	2%	2,2%	9,5%	3,9%	5,3%	39,2%	6,5%	31,4%

На основу пројекција старосне структуре и функционалних добних група, до планског хоризонта 2025 године, на подручју општине и града Свилајнаца, очекује се смањење млађих добних група, благи пораст радноспособног контингента становништва и неминовно повећање старије популације.

III.1.3 Планирани број и структура домаћинства

Према очекиваним променама броја становника на територији Свилајнац, градском и осталом подручју, треба планирати и сразмерно повећање броја и структуре домаћинства на поменутом подручју.

Повећање броја домаћинства условљено је повећањем броја становника и раслојавањем домаћинства, смањењем просечног броја чланова у домаћинству.

Табела 43. Општина Свилајнац

Свилајнац	Број домаћинства		Просечна величина домаћинства	
	2002.г.	2025.г.	2002.г.	2025.г.
	8.123	9.833	3,1	3,0

Табела 44. Свилајнац град

Свилајнац град	Број домаћинства		Просечна величина домаћинства	
	2002.г.	2025.г.	2002.г.	2025.г.
	3.141	3.833	3,0	3,0

Претпоставка је да ће се просечан број чланова домаћинства смањити на 3 члана по домаћинству на нивоу општине, тако да се по проценама до 2025. године, на нивоу општине, очекује 9.833 домаћинства, а у самом граду Свилајнцу 3.833.

И даље ће бити доминатна двочлана, једночлана и четворочлана домаћинства на територији општине, док се у граду највише очекује двочланих и четворочланих домаћинства.

III 2. РАЗВОЈ ПРИВРЕДНИХ ДЕЛАТНОСТИ

III 2.1. Просторни развој индустрије

Привредни субјекти би требало да у условима здраве тржишне привреде сами дефинишу своју стратегију развоја из које би проистекли конкретни програми и пројекти. Реализацију тих програма и пројеката требало би спровести кроз налажење стратешких партнера и приватизацију, а све у циљу прилагођавања условима тржишта и успешног пословања.

Најзначајнији потенцијали општине Свилајнац огледају се у примарној пољопривредној производњи и у прерађивачкој индустрији, затим у производњи намештаја и индустрији прераде метала.

Пошто у области прераде хране и производњи намештаја постоји кластер на регионалном и националном нивоу у коме су заступљена предузећа из наше општине, један од циљева је и формирање регионалног кластера у области индустрије прераде метала. Један од основних задатака Одељења за привреду општине Свилајнац биће активно поспешивање сваког облика предузетничког удруживања (кроз разне фузионе видове кластера, асоцијација, привредних удружења, итд.).

Краткорочно, као један од стратешких циљева привредног развоја општине Свилајнац, представља се приватизација наведених предузећа која су у друштвеној својини. Приватизација, која ће бити одраз конкурентног надметања привредних субјеката, вођених тржишним принципима савремене економије.

Средњорочно, општина Свилајнац има за циљ даље јачање и развој малих и средњих предузећа (МСП), као основних ћелија савремене привреде. Разни облици економских стимулација биће на располагању привредницима, неки од њих су разни видови менаџерских обука, обука из области примене стандарда Европске Уније, озбиљно побољшање и нова доградња комуналне инфраструктуре, повезивање (у саветодавном смислу) малих и средњих предузећа са министарствима, разни видови економске помоћи од стране општине, а у складу са својим овлашћењима, као и друге стимулативне мере. Једна од најзначајнијих мера стимулације биће обезбеђивање јефтиних извора енергије за потребе грађанства и привреде, кроз изградњу и пуштање у рад гасовода на целој територији општине Свилајнац.

Средњорочно и дугорочно, општина Свилајнац има за циљ привлачење великих предузећа (и њихових гринфилд инвестиција), кроз разне облике стимулационих мера, које се огледају у формирању технолошких паркова. Формирање технолошких паркова има за задатак бесплатно уступање, инвеститорима великих компанија, парцела индустријске зоне са целокупном комуналном инфраструктуром, а све у циљу привлачења крупног капитала и новог запошљавања радника. Када се узме у обзир географска позиција општине Свилајнац, као и скори довршетак гасовода, изградња великих фирми на територији општине Свилајнац постаје реалност.

III 2.2. Просторни развој пољопривреде

Мере за развој пољопривредне производње

У наредном периоду, акценат треба ставити на следеће мере за развој пољопривреде:

- **Уређење, контрола и побољшање плодности обрадивог пољопривредног земљишта** С обзиром да је на подручју општине Свилајнац у КО Кушиљево искомасирано 1800 ха, а 1100 ха је обухваћено комасацијом у селима Седларе, Грабовац, Тропоње, Бобово и Луковица, неопходно је да се доврши поступак комасације на преосталим површинама обрадивог земљишта у општини Свилајнац. На напред наведеним комасираним површинама су системом за одводњавање обухваћене све површинске и подземне воде. Међутим, урађено је само идејно решење система за наводњавање, те је и неопходно да се по пројекту за наводњавање спроведе изградња истог. Комасацијом пољопривредног земљишта добило би се укрупњавање парцела и земљишта и смањивање броја парцела по власнику на мањи број места него што је унето у комасациону масу. Тиме су створени услови за рационалнију примену пољопривредне механизације са смањењем празних ходова. Контрола плодности обрадивог пољопривредног земљишта и количине унетог минералног ђубрива и пестицида треба да се врши редовно, а најмање сваке пете године. Потребно је да буду обухваћене агрохемијским анализама површине обрадивог пољопривредног земљишта од I до V класе. Побољшање квалитета обрадивог пољопривредног земљишта, првенствено обухвата смањење киселости обрадивог пољопривредног земљишта, са ПХ вредношћу нижем од 5 према агрохемијским анализама земљишта. За ову меру је неопходно обезбеђивање калцијум-карбоната, у количинама зависно од ПХ вредности обрадивог пољопривредног земљишта. Као меру уређења пољопривредног земљишта, неопходно је извршити и поправку и изградњу пољских путева.

- **Увођење органске производње** са циљем да за 5 година органска производња заузме 10% укупне пољопривредне производње: Циљ је производња на значајнијим површинама еколошки здраве хране чија ће цена на домаћем и страном тржишту бити знатно виша од производа конвенционалне производње. Такође, циљ је и увођење европских стандарда (ХАЦЦП и др.) у овај вид пољопривредне производње на подручју општине Свилајнац.
- **Побољшање расног састава стоке**, увозом чисте сименталске и источно-фризијске расе говеда и осемењавање истих са семенским материјалом тестираних бикова: Циљ је повећање производње и квалитета млека по пољопривредном газдинству, као основ за проширење производње на фармама.
- **Увођење у ратарску и повртарску производњу интензивних култура и обнављање виноградарске и воћарске производње**, са увођењем интензивних система узгоја: Циљ је увођење у производњу рентабилнијих пољопривредних култура, рецимо уљане тикве, уљане репице, соје, а у воћарству дефицитарних култура као што су орах, леска, крушка, јагода и др., уз увођење високоинтензивних система узгоја (витко вретено, "В" систем садње вретена, солаксе и др.) у воћарству. Виноградарство захтева обнову са сортиментом првенствено винских, а и стоних сорти које све више захтева ЕУ и које су наведене у поглављу које се бави виноградарством.
- **Увођење колективних, евентуално индивидуалних, система за наводњавање**, уз регулисање водотокова (укључујући и изградњу насипа) и коришћење воде за наводњавање пољопривредних култура: Уколико дође до регулисања тржишта откупа пољопривредних производа и јасно опредељење пољопривредних произвођача за гајење одређених култура, могућа је изградња колективних система за наводњавање у којима ће учешће у одржавању имати пољопривредни произвођачи. У противном, пољопривредни произвођачи биће усмерени ка изградњи индивидуалних система за наводњавање. Регулација водотокова је неопходан услов за наводњавање пољопривредног земљишта.

У склопу уређења пољопривредног земљишта извођењем комасације и груписање пољопривредног земљишта: Поред комасације могуће је извођење добровољног груписања пољопривредног земљишта на предлог најмање 10 власника земљишта или ако се утврди да за то постоје оправдани разлози. Груписање пољопривредног земљишта би се вршило на делу или територији целе катастарске општине.

III 2.3. Шумарство, шумско и ваншумско земљиште

Шуме у оквиру Плана треба да остваре заштитне културно-социјалне и производне функције, а ваншумско зеленило превасходно заштитну функцију. Како би се постигли задати циљеви и оствариле основне функције шума и ваншумског зеленила у оквиру обухвата Плана, потребно је:

- унапредити стање постојећих шума кроз санацију девастираних шума садњом високопродуктивних аутохтоних лишћара, уз интензивну негу и заштиту постојећих шума у свим фазама развоја;

- шумско земљиште користити у складу са његовим биолошким капацитетима;

- повећати површине под шумама пошумљавањем шумског земљишта - чистина, пионирским врстама четинара и аутохтоним лишћарима,

- фаворизовати садњу аутохтоних састојина уз тежњу очувања аутохтоних пејзажа;
 - организовати трајну максималну шумску производњу;
 - стимулисати развој приватних шума у планираним зонама заштите или на земљиту слабије бонитетске класе и већег нагиба,
 - остварити подизање ваншумског зеленила (уз путне коридоре, радне комплексе, зоне кућа за одмор, на деградираним површинама, око централне депоније смећа, у оквиру пољопривредног земљишта и у оквиру насеља) како би се остварила његова заштитно естетска функција;
 - шуме и ваншумско зеленило повезати у систем зелених површина који ће омогућити јачање укупног био-еколошког система.
 - спроводити редовне мере одржавања шума и ваншумског зеленила
- контролисано коришћење дрвета у прерађивачке сврхе**

III 2.4. Лов и ловна подручја

Ловишта у границама подручја обухваћеног Планом имају добре услове за развој и гајење дивљачи. У наредном периоду је потребно обнављати решења о давању ловишта на газдовање. Планом треба предвидети:

- постизање пуног економског капацитета ловишта,
- заштита и очување ретких и угрожених врста,
- изградња ловно-техничких објеката уз могућност ограђивања делова ловишта,
- повећање економских ефеката ловства.

III 2.5.Рибарство

Бистре планинске реке општине Свилајнац богате поточним врстама рибе: поточне пастрмке (иначе једне од најпопуларнијих речних риба за риболов овога краја), поточне мрене, кркуше и беовице, пружају могућност за развој и унапређење рибарства, изградњу нових рибњака и специјализованих рибљих ресторана у функцији развоја туризма.

III 2.6.Просторни развој туризма

Туризам

Одрживи туризам задовољава потребе савремених туриста и увећава могућности за будуће генерације. Светска туристичка организација је констатовала да економске, друштвене и естетске потребе треба да буду задовољене уз одржавање културног интегритета и биолошке разноврсности. Утврђивању универзалних правила понашања у туризму доприноси Агенда 21, коју су усвојиле владе 182 земље у Рио де Жанеиру 1992. године. Наставак Агенде 21 је Агенда 21 за туристичку привреду, усвојена 1995. године. Овај документ субјектима у развоју туризма одређује деловања и активности у циљу очувања животне средине и одрживог туризма у XXI веку. У првом делу Агенде 21 за туристичку привреду се потенцира сарадња између владе и невладиних организација, анализира економски значај путовања и констатује да је цела привреда одржива.

Године 1999. Влада Републике Србије је усвојила Стратегију развоја туризма до 2010. године. Стратегија потенцира одрживи туризам, у коме

природне вредности условљавају његове економске ефекте. Доминирајућу улогу у спровођењу концепције одрживог туризма имају надлежно министарство, Туристичка организација Србије као и Југословенско удружење туристичких агенција. Основни задаци у области развоја туризма за период до 2025 год. јесу:

- Осмишљавање, израда и постављање туристичке сигнализације, као допуна постојећој саобраћајној сигнализацији,
- Категоризација сеоских домаћинстава за бављење сеоским туризмом и његов даљи развој,
- Реконструкција приоритетних туристичких локалитета,
- Израда туристичких пропагандних материјала и сувенира општине Свилајнац,
- Наступи у виду презентације на домаћим сајмовима,
- Друге активности у зависности од могућности.

III.3. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ И МРЕЖА НАСЕЉА И ОРГАНИЗАЦИЈА

III 3.1. Мрежа насеља

Мрежу насеља општине Свилајнац одликује велика разноврсност у погледу величине, генезе, морфологије и функције насеља. На простору обухваћеном Планом налази се 22 насеља, у којима живи укупно 25.511 становника. Центар општине је насеље Свилајнац са 9.395 становника. Правац развоја насеља Кушиљево иако дислоцираног али по броју становника (2.569) и афирмацији привредних зона на правцу Свилајнац-Кушиљево веома значајног насеља надаље ће се разматрати на нивоу Плана генералне регулације који ће поред зоне града обухватити и насеље Кушиљево у јединственој граници захвата.

Црквенац, Дубље, Грабовац и Гложане својим положајем путним правцима и успостављеним административним функцијама имају улогу насеља која гравитирају центру општине а не центру заједнице села који са јужне позиције у односу на границу захвата ППО представља насеље Војска.

Поједина насеља су формирала одређена гравитационо подручје пре свега на основу њихове инфраструктурне повезаности у мрежи путних праваца на територији општине Свилајнац па тако :

Насеља Тропоње и Врлане гравитирају центру Седларе упркос томе што се налазе са супротних страна путног правца Р 103.

Сва насеља општине Свилајнац припадају групи спонтано формираних насеља, разрађено-збијеног типа.

Насеље Седларе издваја се према степену опремљености јавним и осталим садржајима што је основ за формирање истог као центра заједнице села руралних центара којем гравитирају западна насеља-села попут Роанде, Суботице, Купиновца, Ђуринаца и Роћевца

Насеља Дубница и Проштинац гравитирају сеоском центру који представља Бобово а који се преко правца Р108 линеарно повезује са центром општине Свилајнац и надаље према јужној граници захвата плана функционално повезује насеља Мачевац, Бресје и Радошин са сеоским центром Војска.

Сви наведени параметри основ су за формирање организованог хијерархијског система насеља општине.

Стратегија развоја мреже насеља заснована је на принципу концентрисане децентрализације. Према функционалним, демографским, просторним,

природним и створеним вредностима планирана је просторно функционална хијерархијски заснована мрежа насеља градског центра

Свилајнца коју чине следеће категорије:

Општински центар - Свилајнац

Сеоски центар

Село

Општински центар - Свилајнац -

Генерални план обухвата градско насеље Свилајнац. У Свилајнцу је изражена концентрација становништва, грађевинског фонда, привредних потенцијала, друштвене опреме и ширих функција, инфраструктуре и комуналне опреме.

Непосредно гравитационо подручје центра општине чине **села: Црквенац, Дубље , Грабовац(Врлане), Луковица,Кушиљево**

Сеоски центри

Чине спрегу са градским центром на линеарним правцима развоја ка Деспотовцу, Пожаревцу и коридору X

Опремљеност ових центара јавним и осталим садржајима треба да задовољи потребе самог насеља али и села која им непосредно гравитирају. Овој групи припадају следећа насеља са гравитационим подручјем:

1- насеље Восјка

- села: Бресје, Гложане, Радошин и Мачевац

2- население Седларе

-населба Роѓевац,Купиновац и Ђуринац Суботица Роанда Тропоње

3- население Бобово

-насеља Прoштинац и Дубница

Села

Категорија руралних насеља чији се развој заснива на примарним делатностима. Села имају основне садржаје неопходне за функционисање самог насеља, а функционално се везују на одговарајуће центре. Овој категорији припадају осталих 17 насеља

III 3.2. ОРГАНИЗАЦИЈА ЈАВНИХ СЛУЖБИ

Основно образовање

Према демографској пројекцији до 2025 године, за општину Свилајнац, функционална добна група од 7- 15 година, ће бројати цца 2249 ученика, од чега 69% на градском подручју.

Ако се примене следећи нормативи:

- 8-10м²/ученику изграђеног простора и
- 20-25м²/ученику слободних површина

на територији општине Свилајнац није потребно увећавати постојеће капацитете већ је потребно приступити интервенцијама на адаптацији и реконструкцији постојећих објеката .

Табела 45. Број ученика по одељењима у основним школама

[illegible]

			О Д Е Љ Е Њ а	У Ч Е Н И К а	О Д Е Љ Е Њ а	У Ч Е Н И К а	О Д Е Љ Е Њ а	У Ч Е Н И К а	1. Р А З Р Е Д	2. Р А З Р Е Д	3. Р А З Р Е Д	4. Р А З Р Е Д		5. Р А З Р Е Д	6. Р А З Р Е Д	7. Р А З Р Е Д	8. Р А З Р Е Д		
ОШ „Ј.Ј. ЗМАЈ“ СВИЛАЈНАЦ	37	25	10	145	0	0	2	19	187	166	189	208	29	233	207	183	190	66	1563
ОШ РАДИЧЕВИЋ“ „Б. СЕДЛАРЕ	13	0	12	164	0	0	1	14	37	47	46	48	8	43	29	32	40	21	322
ОШ „ВОЈД КАРАЂОРЂЕ“ КУШИЉЕВО	6	6	0	0	0	0	0	0	26	27	30	29	5	24	23	37	24	11	220
ОШ „С. СИНЂЕЛИЋ“ ВОЈСКА	7	2	4	42	1	9	0	0	21	14	17	19	4	22	18	13	20	11	144
УКУПНО	63	33	26	351	1	9	3	33	271	254	282	304	46	322	277	265	274	109	2249

Извор: Основна школа „Јован Јовановић Змај“ у Свилајнцу

Средње образовање

На подручју општине Свилајнац функционишу две средње школе, Средња школа "Свилајнац" и Пољопривредно ветеринарска школа са домом ученика – Свилајнац.

Средња школа "Свилајнац"

Средња школа „Свилајнац“ у Свилајнцу је у мрежи средњих школа и по својој структури мешовита и има регионални значај. У овој школској години ученици се образују у четири подручја рада и седам образовних профила:

- гимназија – општи тип-7 одељења
- гимназија –друштвено-језички смер-1 одељење
- економија, право и администрација – економски техничар (3 одељења)
- трговина, угоститељство и туризам – за профил конобар и кувар
- машинство и обрада метала – аутомеханичар и механичар грејне и расхладне технике-3 одељења.

На остваривању васпитно-образовних циљева у овој школи ради 40 наставника. Средњим образовањем обухваћено је 515 ученика у 17 одељења, 80% ученика је из општине, а остали ученици су из општина Деспотовац, Жабари, Петровац на Млави, Велика Плана, Лапово и Баточина.

Настава је организована у два објекта, зграда гимназије је под заштитом државе као споменик културе.

Табела 46. Број ученика по одељењима

Одељење	Подручје рада	Образовни профил	Број ученика
I-1	Гимназија	општи тип	30
I-2	Гимназија	општи тип	30

I-3	Економија право и администрација	економски техничар	30
I-4	Трговина угоститељство и туризам	конобар,кувар	24
II-5	Машинство и обрада метала	Аутомеханичар,механичар грејне и расхладне технике	31
II-1	Гимназија	општи тип	31
II-2	Гимназија	општи тип	30
II-3	Економија право и администрација	економски техничар	37
II-4	Трговина угоститељство и туризам	конобар,кувар	30
II-5	Машинство и обрада метала	Аутомеханичар,механичар грејне и расхладне технике	33
III -1	Гимназија	општи тип	32
III-2	Гимназија	општи тип	28
III-3	Економија право и администрација	економски техничар	36
III-4	Трговина угоститељство и туризам	конобар,кувар	25
III-5	Машинство и обрада метала	Аутомеханичар,механичар грејне и расхладне технике	33
IV-1	Гимназија	општи тип	29
IV-2	Гимназија	друштвено-језички смер	24
	Укупно ученика		513

Извор: Средња школа „Свилајнац“ у Свилајнцу

Пољопривредно-ветеринарска школа са домом ученика – Свилајнац.

Средња пољопривредна школа у Свилајнцу основана је 13. јула 1957. године као школа интернатског типа. Уписано је у два одељања 76 ученика за занимање пољопривредни техничар општег смера. Са реформом школства 1980. године уписујемо и ветеринарске техничаре. Данас је школа савремена институција за образовање ученика трећег и четвртог степена стручне спреме.

Основна шанса Школе је да може одговорити на потребе и захтеве друштва, економије и тржишта рада. Позивајући се на традицију и имајући у виду капацитете којима располаже школа је међу првима почела са реализацијом огледног програма. Поседује савремене кабинете и стручни инаставни кадар, као и економију, на којој ученици школе повезују научено са практичним радом (узајамност теорије и праксе).

Знања стечена у школи ученици примењују на својим имањима и у својим индивидуалним објектима (сточарство).

Пољопривредно-ветеринарска школа са домом ученика – Свилајнац запошљава 120 радника,

од којих је 65 наставно особље, 9 професионалних сарадника, 10 административно-техничко

особље и 36 помоћних радника.

У сарадњи са општином Свилајнац, школа је организатор више сајмова и изложби. Међународну сарадњу остварује са Пољопривредно-медицинском школом из Бијељине и ветеринарском школом Натурбруксгумнасиет – Ингелстад у Шведској. Пословну сарадњу остварује са институтом Р.Т.С (Практика Тренинг Центар) из Холандије која је опремила школу модерним пластеником са пратећом опремом. Школа има значајан утицај на средину у којој ради, посебно на развој пољопривреде, где својим примером позитивно утиче на процесе у измени расног састава стоке, сортименту биљака и увођењу савремене технологије. Према демографској пројекцији до 2025 године, за општину Свилајнац, функционална добна група од 7- 15 година, ће бројати цца 515 ученика. Ако се примене следећи нормативи: 8-10м²/ученику изграђеног простора и 20-25м²/ученику слободних површина, постојећи објекти задовољавају потребе у односу на демографску пројекцију планског периода

Више школе

3.4.1 Висока здравствено - санитарна школа струковних студија „Висан“

Висока здравствено-санитарна школа струковних студија „Висан“ са седиштем у Земуну, Тошин бунар 7а, отворила је 2005. године одсек у пољопривредно-ветеринарској школи у Свилајнцу. Координација за ВЗСШ „Висан“ врши се у згради општине Свилајнац. Са територије општине Свилајнац за ове две године уписано је укупно 15 студената на смеру Струковно-санитарни инжењер.

Студије су усклађене по Болоњском моделу образовања. Струковне студије трају три године (шест семестара) и обезбеђује 180 ЕСПБ бодова. На свакој студијској групи постоји квота изборних предмета.

Након завршених струковних студија првог степена у складу са Болоњским моделом и Законом омогућава се даље усавршавање кроз струковне и специјалистичке студије.

Школа самостално или у сарадњи са здравственим установама, предузећима, сродним факултетима, остварује развојне и истраживачке програме и пројекте и пружа развојно истраживачке услуге здравственим и образовним организацијама.

Здравствена заштита

Дом здравља Свилајнац

Дом здравља Свилајнац перманентно организује и учествује у различитим акцијама здравственог просвећивања, превентивног рада на раном откривању и сузбијању болести, са акцентом на спречавање узрока болести савременог друштва кроз широку друштвену акцију и здравствену едукацију.

Подржане су активностима здравствених радника и све акције Светске здравствене организације, а у склопу наведеног, у припреми су и развојна саветовалишта за младе са посебним освртом на болести зависности.

Организациона структура Дома здравља Свилајнац обухвата;

- службу опште медицине, педијатрију, медицину рада, гинекологију, интернистичку службу, лабораторијску дијагностику, офталмологију, психијатрију, пнеумофтизиологију, рентген дијагностику, физикалну медицину са рехабилитацијом, службу хитне медицинске помоћи, стоматологију, хигијенско епидемиолошку службу, оториноларингологију, поливалентну патронажу, службу кућног лечења и здравствене неге, стационар са 10 постеља као и службу медицинског снабдевања - апотеку.

- Служба опште медицине здравствени рад обавља у амбуланти у Свилајнцу и у здравственим станицама у селима: Кушиљево, Војска, Бобово и Седларе.
- Медицинско снабдевање лековима обавља се у градској апотеци, као и у апотекарским огранцима у згради Дома здравља и селима: Кушиљеву, Војски и Седлару.

Кадровска структура која подржава организацију рада наведених служби обухвата:

- укупно 248 запослених, од тога 231 у радном односу на неодређено време и 17 у радном односу на одређено време.
- у медицинским службама ординира укупно 23 лекара специјалиста и 9 доктора медицине, док се 9 доктора медицине тренутно налазе на стручном усавршавању - специјализацији, као и 3 стоматолога специјалиста и 3 доктора стоматологије. У апотеци раде 4 дипломирана фармацеута.
- медицинских техничара општег и педијатријског смера, лабораторијских техничара, рентген техничара, гинеколошко акушерских сестара, физиотерапеута, санитарних техничара, зубних техничара и фармацеутских техничара, укупно има 11 са вишом стручном спремом и 131 са средњом стручном спремом.
- У немедицинским службама као логистика, ради укупно 55 запослених и то: 4 са високом стручном спремом, 1 са вишом стручном спремом, 21 запослених са средњом стручном спремом и 29 са нижом стручном спремом.

На основу наведене организационе шеме и кадровске структуре Дом здравља Свилајнац убраја се у развијене домове здравља са пружањем примарне здравствене заштите на високом нивоу.

Грађанин-корисник-пацијент стављен је у средиште збивања са циљем стварања система одрживог за будућност који треба да омогући:

- побољшање здравственог стања становништва;
- смањење трошкова путем пораста ефикасности пружања здравствене заштите;
- повећање задовољства пацијената радом здравствене службе као димензија квалитета
- повећање могућности избора за кориснике и даваоце услуга у здравству.

Друштвена брига за здравље и општи интерес у здравственој заштити

Друштвена брига за здравље обухвата мере економске, еколошке и социјалне политике, којима се стварају услови за спровођење здравствене заштите на очувању и унапређењу здравља становништва и усклађује рад и развој друштвене заједнице са циљевима здравствене заштите. У оквиру друштвене бриге за здравље обезбеђује се право на здравствену заштиту која обухвата мере здравствене делатности:

- 1) очување и унапређење здравља, откривање и сузбијање фактора ризика и стицање знања и навика о здравом начину живота;
- 2) спречавање, рано откривање и сузбијање болести;
- 3) правовремену дијагностику, лечење, рехабилитацију и здравствену негу оболелих и повређених;
- 4) информације које су становништву или појединцу потребне за одговорно поступање и за остваривање права на здравље.

Друштвена брига за здравље на нивоу општине обухвата обезбеђивање и спровођење здравствене заштите од интереса за грађане на територији општине и то :

1. праћење здравственог стања становништва и рада здравствене службе на својој територији, као и предузимање потребних мера;
2. старање о приоритетима у спровођењу здравствене заштите и о мерама на очувању и унапређењу здравља, спречавању и сузбијању болести и на откривању и сузбијању фактора ризика;
3. обезбеђивање услова за пуну доступност и уједначено коришћење примарне здравствене заштите на својој територији;
4. координирање, подстицање, организацију и усмеравање спровођења здравствене заштите која се остварује делатношћу органа јединица локалне самоуправе, грађана, предузећа, социјалних, образовних и других установа и других организација;
5. планирање и остваривање сопствених програма за очување здравља и заштиту животне средине на свом подручју и то: заштиту од буке, квалитет ваздуха, безбедно одлагање опасних материја, заштита здравља од штетног деловања опасних хемикалија и заштита од извора јонизујућег и нејонизујућег зрачења, као и мере које становништву обезбеђују здравствено исправну храну и воду за пиће, предмете опште употребе, као и воду за рекреацију и остале воде;
6. оснивање здравствених установа у складу са законом и учествовање у њиховој изградњи и опремању, које обухвата инвестиционо улагање, инвестиционо текуће одржавање просторија, медицинске и немедицинске опреме и превозних средстава, опремање у области здравственог информационог система, и за друге обавезе одређене законом и актом о оснивању;
7. подстиче активности хуманитарних организација и стручних и других савеза и удружења на пословима од значаја за развој здравствене заштите који су од значаја за општину.

Општина обезбеђује рад мртвозорске службе на својој територији у складу са законом.

Општина обезбеђује средства за остваривање друштвене бриге за здравље у буџету општине, односно из сопствених прихода, као и из других извора у складу са законом.

Општина као оснивач здравствених установа

Здравствене установе у државној својини оснивају се у складу са Планом мреже здравствених установа који доноси Влада Републике Србије.

Овај план се доноси на основу: Стратегије здравствене заштите Републике Србије; здравственог стања становништва; броја и старосне структуре становништва; постојећег броја капацитета и распореда здравствених установа; степена урбанизације, развијености и саобраћајне повезаности појединих подручја; тежње ка једнакој доступности здравствене заштите; сазнања о потребном обиму појединих нивоа здравствене делатности и економске могућности Републике.

Планом мреже здравствених установа утврђују се врсте, број, структура, капацитети и просторни распоред здравствених установа и болничких постеља, нивои здравствене заштите, као и организација службе хитне медицинске помоћи.

Доношењем стратегије здравствене заштите у Републици Србији од стране Народне скупштине Републике Србије, као и Плана мреже здравствених установа од стране Владе Републике Србије, створени су неопходни предуслови и за конкретније планирање даљег развоја и унапређења здравствене службе и на територији општине Свилајнац.

Планира се одржавање постојећих капацитета, набавку савременије опреме према најновијим нормативима и стандардима, континуирану едукацију кадрова, успостављање здравственог информационог система, наставак рада на побољшању квалитета услуга.

Спорт и рекреација

Развој спорта, активне и организоване рекреације подразумева мрежу спортских центара и терена, који функционално и садржајно задовољавају потребе свих категорија становника.

Постојећи спортски објекти углавном не задовољавају савремене спортске стандарде у погледу техничке опремљености, квалитета и сл.

Потребне површине за спорт и рекреацију, нормиране према потребама свих категорија становника и према заступљеним стандардима, класификоване су као:

- градски спортски центри
- специјализовани спортски центри
- реонски спортски центри
- локални центри

На сеоском подручју највише су заступљени терени за фудбал. У наредном периоду планира се опремање локалних центара првенствено централних места (центара заједнице села и сеоских центара) теренима за мале спортове и потребним пратећим објектима.

Садржаји спорта и рекреације треба да буду и пратеће функције других намена: образовање, дечја заштита, туристички комплекси У оквиру школских комплекса свих матичних основних школа предвиђа се изградња фискултурних сала.

Комунални објекти

Гробља – сва насеља у општини имају своје гробље. МЗ Роћевац и МЗ Ђуринац користе једно гробље, које се налази на крају села Роћевца, на путу за Ђуринац. Од свих насеља у општини, једино Праштинац нема потреба за проширењем. Уређење и проширење постојећих локација гробаља и отварање нових локација гробаља вршиће се према правилима грађења која ће бити дефинисана у планској документацији која ће представљати разраду ППО.

Сточне пијаци и ветеринарске амбуланте треба планирати у центрима села. Остале комуналне објекте треба планирати у зависности од ранга насеља.

III 3.3. ПРИРОДНЕ И ПРОСТОРНО-ФУНКЦИОНАЛНЕ ЦЕЛИНЕ

Један од планских приоритета је унапређење просторног, функционалног и развојног карактера руралног подручја. То подразумева примарно спровођење одговарајућих решења Просторног плана: формирање хијерархијског система у мрежи насеља, саобраћајну повезаност, нови ниво друштвене опреме и система центара, развој локалне инфраструктуре, комуналних објеката, систем заштите природних вредности и културног наслеђа. То такође захтева посебну

организацију управног и функционалног система града и државе у односу на рурални комплекс, тржишну пољопривреду, институционалну, техничку и финансијску подршку пољопривредној производњи; односно активан приступ индивидуалних носиоца програма, сеоских заједница и укупне средине у развојном смислу, зашта постоје реални услови на овом подручју.

Овакав приступ омогућава смањење разлике у квалитету градске и сеоске средине, боље коришћење, уређење и заштиту земљишта, обликовање насеља у просторном и физичком смислу, одржање демографског капацитета простора, шире продуктивно запошљавање у руралном комплексу и смањење притиска на основне градске привредне ресурсе, односно подизање материјалног и општег друштвеног нивоа на читавом подручју градске територије. Подела која је заснована на мрежи насеља извршена је на основу потенцијала и стања које постојеће сеоске средине нуде у односу на њихов положај и значај који имају у односу на градски центар Свилајнац као и у односу на приоритетне правце развоја који зависе од стратегије развоја заснованој на инфраструктурној мрежи дефинисаној ш плановима вишег реда.

III 4. ИНФРАСТРУКТУРНИ СИСТЕМИ

III 4.1. ПРОСТОРНИ РАЗВОЈ САОБРАЋАЈА

Основни циљ развоја саобраћаја

Изградња и опремање инфраструктурних система један је од основних услова за развој и функционисање планског подручја. Путна мрежа као део инфраструктурног система треба да омогући адекватну комуникацију на планском подручју и неопходан је услов за добро функционисање свих облика активности људи. У том смислу развој саобраћаја треба да представља приоритетну активност јер је кретање једна од основних одлика савременог друштва а мобилност стовништва је у директној вези са степеном развијености путне инфраструктуре.

Концепција просторног развоја саобраћаја

Анализе саобраћајних потенцијала општине Свилајнац су показале, да се у декадама које следе, морају осварити следећи циљеви:

Новом просторном организацијом створити услове за имплементацију свих концептуалних поставки из Просторног плана Републике Србије у домену саобраћајне инфраструктуре, а које се односе на ову просторну целину. За саобраћај који се одвија на простору општине Свилајнац треба обезбедити услове за развој и модернизацију, како би се у будућности створили услови за остварење транспортног рада и постигли оптимални економски ефекти.

Развој саобраћајних мрежа и саобраћајних објеката треба да буде заснован на свеукупној стратегији одрживог развоја животне средине.

Мреже саобраћајница на посматраном подручју треба тако функционално испланирати како би се остварили позитивни економски ефекти, односно снижавање трошкова транспорта и повећање конкурентности роба са овог простора.

Ради подстицања развоја еколошког урбаног живљења стимулисати немоторна кретања у насељима кроз изградњу капацитета.

Иницијални развој саобраћаја и саобраћајних мрежа на простору општине Свилајнац ће се остварити реконструкцијом и модернизацијом саобраћајних мрежа ради остваривања интегралног саобраћаја и везе

градске зоне са државним путевима првог и другог реда, који је заснован на стратегији укупног развоја региона.

Друмски саобраћај

Посебно је важно нагласити да је приоритетно питање реконструкција и модернизација магистралног пута М4, која подразумева измештање трасе пута јужно, и остављање везе Свилајнца са ауто путем Е 75 преко новог друмског моста. Такође је потребна реконструкција регионалних путева Р103 и Р108 који представљају важне алтернативне правце путевима вишег ранга и којим се остварује комуникација суседних насеља и општине без наплате путарине.

Железнички саобраћај

У погледу железничког саобраћаја подручје општине Свилајнац ће се развијати у складу са програмима Републике Србије.

Просторно присуство железничког саобраћаја искористити за укључивање у поделу транспортног рада као и у интегрално повезивање са осталим облицима транспорта.

Установити оптималан број прелаза у нивоу или у денивелацији преко пруге како би се значајно подигла безбедност и проточност диманичког друмског саобраћаја.

Водни саобраћај

У погледу водног саобраћаја подручје општине Свилајнац ће се развијати у складу са Просторним планом Републике Србије.

Потенцијални пловни пут који са западне стране тангира подручје плана може у будућем периоду унапредити развој интегралног саобраћаја у овој регији.

III 4.2. ВОДОПРИВРЕДНА ИНФРАСТРУКТУРА

Водоснабдевање

На основу планираног броја становника и процењене норме потрошње воде од 600 л/ст/дан за градско становништво, односно 400 л/ст/дан за сеоско становништво, просечна дневна потребна количина воде за пиће на крају планског периода износи око 170,0 л/с.

Просторним планом РС и Водопривредном основом РС предвиђено је трајно решење водоснабдевања општине Свилајнац са Расинско-поморавског регионалног система. Поред експлоатације локалних изворишта подземних и површинских вода, потребне количине воде ће се добити из постојеће акумулације "Ћелије" на реци Расини, и планираних акумулација на рекама Ресави, Црници и Дуленки које ће формирати јединствен систем. На територији општине Деспотовац планирана је изградња акумулације "Бељаница" на реци Ресави. Ова акумулација би првенствено служила за водоснабдевање Деспотовца и Свилајнца. Реализацију регионалног система није реално очекивати у скоријем периоду.

До реализације регионалног система, потребне количине воде за плански период биће обезбеђене из подземља каптажног поља постојећег изворишта "Перкићево", тако што ће се извршити проширење каптажног поља бушењем нових бунара до потребне планске количине воде и из подземља нових каптажних поља у приобаљу Велике Мораве и Ресаве.

Водоснабдевање насеља у општини Свилајнац предвиђено је преко седам посебних система водоснабдевања и то:

- **Систем Свилајнац**- Извориште овог система је постојеће извориште "Перкићево". Овим системом је предвиђено снабдевање водом насеља Свилајнац, Луковица, Кушиљево, Црквенац, Дубље, Грабовац, Бобово, Проштинац, Дубница и Врлане.
- **Систем Гложане**- Извориште овог система је у алувиону Велике Мораве. Овим системом је предвиђено водоснабдевање насеља Гложане.
- **Систем Седларе**- Извориште овог система је у алувиону Ресаве. Овим системом је предвиђено водоснабдевање насеља Седларе, Купиновац, Роћевац и Ђуринац.
- **Систем Радошин**- овим системом је предвиђено водоснабдевање насеља Радошин и Бресје.
- **Систем Војска**- Извориште овог система је у алувиону Велике Мораве. Овим системом је предвиђено водоснабдевање насеља Војска и Мачевац.
- **Систем Тропоње**- Извориште овог система је у алувиону Ресаве. Овим системом је предвиђено водоснабдевање насеља Тропоње.
- **Систем Суботица**- Извориште овог система је у алувиону Ресаве. Овим системом је предвиђено водоснабдевање насеља Суботица и Роанда. Насеља Тропоње, Суботица и Роанда имају могућност водоснабдевања повезивањем на Подсистем 1 Деспотовца.

Одвођење отпадних вода

Концепт одвођења употребљених и атмосферских вода базиран је на следећим принципима:

- Систем је конципиран као сепаратан
- Системима за одвођење отпадних вода треба покрити целу територију општине
- Индустијске отпадне воде третирати унутар индустријских комплекса, делимично или комплетно, зависно од тога да ли се пречишћене отпадне воде уводе у фекалну канализацију или у водоток.
- Отпадне воде пречистити пре упуштања у реципијент

За одвођење санитарних отпадних вода из зоне општинског центра Свилајнца, предвиђено је проширење мреже секундарних колектора у деловима насеља који немају фекалну канализацију. На канализациони систем Свилајнца прикључиће се Црквенац, Дубље, Бобово, Грабовац, Роћевац и Седларе. Све санитарне отпадне воде као и пречишћене отпадне воде индустрије до нивоа санитарних отпадних вода одводе се на будуће постројење отпадних вода, капацитета 2 x 15.000 ЕС, на локацији "Бадра", на десној обали Велике Мораве. Предвиђена површина коју треба резервисати за локацију постројења за пречишћавање отпадних вода је око 3,0 ха.

Планира се изградња система фекалне канализације и у сеоским насељима. Отпадне воде пре испуштања у реципијент пречистити на локалним системима за пречишћавање. Предвиђена је изградња 13 модуларних пакет постројења капацитета од 100 ЕС до 2 x 1.000 ЕС,

Атмосферске воде са територије Свилајнца ће се мрежом постојећих и планираних колектора одвести до најближих реципијената (реке Ресаве и потока Бук). Предвиђена је изградња главног и секундарних колектора кишне канализације. Главни колектор води до ретензије, уз коју би била изграђена црпна станица која би празнила ретензију у време повишених водостаја реке Ресаве. У сеоским насељима атмосферске отпадне воде одводити површински.

Регулација водотокова

На регулацији водотокова треба у наредном планском периоду извести обимне радове. Приоритетно је регулисање ушћа Ресаве у Велику Мораву. На Ресави треба извести регулационе радове од ушћа у Велику Мораву до моста код "Компа", завршити регулацију у зони Грабовца, Бобова, Луковице и у атару Суботице. Такође треба извести регулационе радове на Ресави, у зони Свилајнца, тако да корито може пропустити хиљадугодишње воде. Треба регулисати Трстену, Роћевачки поток и наставити са регулацијом Грабовачког, Купиновачког и Тропоњског потока.

III 4.3. ЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Концепција просторног развоја

Предвидети и просторно одредити правце за мрежу и зоне за објекте гасовода за сва насеља у Општини Свилајнац. Гасоводну мрежу водити поред постојећих саобраћајница.

Ускладити правце инфраструктурне мреже са правцима ширења радних зона Општине Свилајнац, ка Деспотовцу (југо-исток), и ка Кушиљеву (север).

Дистрибутивна мрежа и објекти ће се развијати по програмима и приоритетима развоја насеља.

III 4.4. ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Постојећа трафостаница 110/35/6,3 kV ТЕ „Морава“ није довољног капацитета за напајање потрошача у захвату плана. Због тога је планирана изградња још једне ТС 110/20 kV, снаге 31,5MVA у првој, односно 2x31,5MVA у другој фази. Планира се повезивање ове трафостанице кабловима 35kV са трафостаницама 35/10kV „Свилајнац I“ и „Свилајнац II“.

У трафостаници 35/10kV „Свилајнац I“ капацитета 4+8MVA, планирано је повећање капацитета на 8+8MVA.

По преласку на директну трансформацију мрежу 35kV треба користити напон 20(10) kV.

У термoeлектрани „Морава“ потребно је извршити замену филтера.

Потребно је наставити са реконструкцијом мреже 1kV и 10kV (дела на дрвеним стубовима), као и са проширењем истих.

Планира се постављање 20kV кабла од ТС „Свилајнац I“ до будуће фабрике аутоделова у близини Кушиљева.

Изградњом нових трафостаница 20/0,4kV напонског преноса и реконструкцијом постојећих 10/0,4 kV обезбедити довољно капацитета за све потрошаче.

Наставити са изградњом инсталације јавног осветљења и заменом живиних извора натријумовим изворима високог притиска.

III 4.5. ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОНА ИНФРАСТРУКТУРА

У наредном периоду предвиђена је потпуна дигитализација телефонске мреже, што подразумева увођење дигиталних комутационих центара и дигиталних система преноса у свим равнима мреже. Ово подразумева и полагање каблова са оптичким влакнима, као медијумом преноса на свим нивоима, како међумесне мреже, тако и месне мреже. Планира се увођење такозваних широкопојасних сервиса (Internet, IP TV, VoIP) и такозване TRIPLE PLAY услуге у мрежу за све кориснике на конзумном подручју.

За свако домаћинство обезбедити по један директан телефонски прикључак, као и довољан број прикључака за све привредне кориснике.

У свим насељима, потребно је изградити примарну и секундарну кабловску мрежу.

Изградњом антенских система и базних станица мобилне телефоније у складу са плановима развоја мобилних телекомуникација, омогућиће се рад овог система телекомуникација на целом планском подручју. Планира се изградња још 28 базних станица.

У свим насељима за квалитетан пријем и дистрибуцију радио и ТВ сигнала, изградити кабловски дистрибутивни систем (КДС)

КОРИШЋЕЊЕ ЗЕМЉИШТА - БИЛАНС ПОВРШИНА

Структуру коришћења земљишта подручја општине Свилајнац чини

ПРОДУКТИВНО ЗЕМЉИШТЕ (пољопривредно, шумско и водно земљиште) и ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ.

Табела 47

Биланс површина

ОПШТИНА СВИЛАЈНАЦ		ПОВРШИНА ха	ОДНОС %
1.	ПРОДУКТИВНО ЗЕМЉИШТЕ	27.811,42	85.2%
1.1.	Пољопривредно земљиште	23.926,30	73.30%
1.2.	Шумско земљиште	3.885,12	11.90%
2.	Водно земљиште	1.506,42	2.90%
3.	ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ	6.334,0	11.90%
Σ	СВЕГА ППО СВИЛАЈНАЦ	32.639,00ха	100 %

III 5. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Како на територији општине Свилајнац нису вршена истраживања природних елемената који би могли имати својства заштићених природних добара, предлаже се валоризација подручја обухваћеног границама плана са аспекта заштите природе.

III.6. ЗАШТИТА НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА

МЕРЕ ЗАШТИТЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ДОБАРА КОЈА УЖИВАЈУ ПРЕТХОДНУ ЗАШТИТУ

Овим мерама су обухваћени сви објекти и простори који су утврђени за непокретна културна добра, као и добра која уживају претходну заштиту. Подразумевају строгу заштиту културних добара уз опште услове, као и посебне услове чувања, коришћења и заштите културних добара који су прописани у решењу, тј. одлуци о утврђивању објекта за културно добро.

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ НЕПОКРЕТНИХ КУЛТУРНИХ ДОБАРА И ДОБАРА КОЈА УЖИВАЈУ ПРЕТХОДНУ ЗАШТИТУ

1. Културна добра не смеју се оштетити или уништити нити променити намену без сагласности надлежне службе заштите;
2. Све интервенције (у ентеријеру и екстеријеру), које би се обављале на културним добрима, морају имати услове и сагласности надлежних Завода;
3. Културна добра се не смеју отуђити без остваривања права прече куповине које је установљено законом у корист надлежне службе заштите;
4. Власник, односно корисник културног добра нема права да раскопава, руши, преправља, презиђује или врши било какве радове које могу довести до оштећења културног добра или нарушити његова својства;
5. Власник, односно корисник културног добра дужан је да га са изузетном пажњом чува и одржава и спроводи утврђене мере заштите, као и да обавештава надлежни Завод о свим правним или физичким променама у вези са културним добром или његовом заштићеном околином;
6. Власник, односно корисник културног добра нема права да користи или употребљава културно добро у сврхе које нису у складу са његовом природом, наменом и значајем;
7. Корисник је дужан да врши континуирано текуће одржавање културног добра, уз одржавање аутентичног изгледа који објекти имају;
8. Корисник објекта је дужан да на време обавештава надлежне службе о евентуалним оштећењима објекта и његове околине;
9. Конзерваторско – рестаураторске елаборате који садрже испитивачке радове, методологију интервенција, начин чувања и презентације непокретног културног добра, неопходно је израдити под условима и стручним надзором службе заштите;
10. Фотографско или филмско снимање непокретних културних добара које захтева монтажу скела, кулиса или друге техничке опреме, коришћење кранова, употребу расветних тела укупне снаге преко два киловата или посебне интервенције на културном добру, односно његовој заштићеној околини, може се вршити само на основу услова надлежног завода за заштиту споменика културе.

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ ЗАШТИЋЕНЕ ОКОЛИНЕ

1. Забрањују се радови који могу да наруше стабилност непокретног културног добра, као што су геомеханичка, сондажна испитивања или друга ископавања било какве врсте;
2. Комплетно уређење заштићене околине, као и целокупног простора заштићене околине, а у складу са прописаним условима службе заштите културних добара, Завода за заштиту природе и других надлежних институција;
3. Пројекти уређења морају да садрже податке и детаље обликовања слободних зелених површина, поплочања свих стаза и прилаза, расвете различитог типа, урбаног мобилијара са својеврсном опремом и др.;

4. Обавезно планирање површина за стационарни саобраћај (намењен објектима из, горе наведеног, простора), као и ревизију шеме саобраћаја уопште, како би се побољшали приступи и везе;
5. Потребно је континуирано одржавање целокупне зоне амбијенталне заштите, а од стране надлежних служби, под условима, прописима и надзором надлежне службе заштите;
6. Сви елементи урбаног мобилијара који се постављају у заштићеној околини споменика културе (попличавање, клупе, осветљење...) морају добити услове и сагласност надлежне службе заштите;
7. Евентуална изградња у овој зони подлеже посебним условима и сагласностима надлежне службе заштите.

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОБЈЕКТА НАРОДНОГ ГРАДИТЕЉСТВА

На подручју Просторног плана општине Свилајнац заступљеност објекта народног градитељства је богата и разноврсна. Међутим, процес урбанизације је условио убрзани развој и потиснуо многе аутентичне архитектонске облике, објекти су разубуђени па можемо константовати да нема услова за њихову амбијенталну заштиту (нема груписаних структура), већ се исти морају штитити појединачно.

Стање:

- објекти народног градитељства углавном су ван функције и угушени новоградњом
- лоша инфраструктура и комунална опремљеност
- непрепознавање вредности објекта традиционалне архитектуре и интереса за њихово очување
- недостатак механизма финансирања реконструкције објекта народног градитељства
- проблем ревитализације реконструисаних објекта

Мере:

1. Објекти градитељског наслеђа морају чувати свој аутентичан изглед, оригиналне материјале, конструктивне и декоративне елементе и функционалне карактеристике објекта;
2. Објекти градитељског наслеђа не смеју се оштетити или уништити нити променити намену без сагласности надлежне службе заштите;
3. Власник, односно корисник објекта нема права да раскопава, руши, преправља, презиђује или врши било какве радове које могу довести до његовог оштећења или нарушити његова својства;
4. Корисник је дужан да врши континуирано текуће одржавање објекта, уз одржавање аутентичног изгледа који објекти имају;
5. Конзерваторско – рестаураторске елаборате који садрже испитивачке радове, методологију интервенција, начин чувања и презентације непокретног културног добра израђује установа заштите или друга овлашћена фирма под условима и стручним надзором службе заштите;
6. Забрањује се грађење објекта трајног или привременог карактера, који својом архитектуром и габаритом угрожавају споменик културе;

7. Комплетно уређење заштићене околине, као и целокупног простора заштићене околине (најчешће је то цела парцела на којој се објекат налази), а у складу са прописаним условима службе заштите културних добара, завода за заштиту природе и других надлежних институција; пројекти уређења морају да садрже податке и детаље обликовања слободних зелених површина, поплочања свих стаза и прилаза, расвете различитог типа, урбаног мобилијара са својеврсном опремом и др.;
8. Све интервенције (у ентеријеру и екстеријеру), које би се обављале на објектима градитељског наслеђа, морају имати услове и сагласности надлежних завода;
9. Корисник објекта је дужан да на време обавештава надлежне службе о евентуалним оштећењима објекта и његове околине;
10. Надлежне службе су у обавези да израде регулационе планове;
11. Укључивање објекта народног градитељства у туристички итинерер подручја кроз развој сеоског туризма;
12. Изградња инфраструктуре, комунално опремање.

Валоризовани објекти у претходним студијама Завода који више не постоје су кућа брвнара Манојла Јаношевића у Мачевцу и кућа Боже Марковића у Ђурињу.

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ САКРАЛНИХ ОБЈЕКТА

1. Очување изворног изгледа спољашње архитектуре и ентеријера, хоризонталног и вертикалног габарита, облика и нагиба крова, свих конструктивних и декоративних елемената, оригиналних материјала, функционалних карактеристика и оригиналних натписа;
2. Сопственик је дужан да ажурно прати стање и одржава конструктивно-статички систем, кровни покривач, све фасаде, ентеријер и исправност инсталација;
3. Забрањују се радови који могу угрозити статичку безбедност;
4. Изградња инфраструктуре дозвољава се само уз претходно обезбеђење заштитних археолошких ископавања и адекватне презентације налаза;
5. Уклањање грађевинског и другог објекта чије постојање угрожава заштиту и коришћење валоризованих објеката;
6. Забрањује се градња објекта који својом архитектуром, габаритом и висином угрожавају валоризоване објекте;
7. Забрањује се градња објекта који нису у функцији валоризованих објеката;
8. Не дозвољава се складиштење материјала и стварање депонија;
9. Забрањује се просипање, одлагање и привремено или трајно депоновање отпадних и штетних материја - хемијски агресивних, експлозивних, отровних, радиоактивних, итд...

На подручју општине Свилајнац постоје 3 утврђена непокретна културна добра и 9 валоризованих објеката сакралне архитектуре који захтевају посебан третман ради очувања духовне културе и традиционалних вредности на овим просторима. Све сакралне споменике је потребно чувати *in situ*.

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ РЕГИСТРОВАНИХ АРХЕОЛОШКИХ ЛОКАЛИТЕТА

1. Забрањено је неовлашћено копање, одношење камена и земље са археолошког налазишта;
2. Забрањује се промена конфигурације терена;
3. Забрањено је вађење песка, шљунка или земље за прављење цигле и копање канала за наводњавање и сл. на самом археолошком налазишту и његовој заштићеној околини;
4. Забрањује се изградња објеката на археолошком локалитету и у његовој околини без сагласности и услова прописаних од стране Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу;
5. (Ако се археолошко налазиште налази на пољопривредном земљишту) ограничава се обрада земљишта дубоким орањем, риголовањем земљишта за винограде, воћњаке и сл. до дубине од 0,30м;
6. Забрањено је сађење високе вегетације и пошумљавање простора на коме се налази археолошко налазиште;
7. Забрањује се сечење стабала и пошумљавање терена, као и превлачење стабала преко археолошког налазишта;
8. Забрањује се градња инфраструктуре, индустријских објеката и постројења на археолошком локалитету и његовој околини без сагласности и услова прописаних од стране Завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу;
9. Забрањује се просипање, одлагање и привремено или трајно депоновање отпадних и штетних материја на археолошком локалитету и у његовој околини;
10. Забрањује се одношење надгробника и прекопавање гробова;
11. Забрањује се неовлашћено прикупљање покретног археолошког материјала;
12. Обзиром да је простор Општине Свилајнац археолошки неистражен, неопходно је предвидети археолошке интервенције пре било каквих земљаних радова.

Нарочито треба подвући обавезе инвеститора код реализације инфраструктурне мреже (саобраћај, гасовод, водовод, канализација, електрификација, телекомуникација и др.), као и инвеститора било каквих земљаних радова на археолошком локалитету и његовој околини, да финансирају археолошку обраду терена, надзор, промену динамике радова и измене у пројектима непосредно пре радова и у току самих радова.

Ради употпуњавања сазнања о прошлости ових крајева, неопходно је предвидети сондажна истраживања наведених археолошких локалитета, са акцентом на следеће локације, на којима се, на основу досадашњих налаза и података могу очекивати изванредни резултати, који би имали изузетан значај како за науку и употпуњавање историјске слике ових простора, тако и за туристичку понуду Општине Свилајнац :

- лок. Јеринин град /Војска/
- лок. Стублине-Дуњар /Бресје/
- лок. Амам /Грабовац/
- лок. Старо гробље-Старо село /Мачевац/
- лок. Бранковац /Суботица/
- лок. Црквина /Тропоње/
- лок. Зидине на Хуму /Врлане/
- лок. Орнице-Орашје /Купиновац/
- лок. Орнице /Рођевац/
- лок. Циглана /Дубље/
- лок. Завој /Луковица/
- лок. Калуђерац /Дубница/

ОПШТЕ МЕРЕ ЗАШТИТЕ БИСТА И СПОМЕН ОБЕЛЕЖЈА

1. Пре извођења било каквих интервенција потребно је прибавити услове и сагласности надлежног завода за заштиту споменика културе у Крагујевцу;
2. Сви предвиђени радови који се изводе са јавним споменицима и спомен обележјима (спомен бисте и спомен плоче) и њиховој непосредној близини не смеју угрозити њихов аутентични изглед;
3. Неопходно је ажурно пратити стање свих спомен обележја уз обавезно текуће одржавање;
4. Обезбедити посебну расвету (према могућностма) за свако појединачно спомен обележје.

ПОСЕБНИ УЛОВИ ЗАШТИТЕ

Посебне услове за предузимање мера заштите и других радова зависно од категоризације споменика културе, одређује:

- За споменике културе од изузетног значаја, као и за заштићену околину, Републички завод за заштиту споменика културе (преко Завода у Крагујевцу);
- За споменике културе од великог значаја, споменике културе и културна добра која уживају претходну заштиту, као и за заштићену околину, Завод за заштиту споменика културе у Крагујевцу;
- За валоризоване објекте и просторе Завод издаје мишљење. Ове објекте треба штитити и очувати кроз урбанистичке планове, било као појединачне објекте или као амбијенталне целине;
- За спомен обележја Завод издаје решење, односно мишљење у зависности да ли се спомен обележје налази на или у заштићеној околини споменика културе или ван споменика културе.

III 7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Заштита животне средине

Поштовањем одговарајућих прописа и усклађивањем са директивама ЕУ у области заштите животне средине, обезбедиће се успостављање и реализација свих активности које су у складу са принципима одрживог развоја.

Стратешко опредељење просторног развоја општине Свилајнац је усмерено у контексту рационалног коришћења природних ресурса, заштите и унапређења природних и радом стечених вредности животне средине.

III 7.1.ЗАШТИТА ВАЗДУХА

У циљу заштите ваздуха од загађивања предвиђене су следеће активности:

- Израда катастра загађивача ваздуха – пописати изворе и вредности емисије загађујућих материја у ваздух, и на основу резултата мерења донети одлуку о неопходности мерења емисије на територи општине.
- У оквиру праћења стања загађености ваздуха обавеза је успоставити сталну контролу емисије загађујућих материја у оквиру ТЕ»Морава», а према одредбама Правилника о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података («Сл.гл.РС» бр.35/97) и Уредбе о условима за мониторинг и захтеве квалитета ваздуха (Сл.гласник РС,бр.11/10 и 75/10)
- Формирати заштитно зеленило уз саобраћајнице, водотокове, око радних зона, у оквиру пољопривредног земљишта, фарми, комуналних и других објеката.
- Очување и унапређење богатог шумског фонда.
- Адекватна елиминација комуналног отпада на регионалном нивоу, кроз изградњу мреже трансфер станица на нивоу целе општине.
- Гасификација.

III 7.2.ЗАШТИТА ВОДА

У циљу заштите вода од загађивања, потребно је спровести следеће мере:

- Заштиту изворишта водоснабдевања »Перкићево», утврђивањем граница зоне санитарне заштите, зашта је потребно је урадити пројекат санитарне заштите на основу Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања (”Сл.гласник РС”,бр.92/08), и спровођењем мера заштите
- Израда катастра загађивача и катастра отпадних вода.
- Све активности у простору које утичу на промену квалитета воде у водоносним слојевима или површинским токовима, морају бити усмерене на спречавање штетног утицаја и обезбеђивање захтеваног квалитета воде.
- Изградња система за пречишћавање отпадних технолошких и санитарних вода у оквиру индустријских погона.
- Планирати праћење површинских и подземних вода ради потпунијег увида у квалитет вода и утврђивања потреба за предузимање мера у зависности од степена угрожености и врсте загађења
- Извршити класификовање и оверу резерви подземних вода за сва изворишта јавног водоснабдевања

III 7.3. ЗАШТИТА ЗЕМЉИШТА

У циљу заштите земљишта од загађивања предвиђене су следеће мере:

- Постојећу депонију је потребно у што скорије време затворити, санирати је и извршити њену рекултивацију.
- Санација свих дивљих депонија
- Организовати систем селективног прикупљања отпада, његовог разврставања и увођења у систем рециклаже.
- Увести контролисану примену хемијских средстава заштите и агромера у области пољопривреде.- Увођење "добре пољопривредне праксе" која подразумева пре свега адекватно складиштење и управљање стајњаком који може бити од велике користи и у исто време велики ризик, према Правилнику ЕУ – Regulation No 1774/2002 који регулише споредне производе животињског порекла – Animal By-Products (ABPs).
- Адекватно одвођење отпадних вода у свим насељима.
- Вршити сталну контролу рада лагуна и обезбедити заштитни појас око њих.

III 7.4. УПРАВЉАЊЕ ОТПАДОМ

Концепт очувања и заштите природе захтева одрживо управљање отпадом. Основна концепција и принципи управљања отпадом за подручје општине Свилајнац су:

- укључивање у систем поузданог одлагања отпада усвајањем принципа регионализације,
- превенција и смањење стварања и настајања отпада минимизирањем укупних количина отпада,
- решавање проблема отпада на извору, месту настајања,
- одвојено прикупљање и сортирање отпада,
- повећање типова и врста отпада сакупљених у циљу рециклаже и поновне употребе,
- побољшање организације сакупљања и транспорта,
- постављање модерних судова за одвојено сакупљање отпада у свим насељима општине и увођење савремене специјализоване опреме за транспорт,
- увођење тенденције сакупљања и чувања отпада до коначног транспорта у затвореним објектима или просторијама, које су за то предвиђене,
- увођење распореда и динамике за сакупљање кабастог комуналног отпада,
- успостављање мониторинга и система контроле стања у области управљања отпадом.

Сагласно смерницама Националне стратегије управљања отпадом, и Законом о управљању отпадом, у циљу спречавања деградације животне средине, здравља становништва и свих корисника простора, пејзажних вредности, спречавање неповољних утицаја на микроклиматске и еколошке услове подручја, обавеза је реализовати програм трајног одлагања комуналног отпада на регионалном нивоу.

Као приоритет у решавању проблема управљања отпадом, потребно је извршити санацију и рекултивацију постојеће депоније «Бадра» и у складу са Законом о управљању отпадом (Сл.гласник РС бр.36/09), приступити изради Локалног плана

управљања отпадом, којим ће се дефинисати циљеви управљања отпадом на територији општине у складу са стратегијом. Како је на територији општине Лапово, реализована модерна регионална санитарна депонија, предлог је да се општина Свилајнац прикључи овом региону, што је и у сагласности са препоруком ревидоване Националне стратегије управљања отпадом. У овом случају, услед близине депоније «Врбак» у Лапову, не би постојала потреба за трансфер станицом, већ би се отпад директно одвозио на регионалну депонију. Као меру безбедног уклањања анималног отпада потребно је предвидети простор за изградњу прихватне станице (ограђен и заштићен простор, опремљен хладњаком), где ће се вршити прихват отпада и одакле ће се специјалним возилима превозити до регионалног центра за прераду и спаљивање.

Одређивање локација за ову намену, део је стратегије националног и регионалног планирања и уређења простора, уз основну смерницу да се локације дефинишу ван насељених места.

III 7.5. ЕКОЛОШКА ВАЛОРИЗАЦИЈА ПРОСТОРА

Општина Свилајнац у свом развоју мора да уступи предност еколошкој компоненти, чиме ће пружити подршку опште прихваћеном принципу одрживог развоја. Смернице за даљи економски одржив и еколошки прихватљив развој, засноване су на еколошкој валоризацији простора и зонингу. Вредновање простора у функцији издвајања потенцијално осетљивих подручја изразитог екопотенцијала, са једне стране и угрожених зона које захтевају санацију и промену намене, са друге представља добар основ и олакшицу за дефинисање смерница за ниже нивое разраде планских циљева.

Природне карактеристике подручја, створене вредности и услови су основне поставке за еколошко вредновање простора. Еколошка валоризација простора у границама Плана, дата је на основу релевантних података о простору, могућих ограничења, компаративних предности, евидентираних извора загађивања, потенцијално угрожених и повредивих медијума животне средине, локација, објеката и зона (еколошко – просторне основе) и процењеног капацитета животне средине.

Валоризација простора са аспекта природних карактеристика и створених услова издваја целине са различитим еколошким капацитетом:

- Еколошка целина «Свилајнац»
- Еколошка целина «Морава-Ресава», са две подцелине:
- Еколошка подцелина «Север»
- Еколошка подцелина «Југ».

Животна средина на подручју општине Свилајнац је измењена.

Основни узроци измене животне средине су:

- интензивнија урбанизација
- различити видови загађивања животне средине.

Еколошке целине се одликују специфичним еколошким потенцијалом.

Генерални План обухвата **Еколошку целину «Свилајнац»**. Она представља окосницу општинског подручја, са највећим степеном урбанизације, привређивања, концентрацијом становништва и мрежом инфраструктуре. Ова

зона поседује ослабљени еколошки потенцијал због урбаних притисака и представља једну од конфликтних тачака на подручју општине. Овде доминира измењена животна средина (грађевинска зона). То је целина са угроженим еколошким капацитетом, што се одражава кроз појаву аерозагађења (саобраћај, зоне привређивања, ТЕ «Морава»), појаву комуналног отпада и отпадних вода, што се одражава на загађење земљишта и воде. Одрживи развој зоне је могућ применом савремених стандардизованих технологија у свим облицима привређивања, инфраструктурним опремањем, поштовањем позитивне законске регулативе и директива ЕУ. Одрживо коришћење и уређење ове целине захтева примену мера заштите животне средине у свим фазама развоја и коришћења, како би се избегли неповољни утицаји на животну усредину.

Мере и услови за реализацију еколошке целине «Свилајнац»:

- избор технологија, производа и услуга у новим радним комплексима, засновати на најбоље расположивим техникама,
- реализација нових радних комплекса према условима и капацитету животне средине зоне еколошким вредновањем,
- за постојеће техничко-технолошке јединице у оквиру радних комплекса, које својим технолошким процесом или објектом угрожавају животну средину извршити вредновање потенцијално штетних утицаја и утврдити начин за унапређење стања превенцијом, минимизацијом, ремедијацијом, компензацијом и пренаменом,
- изградња система за предтретмане свих специфичних отпадних вода које се могу јавити код појединачних Пројеката, објеката и могућих-дозвољених технологија, на самој локацији,
- процена могућих утицаја на капацитет и квалитет животне средине при реализацији планираних Пројеката према важећој Законској регулативи, у зонама становања у овој целини подићи степен озелењавања кроз услове за -- уређење простора
- обавезни дрвореди према извору загађења,
- обавезно партерно уређење унутар радних комплекса и озелењавање слободних површина, које подразумева формирање визуелне заштитне баријере према изворима аерозагађења, буке, непријатних мириса, обале реке Ресаве, као линије просторног ширења центра, морају максимално сачувати елементе природног форланда и амбијента, уз препоруку претходне еколошке и урбанистичке анализе

Еколошка целина «Морава – Ресав» заузима сав преостали део подручја плана и одликује се разноликом морфологијом терена, при чему се надморска висина повећава идући од севера ка југу, а густина насељености опада. Зона поседује добар еколошки потенцијал, али су евидентни загађујући утицаји из грађевинског подручја. Основни проблем је слаба комунална опремљеност и присуство великог броја дивљих депонија. У оквиру ове целине заступљене су пољопривредне и шумске површине. Издавају се две подцелине:

Еколошка подцелина «Север» заузима подручје северно од Магистарлног пута М-4. Подцелину карактерише река Ресав, плодно пољопривредно земљиште, систем сеоских центара и грађевинско подручје. У оквиру ове подцелине су Регионални пут Р-3 и железничка пруга

Еколошка подцелина «Југ» простире се јужно од Магистралног пута М-4. Зона је врло слична претходној, осим што је овде присутна већа концентрација шумских

екосистема у складу са нешто вишим надморским висинама. Већи еколошки потенцијал је изражен и због мањег утицаја грађевинског подручја.

Услови за уређење ове целине са аспекта еколошке валоризације су:

- извршити валоризацију постојећег зеленила, потребну рекултивацију, ревитализацију, преобликовање и повезивање свеукупног зеленила у јединствену матрицу шумских екосистема на подручју плана,
- постојећу аутохтону шуму на подручју плана због целокупног еколошког значаја третирати у функцији заштите – у циљу неге и очувања еколошког режима и биодиверзитета,
- картирати посебно вредне примерке зеленила и сачувати предеону аутохтоност,
- дозвољено је контролисано увођење "нових" врста у циљу оживљавања простора,
- успоставити сталну контролу коришћења хемијских препарата у пољопривредној производњи,
- извршити анализу и утврдити потребу подизања пољозаштитних појасева, дозвољена је пољопривреда и производне делатности које су у вези са њом, а које су орјентисане ка биолошко - органској продукцији, без примене вештачких ђубрива, хербицида, инсектицида и сл., у циљу заштите пољопривредног земљишта,
- обавезно пејзажно уређење окућнице у складу са постојећим амбијентом и микролокацијским условима,
- обавезно оживљавање пејзажа уз реке, адекватним озелењавањем са додатном заштитном функцијом,
- вршити перманентну едукацију непосредних учесника у производњи.

Валоризација простора за даљи развој

Посебни услови и режими

Заштита животне средине обухвата мере и услове за одрживо управљање, коришћење и очување целовитости и квалитета природних вредности и услова за даљи одрживи развој подручја. Природне вредности (природна богатства, вода, ваздух, земљиште, шуме, биљни и животињски свет), могу се користити под условима који обезбеђују очување вредности и квалитета животне средине. Обновљиви природни ресурси могу се користити под условима којим се обезбеђује њихова трајна и ефикасна обнова и стално унапређивање квалитета. Необновљиви ресурси могу се користити под условима који обезбеђују њихово дугорочно економично и одрживо коришћење.

Предлог даљег развоја планског подручја, дат је као функционални зонинг на основу капацитета простора за прихватање нових функција, уз услов одрживог коришћења. Анализирано подручје је зонирано на следећи начин:

- зоне са посебним режимом заштите.
- зоне са мерама и условима према којима ће се простор уређивати и користити.
- зоне угрожене животне средине и локације високог ризика са мерама заштите.

1. Зоне са посебним режимом заштите, пре свега се односе на:

- **зона изворишта водоснабдевања** – На територији ГП постоји једно извориште водоснабдевања: «Перкићево» .

Услови за извориште водоснабдевања:

а) Утврдити зоне санитарне заштите

За утврђивање граница зоне санитарне заштите потребно је урадити пројекат санитарне заштите на основу Правилника о начину одређивања и одржавања зона санитарне заштите изворишта водоснабдевања ("Сл.гласник РС",бр.92/08).

б) Утврдити катастар загађивача

На подручју истраживања евидентирати све потенцијалне изворе загађивања површинских и подземних вода:

све врсте отпада и отпадних вода које посредно или непосредно могу угрозити извориште.

в) Успоставити контролу режима рада изворишта

Режим рада изворишта као и контрола квалитета воде, дефинисани су законским прописима и пратећим актима.

Општи услови и правила:

- за све активности у зонама изворишта водоснабдевања потребно је прибавити водопривредну сагласност,
- за објекте, радове који могу угрозити извориште водоснабдевања обавезна је израда процене утицаја на животну средину.

-зоне високопродуктивног пољопривредног земљишта и аутохтоне шуме уређиваће се:

-на начин и према условима за очување плодности и бонитетне класе, фаворизујући органску производњу без употребе пестицида и хербицида, избор врста према оптималној микрорејонизацији;

-за оптимално коришћење ових површина потребно је извршити оптималну рејонизацију пољопривредног земљишта и обавезно подизање пољозаштитних појасева;

-коришћење пољопривредног земљишта за примарну пољопривредну производњу усагласити са условима терена, уз обавезну примену мера заштите загађења и очувања плодности као потенцијала за производњу биолошки вредне хране;

-искључити претварање пољопривредног земљишта високог бонитета у грађевинско, осим објеката искључиво у функцији пољопривредне производње;

-утврдити стање и успоставити сталну контролу квалитета и плодности земљишта, као и пољопривредне производње;

- на начин којим се максимално чува и штити шумски фонд, који има приоритетно заштитну функцију, на целом планском подручју,

- све активности које се планирају морају бити у складу са планом и програмом ЈП Србијашуме, Београд.

2. Зоне са мерама и условима према којима ће се простор уређивати и користити, представљају оне просторне јединице, чије се даље уређење и коришћење мора ускладити са капацитетом животне средине и условима појединачне просторне јединице:

-Зона генералног плана са градским насељем Свилајнац са просторно - еколошким и функционалним целинама и зонама, различитих еколошких капацитета и оптерећења, развијаће се према прописаним условима и мерама заштите:

за планиране програме, пројекте, локације, промене намене и технологија, реконструкције, проширење капацитета и престанак рада објеката и технологија, који могу утицати на животну средину обавезан је поступак процене утицаја на животну средину, у складу са Законом.

-Грађевинско подручје насеља

приоритетно инфраструктурно и комунално опремање мрежом и објектима недостајућих елемената комуналне инфраструктуре до захтеваног нивоа.

3. Зоне угрожене животне средине и локације високог ризика са мерама заштите, односе се, пре свега, на најугроженије (конфликтне) тачке, простора, односно појаве, постојеће или потенцијалне:

Комплекс ТЕ «Морава» - представља зону високог ризика која се уређује у складу са законским прописима:

успостављени мониторинг животне средине дограђивати и усаглашавати сходно законским прописима, на основу резултата мониторинга спроводити техничко – технолошке мере за унапређење стања животне средине, за пепелиште, као посебну зону, успоставити строги надзор и контролу са посебним мониторингом.

Лагуне – систем лагуна заузима велику површину, локацијски су раздвојене и у постојећем стању представљају локације високог ризика. На основу резултата претходних истраживања, потребно је урадити Пројекат санације простора.

Депонија «Бадра»- Неопходно је урадити пројекат безбедног затварања депоније.

Зоне уз магистрални и регионални пут и железничку пругу.

Локације под дивљим депонијама - захтевају потпуну санацију и рекултивацију земљишта.

Високо конфликтне зоне захтевају посебан третман кроз процену стања и услове који ће максимално заштитити даљу деградацију и унапредити санацију простора.

Посматрајући стање животне средине општине Свилајнац у регионалном контексту, може се закључити да постоји опасност од погоршавања квалитета животне средине, нарочито уколико се настави досадашњи тренд развоја без улагања у заштиту животне средине. Проблему заштите животне средине мора се систематски приступити у сарадњи са трансграничним општинама и државом.

III 8. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И УСЛОВИ ЗА УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА ОД ИНТЕРЕСА ЗА ОДБРАНУ ЗЕМЉЕ

III 8. 1. ЗАШТИТА ОД ПОПЛАВА

Правни и законски основ којим се регулише заштита од поплава је следећи:

а) Закон о водама ("Сл. гласник РС", бр. 30/2010)

посебно у складу са поглављима Закона који се односе на уређење водотока и заштите од штетних дејства вода

б) Закон о ванредним ситуацијама ("Службени гласник РС", бр. 111/2009 од 29.децембра 2009. године)

Надлежни орган јединице локалне самоуправе израђује план заштите и спасавања од поплава за територију јединице локалне самоуправе. План из става 3. овог члана мора бити усклађен са Националним планом заштите и спасавања у ванредним ситуацијама Републике Србије.

III 8. 2 ЗАШТИТА ОД ПОЖАРА

Пожар је честа техничка непогода, а настаје свакодневним коришћењем објеката, али и као последица других елементарних непогода (земљотреса, експлозије и сл.). Заштита од пожара регулисана је Законом о заштити од пожара ("Сл. гласник РС", бр. 37/88 и "Сл. гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94, 101/2005 - др. закон и 111/2009 - др. закони) .Током 2000. године забележен је рекордан број од 1.216 пожара, са тенденцијом пораста овог броја чак и у условима када привреда не ради пуним капацитетом. Катастрофални пожари нису забележени на овом подручју.

Концепт урбанистичког решења може да утиче на смањење угрожености од пожара. Заштита од пожара подразумева, пре свега, превентивне мере у циљу спречавања настанка пожара, а затим и мере за његово сузбијање, односно ублажавање последица, уколико до пожара дође.

1. Превентивне мере су:

- спровођење законских прописа којима је обезбеђено учешће службе противпожарне заштите у изради урбанистичке и пројектне документације, кроз давање услова и сагласности

- израда одговарајуће документације - плана заштите од пожара.

2. Мере за сузбијање пожара, подразумевају брзу и квалитетну интервенцију, а то се постиже кроз одговарајућу организацију ватрогасне службе:

- 1- размештај ватрогасних станица, положај ватрогасног дома, број возила

- 2- проходност саобраћајница и приступ локацији на читавој градској територији.

- 3- изградњу, одржавање и осавремењавање хидрантске мреже

- 4- уређење црпилишта за воду

- 2- Приликом пројектовања нових саобраћајница, треба поштовати планиране регулационе ширине, а кроз пројекте уређења партера, поштовати услове противпожарне заштите.

У процесу гасификације града, неопходно је урадити план заштите од пожара за зоне обухваћене гасификацијом.

У циљу противпожарне заштите треба регулисати пролаз кроз град и заустављање возила која превозе опасне материје. Кретање ових возила кроз треба да буде искључиво дефинисаним трасама, са одређеним и уређеним местима за њихово заустављање.

III 8. 3. ЗАШТИТА ОД ПОЈАВА ИНЖЕЊЕРСКОГЕОЛОШКИХ ПРОЦЕСА

Према клизним површинама, клизишта су подељена на: асеквентна и консеквентна, код којих се клизање јавља дуж слојева или по постојећим пукотинама. Према активности, издвојена су активна и умирена клизишта. Према карактеру стабилности простор обухвата стабилне, условно стабилне и нестабилне делове терена.

На основу Сепарата геолошке подлоге за подручје просторног плана, која дефинише састав и карактеристике земљишта, и даје инжењерско - геолошку рејонизацију на основу које се планира нова изградња и даље коришћење земљишта, искључени су сви захвати са врло отежаним условима коришћења, као

зоне потпуног ограничења изградње, односно утврђени захвати са већим ограничењима нове изградње и посебним условима санације терена и заштите објеката у зонама постојеће изграђености.

На основу разраде геолошке подлоге и детаљних геолошких истраживања за потребе планова детаљне регулације посебних зона са захватима умирених клизишта, утврдиће се мере санације, односно услови за изградњу нових и осигурање постојећих објеката у овим зонама, кроз мере геолошког и техничког осигурања, изградњу заштитне инфраструктуре, смањење степена изграђености и посебне техничке и урбанистичке мере у захвату. За зоне активних и потенцијалних клизишта, поред потпуног ограничења изградње, утврдиће се корективне, а пре свега превентивне мере заштите кроз обнову и засад нове вегетације, одводњавање терена, спречавање ненаменског оптерећења и засецања условно стабилних и нестабилних падина, односно адекватно осигурање и уклапање у суседне зоне грађевинског земљишта.

III .8. 4 ЗАШТИТА ОД ЗЕМЉОТРЕСА

На основу расположиве постојеће документације и истраживања, закључено је да се подручје плана налази у зони 9⁰МЦС и да су за рачунску корекцију основног степена, неопходна даља истраживања. Ово обавезује, да се у току спровођења П.П.О. Свилајнац за сваку локацију морају вршити испитивања терена, да би се кроз пројекте обезбедила сигурност објекта у односу на очекивану јачину земљотреса. У истом поглављу документационе основе, анализирана је повољност, односно неповољност терена за даљу изградњу. Приликом планирања организације насеља у простору плана, поштовани су наведени резултати и упутства, па је и то један од предуслова за део заштите од земљотреса. Код даљих истраживања из ове области, а нарочито код уговарања изградње у програм истраживања обавезно треба укључити и дејство штетних материја које се ослобађају код земљотреса и нарушавање технолошких процеса у зонама рада, на животну средину.

У погледу одбране од земљотреса, а у складу са принципима превенције, обавезна је примена важећих сеизмичких прописа при санацији постојећих и изградњи нових објеката. Обим и садржај сеизмолошке документације дефинише се у зависности од категорије објекта (према важећим правилницима из ове области) и врсте техничке документације која се израђује за ове објекте. У наредном периоду, неопходно је урадити карту сеизмичке микрорејонизације за целу територију просторног плана, ради дефинисања ширих потеза у оквиру коришћења и заштите земљишта. Потребно је посветити већу пажњу утицају тектонике и утврђивању нивоа подземне воде на посматраном подручју, јер од њега битно зависи прираштај сеизмичног интензитета.

III .8. 5.ЗАШТИТА ОД РАТНИХ РАЗАРАЊА

ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И РАТНИХ РАЗАРАЊА

Под елементарним непогодама подразумевају се све непогоде које настају деловањем природних сила: поплаве, клизишта, земљотреси, пожари и друге појаве које, својим деловањем, могу да угрозе животе становништва и нанесу материјалну штету већег обима.

На основу Закона о ванредним ситуацијама јединица локалне самоуправе на основу Процене ризика доноси План заштите и спасавања у ванредним ситуацијама. Неопходан предуслов за адекватну заштиту је институционална организованост. Она не сме бити спроведена на локалним принципима (елементарне непогоде не познају административне границе), али територијално

мора бити организована и дистрибуирана према простору који се штити. Од посебног значаја је успостављање јединственог информационог система о простору као ефикасне мере и средства за планирање, управљање и усмеравање конкретних активности у ванредним ситуацијама.

IV. ОПШТА ПРАВИЛА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ И ПРАВИЛА

ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПОДРУЧЈА ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ

IV.1. ОПШТА ПРАВИЛА ЗА СПРОВОЂЕЊЕ

ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план општине Свилајнац представља плански документ за подручје општине Свилајнац у њеним административним границама, и то за плански период до 2025. године, са приоритетима за остварење до 2014. године. Овај план представља плански и правни основ за израду других планова на територији општине Свилајнац, као и за издавање Информација о локацији и Локацијске дозволе на подручју за које није предвиђена израда урбанистичког плана. Сви плански документи у даљем поступку планирања морају да буду усаглашени са Просторним планом општине, и то у погледу: планских решења, правила уређења, грађења и заштите простора.

I/ СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА НА ОСНОВУ ПОСТОЈЕЋЕ УРБАНИСТИЧКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Разрада Просторног плана општине Свилајнац вршиће се на основу постојеће урбанистичке документације која је, проглашена важећом Одлукама Скупштине општине Свилајнац, и на основу урбанистичких планова који су донети после доношења Закона о планирању и изградњи (Сл.гл.РС бр.47/03).

1. Генерални план Свилајнац 2020 ("Општински службени гласник", број 12/1999, 18/2002 и 7/2006)
2. План детаљне регулације "Врачар" Свилајнац ("Општински службени гласник", број 01/2007),
3. План детаљне регулације "Стамбеног блока уз Улицу Синђелићеву" у Свилајнцу ("Општински службени гласник", број 01/2007),
4. План детаљне регулације "ИНДУСТРИЈСКА ЗОНА 1" Свилајнац ("Службени гласник општине Свилајнац", број 3/2008)
5. План детаљне регулације "Мост на реци Велика Морава – Радошин" ("Службени гласник РС", број 46/2008)
6. План генералне регулације са елементима детаљне регулације за зону привређивања "Велико поље" у Свилајнцу ("Службени гласник општине Свилајнац", број 12/2009)

II/ СПРОВОЂЕЊЕ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ИЗРАДОМ НОВЕ УРБАНИСТИЧКЕ ДОКУМЕНТАЦИЈЕ

Разрада Просторног плана општине Свилајнац вршиће се на основу нових урбанистичких планова (планови генералне регулације и планови детаљне регулације) који ће се радити на основу ППО Свилајнац. Израда ових планова вршиће се за одређена насеља, урбанистичке и просторне целине, у оквиру одговарајућих зона и намена, на основу ПРАВИЛА ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И ГРАЂЕЊА, који чине саставни део овог плана.

Обавезна израда одговарајућег урбанистичког плана предвиђена је за седиште јединице локалне самоуправе:

1. План генералне регулације насеља Свилајнац

Уколико се укаже потреба могу се израђивати одговарајући урбанистички планови и то за:

1. Централна места у складу са мрежом насеља

2. Туристичка подручја и зоне поред Мораве у којима се налазе објекти проглашени за непокретна културна добра.

3. Нове привредне зоне дуж одређених регионалних путева и на простору зоне у делу насеља дуж правца М4

Израда урбанистичких планова могућа је и у свим зонама у којима се за то укаже потреба. За свако насеље урађен је шематски приказ који представља шему планираног проширења грађевинског подручја као и правце и инфраструктурне коридоре на нивоу сваког насеља у захвату плана.

III/ ЗОНЕ У КОЈИМА СЕ РЕАЛИЗАЦИЈА ВРШИ

ДИРЕКТНО НА ОСНОВУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ

Информација о локацији и Локацијска дозвола издају се директно на основу Просторног плана општине Свилајнац за сва насељена места ван граница Генералног плана Свилајнац 2020. У зонама у којима није предвиђена израда урбанистичких планова, могућа је реализација директно на основу Просторног плана, издавањем Информација о локацији и Локацијске дозволе на основу правила грађења дефинисаних овим планом.

У зонама у којима се реализација врши на основу нових урбанистичких планова, могућа је и директна разрада на основу Просторног плана, уколико је позната регулација улица и јавних површина.

IV.2. ОПШТА ПРАВИЛА ГРАЂЕЊА И УРЕЂЕЊА ПРОСТОРА ОПШТИНЕ

Општа правила грађења намењена су :

1. за регулисање грађења и уређење пољопривредног, водног и шумског земљишта.
2. за потребе грађења у грађевинском реону насеља уколико не постоји урбанистички план, нити је у приоритетима израде.
3. за потребе грађења ван грађевинског реона насеља, ако се на датом простору неће радити урбанистички план.

Принципи и правила грађења биће основ за израду и издавање Информација о локацији и Локацијске дозволе за грађење објеката. Ова правила грађења служиће и као основ за израду урбанистичких планова тамо где се укаже потреба за истим.

IV.2.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

Основни принципи

Коришћење обрадивог пољопривредног земљишта у непољопривредне сврхе, вршиће се према условима утврђеним Законом о пољопривредном земљишту ("Сл. гласник РС", бр. 62/06) као и Законом о изменама и допунама Закона о пољопривредном земљишту (Сл. Гласник РС бр. 41/2009);

-на пољопривредном земљишту дозвољена је:

-изградња објеката у функцији пољопривредне производње

-изградња стамбених, пословних и стамбено-пословних објеката заокруживањем постојећих грађевинских реона насеља у зонама у којима је започета изградња, као и у другим зонама у којима постоји општи

интерес за реализацију одређеног програма градње, под условом да она не угрожава јавни интерес и животну средину

-изградња објеката и коридора саобраћајне и комуналне инфраструктуре, у складу са просторним и, по потреби, урбанистичким планом

Реализација наведених објеката вршиће се на основу правила грађења дефинисаних за те намене унутар грађевинских реона насеља, на основу одговарајућег урбанистичког плана-шематског приказа или директно на основу Просторног плана (Информација о локацији и Локацијске дозволе).

IV.2.2. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

Дозвољено је:

- изградња објеката у функцији водопривреде и одржавања водотокова
- Изградња објеката инфраструктуре у складу са урбанистичким планом
- Изградња објеката за експлоатацију речног материјала, туризам и рекреацију према решењима плана.

Изградња објеката за намене спорта, спортских клубова, туризма и угоститељства дозвољена је искључиво уз водопривредне услове.

Изградњу објеката прати процена потребе за изградом одговарајућег Елабората заштите животне средине.

IV.2.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

На шумском земљишту је забрањена изградња. Дозвољена је изузетно изградња:

- објеката у функцији шумске привреде.
- изградња објеката инфраструктуре у складу са планом.
- изградња објеката у функцији туризма, рекреације и ловства према решењима урбанистичког плана.

Правила за изградњу се утврђују на основу услова Завода за заштиту природе, у складу са Законом о шумама.

IV.2.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

Границе грађевинских реона приказане у графичким прилозима су прелиминарне границе и њихов коначни обим ће бити дефинисан општинским одлукама. Правила грађења прописана су за планиране намене јавног и осталог грађевинског земљишта и за делове пољопривредног земљишта који имају услове да се преведу у грађевинско, према принципима из поглавља IV.2.1.

IV.2.4.1. Становање, привређивање, услуге и центри

- Остало грађевинско земљиште

СТАНОВАЊЕ у сеоским насељима

1/ Врста и намена објеката који се могу градити:

- породични стамбени објекти (са могућим пословним простором) са мах. четири стамбене јединице.

- изузетно вишепородични стамбени објекти (са могућим пословним простором) са мах. осам стамбених јединица

- економски објекти.

- пословни објекти - услужне делатности, мешовито пословање, рибњаци или мали производни погони који су еколошки и функционално могуће према свим важећим законским прописима који регулишу заштиту животне средине.

2/ Величина грађевинске парцеле према типу домаћинства:

- за непољопривредна домаћинства - мин. 400м².
- за мешовита домаћинства - мин. 600 м²
- за пољопривредна домаћинства - мин. 800 м² (функционално 1.000 м²),
- за вишепородичне стамбене објекте - мин 1000 м²

3/ Ширина фронта грађевинске парцеле - мин 15,0м.

4/ Урбанистички показатељи за породичне стамбене објекте

- индекс изграђености - максимално 0,6.
- индекс искоришћености – од 30% - 60%
- спратност објекта - максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље).
- Могућа је и спратност НП+ВП+1(Пк), према условима (нагибу) терена
- На грађевинској парцели чија је површина или ширина мања од најмање дозвољених вредности, може се локацијском дозволом утврдити изградња или реконструкција објекта спратности до П+1, индекса изграђености до 0,6 и индекса искоришћености до 60%.
- Растојање грађевинске линије од регулационе линије мин 5м, изузев у случајевима када позиција постојећих квалитетних објеката формира претежну грађевинску линију, а не омета саобраћајну прегледност као ни успостављени систем регулације и грађевинских линија у окружењу
- Међусобна удаљеност спратних сеоских стамбених објеката је 10,00м, а приземних слободностојећих 6,00м. За сеоске стамбене објекте на грађевинским парцелама чија је ширина фронта парцеле већа од 15,00м, међусобна удаљеност је мин.6,0м, а у случају да је мања од 15,00м међусобна удаљеност је мин.5,0м. За изграђене сеоске објекте који су међусобно удаљени мање од 3,00м не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.
- Растојање основног габарита (без испада) слободностојећег стамбеног објекта (на делу бочног дворишта северне оријентације) и линије суседне грађевинске парцеле је 2,50м, а двојних и објеката у прекинутом низу 4,00м. За изграђене стамбене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од ових вредности, не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

- За сеоске објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, међусобна удаљеност, растојање од суседне парцеле, као и удаљење грађевинске од регулационе линије утврђује применом претходних правила.

- На грађевинској парцели, може се лоцирати и други стамбени објекат (по дубини) , као двојни или слободностојећи, у оквиру индексаизграђености и искоришћености парцеле, са укупним максималним капацитетом од четири стамбене јединице на парцели

- Други објекат на парцели може бити и типа вила или викендица(једна стамбена јединица, али различит стандард становања).

- На парцелама са преовлађујућом наменом пословања, може се градити само један породични стамбени објекат.

- На парцели са нагибом терена, приликом нове изградње, стамбено двориште се поставља на највишој коти.

- Најмања ширина приступног стамбеног пута на парцели је 2,5м.

- Смештај возила на парцели, у основном или помоћном објекту, по нормативу 1 паркинг место / 2 стамбене јединице

У циљу промоције развоја руралног/агроруралног туризма, даје се могућност организовања туристичко-смештајних услуга, као пратеће намене становања и то у виду соба за издавање у оквиру основног или посебног објекта на парцели (по нормативу 70м² парцеле/1 лежај, али не више од 15 лежаја), или кућа/станова за одмор. У овом случају помоћни простор се реализује искључиво у оквиру основног објекта становања.

5/ Урбанистички показатељи за вишепородичне стамбене објекте

- индекс изграђености - максимално 1,0.

- индекс искоришћености - максимално 30%.

- спратност објекта - максимално П+2 (П+1+Пк) Могућа је и спратност НП+ВП+1+Пк, према условима (нагибу) терена

- На грађевинској парцели чија је површина или ширина мања од најмање дозвољених вредности, локацијском дозволом се може утврдити изградња или реконструкција објекта спратности до П+1, индекса изграђености до 0,6 и индекса искоришћености до 40%.

- Растојање грађевинске линије од регулационе линије мин 3м, изузев у случајевима када позиција постојећих квалитетних објеката формира претежну грађевинску линију, а не омета саобраћајну прегледност као ни успостављени систем регулације и грађевинских линија у окружењу

- Међусобна удаљеност вишепородичних стамбених и околних објеката је 5,00м, у случају када је ширина фронта парцеле мања од 15,00м. Уколико је ширина фронта парцеле већа од 15,00м, међусобна удаљеност је мин 6,0м. За изграђене сеоске објекте који су међусобно удаљени мање од 4,00м не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

- Растојање основног габарита (без испада) вишепородичног стамбеног објекта (на делу бочног дворишта) и линије суседне грађевинске парцеле је 2,50м, а двојних и објеката у прекинутом низу 4,00м. За изграђене стамбене објекте чије је растојање до границе грађевинске парцеле мање од ових вредности, не могу се на суседним странама предвиђати отвори стамбених просторија.

- За вишепородичне објекте који имају индиректну везу са јавним путем, преко приватног пролаза, међусобна удаљеност, растојање од суседне парцеле, као и удаљење грађевинске од регулационе линије, утврђује се Актом о урбанистичким условима, према врсти изградње и применом претходних правила

- На грађевинској парцели, може се лоцирати и други стамбени објекат било као двојни или слободностојећи, у оквиру прописаних правила

- вишепородични стамбени објекти могу имати подрумске или сутеренске просторије уколико не постоје геотехничка и хидротехничка ограничења

- Смештај возила је у оквиру парцеле, по нормативу 1 паркинг (гаражно) место / 2 стамбене јединице. Уколико се планирају надземне гараже на парцели, њихова површина се обрачунава у укупан индекс изграђености и искоришћености простора.

-

6/правила за изградњу економских и помоћних објеката:

Економски објекти су:

- сточне стаје (живинарници, свињци, говедарници, овчарници, козарници), испусти за стоку, ђубришне јаме-ђубришта, пољски клозети и др.

Помоћни објекти су:

- уз стамбени објекат: летња кухиња, млекара, санитарни пропусник, магацин хране за сопствену употребу и др.

- уз економске објекте: пушнице, сушнице, кошеви, амбари, надстрешнице за машине и возила, магацини хране и објекти намењени исхрани стоке и др.

- Међусобно растојање сточне стаје од стамбеног објекта је минимално 15м, а од бунара, односно живог извора воде, минимално 20м.

- Растојање ђубришта и пољског клозета од стамбеног објекта, бунара, односно живог извора воде је минимално 20м и то само на нижој коти.

- Објекти за држање стоке и нужници морају имати санитарно исправну септичку јаму, уз обезбеђено одвођење воде, или њено биолошко пречишћавање. Ђубришта морају имати поред септичке јаме, и осочару.

- Међусобна растојања економских објеката различите врсте зависе од организације економског дворишта, с тим да се "прљави" објекти могу постављати само низ ветар у односу на "чисте" објекте.

- Позиција економских објеката у односу на грађевинску линију утврђује се локацијском дозволом, применом најмањих дозвољених растојања утврђених општим урбанистичким правилима.

- Ако се економски делови суседних парцела непосредно граниче, растојање нових економских објеката од границе парцеле је минимално 1м. Оставе за складиштење сточне хране или другог запаљивог материјала, морају бити удаљене минимум 3м од границе према суседној парцели и 10м од било ког објекта.

- Ако се економски део једне парцеле непосредно граничи са стамбеним делом друге парцеле, растојање нових економских објеката у односу на стамбени објекат на другој парцели се утврђује:

- за сточну стају-минимално 15м,

- за ђубриште и пољски клозет-минимално 20м искључиво на нижој коти.

- На парцели са нагибом терена, у случају нове изградње, економско двориште се поставља на нижој коти од стамбеног дворишта.

- Најмања ширина приступног економског пута на парцели је 3м.

- Возила за обављање пољопривредне делатности сместити у помоћном објекту у оквиру економског дворишта.

- Економско двориште се може постављати уз јавни пут, а економски објекти на грађевинској линији (ако су на нижој коти од стамбеног дворишта), чије се растојање од регулационе линије утврђује општим правилима урбанистичке регулације, увећаним за најмање 3м зеленог појаса.

- Спратност помоћног објекта је П,

- Помоћни објект се гради у делу парцеле иза основног објекта, са удаљеношћу од суседне парцеле од мин. 3м. Изузетно: када је природни терен у нагибу већем од 12%, помоћни објект - гаража са мах. 2 паркинг места, може се градити између регулационе и грађевинске линије, на коти саобраћајнице, а на мин. 3,0м од регулационе линије.
- Партерни објект је специфичан отворени или затворени објект партерног програма: баштенски павиљон, трем и сл, бруто површине до 25 м². Дозвољена спратност је приземље, без могућности формирања подрумске и поткровне етаже. Ова врста објекта може се градити испред грађевинске линије основног објекта, а на одстојању од регулационе линије, као и од суседне парцеле на минималном растојању од 3,0м. На парцели може бити највише један отворени партерни објект који се не обрачунава кроз урбанистичке параметре. Остали елементи уређења партера: перголе, базени, и површине за спорт и рекреацију, као отворени објекти не улазе у обрачун урбанистичких параметара.

ПРИВРЕЂИВАЊЕ

Привредни објекти у грађевинским реонима

и у деловима проширења грађевинских реона насеља

ДОМИНАНТНА НАМЕНА: услуге, мешовито пословање, привређивање:

МОГУЋЕ ПРАТЕЋЕ НАМЕНЕ : становање, зеленило, објекти пратеће саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

НАМЕНА КОЈА НИЈЕ ДОЗВОЉЕНА: све намене чија би делатност, према процени утицаја, угрозила животну средину и основну намену са било ког аспекта, као и објекти који се по архитектонско грађевинском склопу не уклапају у амбијент,

- Намена пословних објекта везана је за услужне делатности, мешовито пословање или мали производни погоне. Мешовито пословање подразумева претежно терцијалне делатности (складишта, трговина на велико, већи сервиси, рибњаци и сл), уз могућност организовања производње најнижег нивоа (мали производни погони), и стимулисањем оне производње која је прилагођена захтевима пољопривредне производње.
- Минимална површина грађевинске парцеле - 400м²
- Ширина фронта грађевинске парцеле - минимално 10м.
- На грађевинској парцели чија је површина или ширина мања од најмањих дозвољених вредности може се Актом о урбанистичким условима утврдити изградња или реконструкција објекта спратности до П+1, индекса изграђености до 0,6 и индекса искоришћености до 40%
- Индекс изграђености - максимално 0,6
- Индекс искоришћености - максимално 30%
- Спратност објекта - максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље)
- Растојање грађевинске линије од регулационе линије мин 5м, изузев у случајевима када позиција постојећих квалитетних објекта формира претежну грађевинску линију, а не омета саобраћајну прегледност као ни успостављени систем регулације и грађевинских линија у окружењу
- Растојање грађевинских линија од бочних и задњих граница парцеле мин 1/2 висине објекта, у колико је задовољен противпожарни услов
- Број паркинг места према нормативу за сваку делатност, а просечно 1 паркинг место на 70м² корисног простора
- Ограђивање парцела према карактеру комплекса и намени објекта

- Пословни објекти се могу градити као самостални објекти на парцели, или као посебан објект на заједничкој парцели са објектом становања, према урбанистичким параметрима који важе за изградњу стамбених објеката
- За изградњу објекта привређивања мора бити урађена програмско-пројектна документација и, по потреби урбанистички пројекат, а израда процене утицаја на животну средину, базираће се на одредбама одговарајућих Закона о заштити животне средине.

Привредни комплекси ван грађевинских реона насеља -стратешки развојни правац

ДОМИНАНТНА НАМЕНА: сви програми привређивања:

МОГУЋЕ ПРАТЕЋЕ НАМЕНЕ: услужне делатности, пословање, зеленило, објекти пратеће саобраћајне и комуналне инфраструктуре

- изградња, организација и обликовање радних комплекса уз наведене саобраћајне правце, вршиће се у складу са значајем саобраћајница и карактеристикама простора.
- Реализација ових комплекса вршиће се фазно на појединачним локацијама, а на основу планова детаљне регулације, према следећим правилима:
 - густине запослености морају бити прилагођене нормативу за одређену врсту привређивања
 - степен искоришћености - мах 50%
 - технолошке и саобраћајне површине - мах 30%
 - зеленило мин. -20%
 - степен изграђености мах 0,6
 - израду урбанистичке документације прате и одговарајуће еколошке студије према важећим законским прописима
 - спратност објекта - максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље).
- Растојање грађевинске од регулационе линије усклађено је са успостављеном регулацијом у окружењу, а мин 5м од регулационе линије
- Растојање грађевинских линија од бочних иу задњих граница парцеле је мин 1/2 висине објекта уколико је задовољен противпожарни услов
- Број паркинг места је дефинисан према нормативу за сваку делатност, а просечно 1 паркинг место на 70м² корисног простора
- Ограђивање парцеле према карактеру комплекса и намени објекта
- Могућа етапност реализације према сагледавању концепта целине.

У овим зонама привређивања, начелно је предвиђена израда планова детаљне регулације, али је могуће издвојити делове у којима је спровођење могуће вршити и директно на основу Просторног плана, уколико је одређена локација уређена и регулисана, а захтева доградњу, надградњу постојећих објеката или комплетирање локације објектима пратеће инфраструктуре. У том случају обавезна је израда урбанистичког пројекта.

УСЛУГЕ

Свако сеоско насеље има свој сеоски центар који садржи објекте јавних и осталих функција и чија опремљеност и капацитет зависе од категорије и ранга у планираном концепту мреже насеља. У служне делатности планирају се и ван сеоских центара, као пратећа делатност становања и других намена:

ДОМИНАНТНА НАМЕНА: Услуге и пословање, одговарајући објекти и површине јавне намене.

МОГУЋА ПРАТЕЋА НАМЕНА: становање ниских и средњих густина према карактеру центра и категорији насеља, верски објекти, пијаце, спортски објекти, мрежа и објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

НАМЕНЕ ОБЈЕКТА ЧИЈА ГРАДЊА НИЈЕ ДОЗВЉЕНА - У оквиру центара није могуће градити објекте који по свом карактеру и капацитету не одговарају основној и могућој пратећој намени, односно објекте са посебним просторним, технолошким, заштитним и саобраћајним условима који се не уклапају у ужи и контактни захват, односно ремете регулацију и коришћење простора.

- степен изграђености прилагођава се карактеру ужег и контактнег захвата. За ужу локацију центра степен изграђености износи од 0,6 до 1,0, а искоришћеност земљишта од 30 до 60%;

ТУРИСТИЧКИ ЦЕНТРИ

Туристичка подручја описана у поглављу III.2.5. заснована су на предеоним целинама које су формиране као резултат посебних природних и културних вредности подручја. Изградња туристичких капацитета у овим зонама (смештајни капацитети, пратећи садржаји и објекти за спорт и рекреацију), вршиће се на основу одговарајућих урбанистичких планова, према посебном Програму, уз учешће Завода за заштиту природе и надлежног завода за заштиту споменика културе.

Куће за одмор и издавање могу да се реализују директно на основу овог Просторног плана (Локацијска дозвола), уколико је простор претежно изграђен и ван зона заштите природних и културних добара.

Куће за становање, одмор и издавање

- викенд становање, резиденцијално и двојно становање

Стамбени објекти за одмор и издавање у претежно изграђеним зонама индивидуалног становања ниских густина налазе се у оквиру грађевинских реона насеља и ван њих у зонама у којима је градња већ започета.

Погушћавањем ових зона кроз доградњу, надградњу и нову изградњу на неизграђеним парцелама вршиће се само као заокруживање постојећих зона, у циљу заштите расположивог простора за планирање нових потреба у оквиру основне туристичке намене простора.

Могућа је квалитативна реконструкција објеката, што подразумева адаптацију и пренамену стамбених објеката за комерцијално коришћење са туристичком наменом. Реконструкција постојећих објеката туризма, могућа је у циљу повећања стандарда услуга и трансформације у објекте више категорије, према условима локације.

У оквиру туристичке намене дозвољене су следеће врсте објеката туризма :

- куће и станови за одмор
- собе за изнајмљивање (по нормативу 70м² парцеле /1 лежај, али не више од 15 лежаја).

За нову изградњу на неизграђеним парцелама претежно се задржава постојећа грађевинска линија. Промена грађевинске линије је могућа за функционалну квалитативну доградњу, као и код замене дотрајалог грађевинског фонда, према конкретним условима локације. Тип стамбеног објекта мора бити прилагођен ширини парцеле. Помоћни простор организовати у саставу основног објекта или у засебном објекту иза грађевинске линије основног. Могућа је изградња партерних објеката и осталих елемената уређења партера (према правилима за стамбене објекте у грађевинском подручју сеоских насеља).

Смештај возила је искључиво на парцели или у објекту, уз препоруку да се претежни капацитет реализује у оквиру објекта (основног или помоћног) у циљу растерећења отворених површина.

Пословни простор је могућ у приземним деловима основног објекта (према условима парцеле), за услужне делатности које подразумевају снабдевање и дневне потребе насеља, али и услужно занатство у функцији потреба насеља и развоја туризма у овим зонама.

- Минимална површина парцеле за изградњу једног стамбеног објекта треба да буде 300 м², а за изградњу двојног објекта 450 м²
- Индекс изграђености - максимално 0,6
- Индекс искоришћености - максимално 30%
- Спратност објекта - максимално П+1+Пк (приземље, спрат и поткровље).

IV.2.4.2. ПОВРШИНЕ ЈАВНЕ НАМЕНЕ

ОПШТА ПРАВИЛА:

- спратност и тип објеката зависи од његове намене мора бити прилагођен условима локације и функције;

- двориште - комплекс мора бити уређен тако да буде у складу са функцијом објекта и окружењем;

- индекси заузетости и индекси изграђености произилазе из прописаних правила за објекте у окружењу

- поједине функције из ових делатности, смештене у објектима градитељског наслеђа или амбијенталних целина, морају задовољити услове надлежних институција;

- у оквиру зона становања, могу се градити (у приватном власништву) објекти: образовања, дечје и социјалне заштите, здравства, културе, религије, информисања, али само под условом да задовоље све нормативе и критеријуме за одговарајућу делатност и услове непосредног окружења.

- могуће пратеће намене свих јавних функција могу да буду друге јавне површине и објекти услужних делатности и то :

1. **Образовање:** култура, зеленило, спорт и рекреација, услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре (паркинзи, трафо станице...)
2. **Здравство:** зеленило и услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре
3. **Дечја и социјална заштита:** зеленило, спорт и рекреација, здравство, становање, услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре
4. **Култура:** јавно информисање, образовање, зеленило, услуге, верски објекти и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре
5. **Администрација и управа:** зеленило, култура, образовање, информисање, услужне делатности и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре
6. **Спорт и рекреација:** зеленило, услуге и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре
7. **Зеленило:** спорт и рекреација, верски објекти, и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре
8. **Саобраћајни објекти:** услужне делатности, пословање, зеленило и одговарајући пратећи објекти саобраћајне и комуналне инфраструктуре.

НАМЕНЕ ОБЈЕКТА ЧИЈА ГРАДЊА ЈЕ ЗАБРАЊЕНА У ОВОЈ ЗОНИ: све намене чија би делатност угрозила животну средину и основну намену. (Процена ризика).

ПОСЕБНА ПРАВИЛА: **КОМУНАЛНИ ОБЈЕКТИ**

ГРОБЉА - проширење постојећих и отварање нових гробаља

ДОМИНАНТНА НАМЕНА: гробље

МОГУЋЕ ПРАТЕЋЕ НАМЕНЕ: зеленило, услужне делатности и пратећи објекти комуналне инфраструктуре

Основни норматив за израчунавање потребне површине гробаља, износи 4,0м²/становнику.

- логично формирање у односу на гравитационо подручје
- могућност етапне реализације
- повољни теренски услови: добра експонираност и растреситост, терен треба да буде оцедан са нивоом подземних вода већим од 2,5м од нивоа терена ;
- минимално удаљење од изворишта водоснабдевања и водотокова је 500м ;
- добра саобраћајна повезаност са гравитационим подручјем;

- могућност прикључивања на мрежу комуналне инфраструктуре;
- могућност обезбеђивања појаса зеленила, уколико је удаљење од насеља, мање од 500м.
- минимална површина за једно гробно место износи $8,0\text{m}^2$ / становнику;
- код уређивања површина за сахрањивање, просечно се рачуна двогробно место;
- просечан коефицијент неравномерног искоришћења локације је 1,25;
- ротациони турнус износи 10 година
- стопа морталитета за плански период до 2025. износи 10 %.

СТОЧНЕ ПИЈАЦЕ, ВЕТЕРИНАРСКЕ СТАНИЦЕ

-вишенаменско коришћења простора уз могућност реализације дистрибутивних центара.

ДОМИНАНТНА НАМЕНА: пијаце (зелена, сточна и кванташка)

МОГУЋЕ ПРАТЕЋЕ НАМЕНЕ: услуге и пословање и пратећи објекти комуналне инфраструктуре

ГРОБЉА ЗА УГИНУЛЕ ЖИВОТИЊЕ, ТРАНСВЕРСТАНИЦЕ

- реализација према посебним студијама о избору локација за трансвер станице и сточна гробља

ИНФРАСТРУКТУРА

Саобраћајна инфраструктура

Правила за изградњу и реконструкцију саобраћајница:

1. регулационе линије и осовине саобраћајница представљају основне елементе за дефинисање мреже саобраћајница
2. приликом дефинисања регулационих линија користити постојећу регулацију и парцелацију као почетну матрицу
3. доњи строј коловозне конструкције димензионисати меродавном саобраћајном оптерећењу, али тако да коловозна конструкција јавних путева може да прихвати осовинско оптерећење од најмање 11,5 т по осовини а за општинске путеве и улице оптерећење од најмање 6 т по осовини
4. слободни простор изнад коловоза (светли профил) за друмске саобраћајнице износи мин. 4,5м (осим за аутопут - 4,75м)
5. у насељеним местима на правцима пешачких токова реализовати рампе за лица са посебним потребама у простору
6. државни путеви I реда не могу се укрштати у истом нивоу са железничком пругом
7. пројектну документацију саобраћајница радити у складу са законском регулативом и стандардима
8. ширина регулационих профила је у зависности од категорије саобраћајница, при чему ширину коловоза, пешачких и бицикlistичких површина дефинисати према меродавном саобраћајном оптерећењу
9. пешачке стазе и тротоаре димензионисати са минималном ширином од 1,6м
10. коловозе локалних (општинских) путева димензионисати мин. ширине 5,9м, а регулационе профиле колско-пешачких саобраћајница мин. ширине 5,0м, приватних пролаза 2,5м и противпожарних пролаза 3,5м
11. Коловоз државних путева I реда (осим аутопута) мора бити изведен са минимално две саобраћајне траке од по 3,5 м, стим што зависно од конфигурације терена, густине и структуре саобраћаја, ширина траке се

може смањити до 3,25m. Закон о јавним путевима (Сл. Гласник РС, бр.101/05)

12. У заштитном појасу поред јавног пута ван насеља , забрањена је изградња грађевинских или других објеката, као и постављање постројења, уређаја и инсталација, осим изградње саобраћајних површина пратећих садржаја јавног пута, као и постројења, уређаја и инсталација који служе потребама јавног пута и саобраћаја на јавном путу.

Заштитни појас, са сваке стране јавног пута, има следеће ширине:

1. државни путеви I реда – аутопутеви 40 m
2. државни путеви I реда 20 m
3. државни путеви II реда 10 m
4. општински путеви 5m

Водопривредна инфраструктура

Правила за изградњу нових и реконструкцију постојећих водоводних линија

Трасе планираних магистралних цевовода и водоводних линија водити постојећим и планираним саобраћајницама и по потреби слободним површинама.

Димензије нових водоводних линија одредити на основу хидрауличког прорачуна, користећи специфичну потрошњу воде од 600 л/ст/дан и коефицијенте неравномерности 1,4 и 1,6 за градска насеља, односно 400 л/ст/дан и коефицијенте неравномерности 1,6 и 2,0 за сеоска насеља, а узимајући у обзир потребну количину воде за гашење пожара како се то противпожарним прописима захтева. Минималан пречник цеви за градска насеља је ф 100 мм. На водоводним линијама предвидети потребан број противпожарних хидраната, на максималном размаку од 150 м. Препоручује се уградња надземних противпожарних хидраната.

Минимална дубина укопавања разводних водоводних линија је 1,2м, магистралних цевовода 1,8 м.

Новопроектоване објекте прикључити на постојеће и планиране водоводне линије.

Техничке услове и начин прикључења новопроектованих водоводних линија као и прикључење појединих објеката одређује надлежна комунална организација.

Водоводне линије затварати у прстен, што омогућује сигурнији и бољи начин водоснабдевања.

Реконструкцију разводне мреже радити по постојећој траси како би се оставио простор у профилу за друге инсталације и избегли додатни трошкови око израде прикључака.

Правила за изградњу фекалне канализације

Трасе колектора и сабирне канализације водити постојећим и планираним саобраћајницама и по потреби слободним површинама.

Димензије нове фекалне канализације одредити на основу хидрауличког прорачуна. Уколико се прорачуном добије мањи пречник од ф 200 мм, усвојити пречник цеви ф 200 мм.

Минимална дубина укопавања треба да је таква да може да прихвати отпадне воде из свих објеката који су предвиђени да се прикључе на ову канализацију. За исправно функционисање фекалне канализације предвидети довољан број ревизионих окана, и водити рачуна о минималним и максималним падовима.

Новопроектване објекте прикључити на постојећу и планирану фекалну канализацију.

Техничке услове и начин прикључења новопроектване фекалне канализације као и прикључење појединих објеката одређује надлежна комунална организација.

Правила за изградњу атмосферске канализације

Трасе колектора и сабирне канализације водити постојећим и планираним саобраћајницама и по потреби слободним површинама.

Нову кишну канализацију упоредо изводити са реконструкцијом улица.

Димензије планиране кишне канализације одредити на основу хидрауличног прорачуна.

Минимална дубина укопавања мерена од темена цеви је 1,0м.

Правила за извођење регулације водотока

Трасу уређеног водотока усагласити са привредним, стамбеним, инфраструктурним и саобраћајним објектима.

Меродавни протицај за димензионисање корита одређује надлежна водопривредна организација.

Са обе стране регулисаног водотока оставити заштитни појас минималне ширине 3,0 м због могућих интервенција.

Електроенергетика

Целокупну електроенергетску мрежу и трафостанице градити у складу са важећим законима, стандардима, техничким прописима, препорукама и нормативима.

- Планиране трафостанице градити као зидане, монтажано-бетонске (МБТС) и стубне (СТС).

- Површина за изградњу зидане или МБТС трафостанице треба да буде око 5,0х6,0м, минимална удаљеност од других објеката треба да буде 3м.

- Стубна трафостаница се може градити у линији постојећег надземног вода или ван њега на

- парцели власника (корисника), најмање 3,0 м од стамбених и других објеката

- Високонапонска, средњенапонска и нисконапонска мрежа се може градити надземно или подземно на пољопривредном земљишту, по могућности у већ постојећим електроенергетским коридорима, уз сагласност власника - корисника парцеле

- Средњенапонску 20 kV мрежу и нисконапонску мрежу на шумском земљишту градити подземно у путном појасу шумског пута или стази;

- Око надземних 110 kV далековада обезбедити коридор 25 м од осе далековада са обе стране, у којима се не могу градити објекти без сагласности

власника далековода, а око 10 kV и 20 kV, надземних водова обезбедити коридор од 5 м од далековода, са обе стране, у којем неће бити дозвољена градња, као ни засађивање високог растиња без претходне сагласности надлежног предузећа.

- Минимална удаљеност електричног стуба од земљишног појаса пута при укрштању треба да буде од 10-20 м од путева I реда, 5-10 м од путева II реда и 1,0 м од саобраћајница у насељу;

- Висина најнижих проводника од тла треба да буде минимално 6 м за нисконапонску мрежу, односно 7 м за високонапонску мрежу;

- У зонама заштите непокретног културног добра, зони пратећих путних садржаја, туристичким локалитетима, у централним деловима већих насеља, парковским површинама, у зонама са више породичним становањем, у радним зонама, комуналним површинама, као и зонама за спорт и рекреацију мрежу обавезно каблирати.

- Дубина полагања каблова треба да буде најмање 0,8 м;

- Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 м од коловоза и 0,5 м од пешачких стаза у насељима;

- Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Планом, електроенергетску каблирану мрежу полагати у коридорима саобраћајница, некатегорисаних путева, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле;

- На периферним деловима насеља мрежа ће бити ваздушна, грађена на бетонским и гвоздено решеткастим стубовима;

- У центру насеља, парковским површинама, зонама за спорт и рекреацију светиљке за јавно осветљење поставити на канделаберске стубове;

- У деловима насеља где је електроенергетска мрежа грађена надземно, светиљке јавног осветљења поставити на стубове електроенергетске мреже;

- За расветна тела користити натријумове изворе високог притиска осим у централној градској зони где се могу применити и металхалогени извори

- При паралелном вођењу енергетских каблова до 10 kV и телекомуникационих каблова, најмање растојање мора бити 0,50 м, односно 1,0 м за каблове напона преко 10 kV;

- При укрштању енергетских и телекомуникационих каблова угао укрштања треба да буде око 90°;

- Није дозвољено полагање електроенергетских каблова изнад телекомуникационих сем при укрштању, при чему минимално вертикално растојање мора бити 0,5 м;

- Паралелно полагање електроенергетских каблова и цеви водовода и канализације дозвољено је у хоризонталној равни, при чему хоризонтално растојање мора бити веће од 0,50 м;

- Није дозвољено полагање електроенергетског кабла изнад или испод цеви водовода или канализације;

- При укрштању електроенергетских каблова са цевоводом гасовода вертикално растојање мора бити веће од 0,30 м, а при приближавању и паралелном вођењу 0,50 м.

Телекомуникација

- ТТ мрежа за потребе фиксне телефоније ће се у потпуности градити подземно на подручју Плана;

- Дубина полагања ТТ каблова треба да је најмање 0,8 м;

- Каблове полагати у зеленим површинама или путном појасу поред саобраћајница и пешачких стаза, уз удаљеност мин. 1,0 м од коловоза и 0,5 м од пешачких стаза у насељима;
 - Ван насеља, за потребе садржаја предвиђених Планом, ТТ мрежу градити у коридорима саобраћајница, коридорима некатегорисаних путева на пољопривредном земљишту, шумским путевима и стазама, на пољопривредном земљишту уз сагласност власника (корисника) парцеле;
 - При паралелном вођењу телекомуникационих и електроенергетских каблова до 10 kV најмање растојање мора бити 0,50м и 1,0м за каблове напона преко 10 kV.
 - При укрштању најмање вертикално растојање од електроенергетског кабла мора бити 0,50м, а угао укрштања око 90°;
 - При укрштању телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода, канализације, вертикално растојање мора бити најмање 0,30 м;
 - При приближавању и паралелном вођењу телекомуникационог кабла са цевоводом гасовода, водовода и канализацијом хоризонтално растојање мора бити најмање 0,50 м;
 - Услови за грађење подземне мреже кабловског дистрибутивног система (КДС) су исти као за подземну телекомуникациону мрежу фиксне телефоније;
 - Слободностојећи антенски стубови, као носачи антена за ТТ, РБС, КДС и РТВ могу се градити у насељу, у привредним зонама, зонама кућа за одмор;
 - Слободностојеће антенске стубове у насељима, као носаче антена градити ванцентралних зона насеља, ван зона заштите заштићеног културног и природног добра (појединачни локалитети);
 - Телекомуникациона опрема за потребе ТТ, РБС, КДС и РТВ може бити постављена у помоћни објект у оквиру комплекса или парцеле, или унутар објекта, тј. на неки од постојећих објеката у насељу (објект ПТТ, објект дома културе, ватрогасни дом, силос, вишеспратница и др.
 - Ако се телекомуникациона опрема поставља у засебан комплекс, исти мора бити ограђен;
-
- Напајање електричном енергијом обезбедити са нисконапонске мреже 0,4 kV или из трафостанице;
 - До комплекса обезбедити приступни пут мин. ширине 3 м до најближе јавне саобраћајнице;
 - Слободну површину комплекса озеленити;
 - За све радио релејне коридоре потребно је изградити Елаборате заштите слободних радио релејних коридора;
 - КДС мрежа се може поставити и на постојеће стубове електроенергетске и тт мреже у сагласности са власником исте, док се не стекну услови за подземну КДС мрежу.

Гасификација

Градња дистрибутивне гасоводне мреже средњег и ниског притиска и мерно-регулационих станица биће изведена у складу са Законом о цевоводном транспорту гасовитих и течних угљоводоника и дистрибуцији гасовитих угљоводоника ("Сл. гласнику РС", бр. 104 од 16. децембра 2009) , "Условима и техничким нормативима за пројектовање и изградњу градског гасовода" /СЛ. лист града Београда" број 14 од 15.07.1977/ и "Правилником

о техничким условима и нормативима за пројектовање и изградњу дистрибутивних гасовода од полиетиленских цеви за радни притисак до 4 бара" /Сл гласник РС број 22 од 18 04.1992/.Капацитети /величине/ објеката гасоводне градске мреже ће се одређивати накнадно, према потребама техничким условима дистрибутера природног гаса.Начин грађења сваког од објекта ове инфраструктуре се увек дефинише техничким, енергетским, и другим условима надлежног предузећа за ту комуналну инфраструктуру.

Гасоводна мрежа средњег притиска је мрежа мах притиска 16 бара. Прави се од челичних бешавних цеви, квалитета Č1212, са строго прописаном технологијом израде и испитивања исправности. Растојање ових цеви од објеката је мин 3 метра, дубина је мин 80 цм, а углавном 1 метар. При пролазу испод улица, дубина укопавања је мин. 1,5 метара, а ако се иста не може остварити, онда цеви постављати у заштиту према правилима.Дистрибутивна мрежа гасовода се ради од полиетиленских цеви високе густине, и полаже се директно у земљу, на минималној дубини од 80 см, а испод улица, минимална дубина је 1,5 метара. У даљење од објеката је 1 метар , а од других инсталација 40 см, изузетно 20 см. Уколико се ова растојања не могу остварити, онда треба применити додатне мере /заштитне цеви, повећана дебљина цеви, итд/. За разлику од других инсталација, ове се постављају углавном у тротоарима, и то са обе стране улице. Изнад цеви на 25 см се поставља упозоравајућа трака, а сви положени водови морају бити геодетски снимљени и уцртани у катастар подземних инсталација.Гасне мерно-регулационе станице градити према потребама, а у циљу смањења притиска гаса са 12 бара /градска мрежа/ на 4 бара /дистрибутивна мрежа/Гасне мерно-регулационе станице градити у ограђеним зонама зидане или лимене. Димензије станице су минимум 0.8 м x 1.5 метара, а максимум 3.0 x 5.0 метара. Око станице се поставља ограда висине 2,5 метара на 2 метра од зидова станице. Просторије су добро вентилиране, а под им је од материјала који не варничи. Противпожарни шахт се налази на мин. 5 метара од станице. У станицама широке потрошње је обавезно уграђивање одоризатора - средства за убацивање мириса у гас, док то за појединце потрошаче није потребно. Станица мора имати омогућен прилаз теретног возила мање величине.

V ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОСТОРНОГ ПЛАНА

Просторни план општине Свилајнац садржи циљеве просторног развоја правила коришћења, уређења и заштите простора до 2025. године. Приоритети до 2014. године представљају непосредну одговорност остварења за све институције надлежне за просторни развој општине. План ће бити подвргнут сталној контроли спровођења (постплански мониторинг). Реализација приоритетних планских решења до 2014. године ослоњена је на постојећи систем институција у општини Свилајнац .

V.1. ЛИСТА ПРИОРИТЕТНИХ АКТИВНОСТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА ДО 2014. ГОДИНЕ

Листа приоритетних активности утврђена је за прву фазу имплементације Просторног плана општине Свилајнац, односно за период **2010.-2014.** године и реализоваће се на основу активности у свим областима просторног развоја.

V.1.1. ПОЉОПРИВРЕДНО ЗЕМЉИШТЕ

1. Формирање система заштите, коришћења и унапређења функције пољопривредног земљишта (еколошке, природне и привредне)
2. Успостављање организационих, техничко-технолошких, еколошких и економских услова за перманентни интегрални рурални развој.
3. Развој система еко-пољопривреде.

V.1.2. ВОДНО ЗЕМЉИШТЕ

1. Очување и заштита од загађивања и деградације комплетног тока и приобаља реке Велике Мораве, Ресаве и њених притока.
2. Формирање зеленог коридора дуж обала реке Велике Мораве, Ресаве и њених притока.
3. Регулација тока Ресаве

V.1.3. ШУМСКО ЗЕМЉИШТЕ

1. Заштита и унапређење стања постојећих шума, кроз конкретне мере санације, пошумљавања, неге у свим фазама развоја,
2. Пошумљавање еродираних и угрожених терена у функцији заштите,
3. Унапређење ваншумског зеленила у зонама утицаја, а пре свега у урбаним зонама.

V.1.4. ГРАЂЕВИНСКО ЗЕМЉИШТЕ

V.1.4.1. Привређивање / Индустрија и рударство

1. Решавање статуса и опстанка рударства као значајне и традиционалне привредне гране, кроз приоритетно испитивање потенцијала резерви сировина Ресавско-моравског басена.
2. Привлачење и стимулисање страних и домаћих инвеститора у циљу отварања малих средњих и великих предузећа
3. Уступање опремљених локација индустријске зоне крупним инвеститорима и великим компанијама
4. Власничка, кадровска, финансијска, организациона и производна трансформација постојећих друштвених предузећа

5. Модернизација производње, научно-технолошко иновирање и развој пропульзивних индустријских грана.

Пољопривредна производња

1. Унапређење квантитета и квалитета пољопривредне производње у складу са стандардима Европске Уније,

2. Подржати развој фарми и специјализовати пољопривредне произвођаче (формирати удружења),

3. Успоставити сарадњу с прерађивачима,

4. Стварати брендове кључних пољопривредних произвођача (млечни производи, месо и месни производи, мед, ракија, сушено воће),

5. Промоција, подизање свести, упознавање са стандардима, обука за производњу "органске хране" (едуковања, тренинзи, обуке),

6. Увођење савремених технологија и примена нових научних сазнања у процесу пољопривредне производње,

7. Стална едукација произвођача путем презентација и саветовања

8. Дефинисање носилаца развоја пољопривреде на локалном и регионалном нивоу,

9. Подстицање удруживања више произвођача ради рационалније производње и коришћења механизације,

10. Изградња система за наводњавање кроз изградњу акумулације и ободних канала

11. Планирање производње у складу са потребама тржишта,

12. Подстицање промена сетвене структуре у корист акумулативнијих видова производње,

13. Формирање развојних фондова од локалног и регионалног значаја,

14. Изградња сточарских капацитета,

15. Изградња прерађивачких капацитета,

16. Увођење неконвенционалних видова производње у биљној и сточарској производњи,

17. Стално праћење квалитета земљишта и подземних вода,

18. Коришћење органских и минералних ђубрива у складу са препорукама стручних служби,

19. Перманентна ветеринарска контрола у свим насељима општине,

Шумарство

1. Организовати трајну максималну шумску производњу;

Лов и риболов

1. Заштита и очување ретких и угрожених врста,

2. Изградња ловно-техничких објеката уз могућност ограђивања делова ловишта,

3. Изградња нових рибњака

4. Повећање економских ефеката лова и риболова.

Туризам

1. Израда Елабората оправданости проглашења туристичког простора као битан услов за Акт Владе Србије о проглашењу којим се врши резервација, заштита и именује старатељ до конституисања ДМО (Дестинација-Менаџмент-организација);

2. Израдом пројекта партнерства за конкретну дестинацију: треба да се ближе дефинишу разлози, мотиви, тип и начин управљања партнерством и

преузимање старатељства над туристичким простором. Посебно треба да буду разрађена решења усаглашавања интереса у јавно-приватном партнерству

3. Израда планова детаљне регулације конкретних локалитета намењених за туристичко уређење, изградњу и коришћење. Планови су основ решавања земљишних и имовинско правних, локацијских и инвестиционих питања. Све то чини примарни услов привлачења нових партнера са капиталом, клијентелом и новим технологијама.

4. Изградња инфраструктуре на туристичким пунтовима

- одржавање постојећих и изградња нових саобраћајница и остале инфраструктуре

- комплетирање туристичке сигнализације

5. Почетак реализације смештајних капацитета (хотела, пансиона, апатмана, бунгалова) и пратећих комерцијалних садржаја у планираним туристичким центрима

6. Реализација Програма ревитализације и рехабилитације архитектонског и археолошког наслеђа у складу са приоритетима Завода за заштиту споменика културе Крагујевац

V.1.4.2. Мрежа насеља и јавне функције

- Опремање садржајима јавних и осталих функција првенствено централних места:

Основно образовање

- Повећање површине школског и учioniчког простора у постојећим основним школама, у складу са важећим прописима, нормативима и стандардима за школске објекте.

Средње образовање

- Реконструкција и повећање капацитета постојеће средње школе у Свилајнцу .

Дечја и социјална заштита

- Повећање капацитета постојећег и изградња новог објекта дечје установе у Свилајнцу у складу са бројем деце - корисника предшколских установа.

- Обезбеђење простора за дневни боравак старих особа, деце ометене у развоју и лица са посебним потребама

Здравствена заштита

- Повећање просторне доступности, објектима примарне здравствене заштите становништва.сеоских насеља,

- Обезбеђење просторних услова за квалитетније услуге секундарне здравствене заштите

Спорт и рекреација

- Опремање спортских терена у централним местима теренима за мале спортове.

- Побољшање стања и комплетирање новим садржајима градског спортско-рекреативног центра.

- Формирање специјализованих спортско-рекреативних комплекса у оквиру туристичких центара, према посебном програму.

Комунални објекти

- Санација, рекултивација постојеће депоније комуналног отпада и рекултивација дивљих депонија и других деградираних простора,

- Успоставити савремени систем елиминације комуналног отпада, у складу са Националном стратегијом управљања комуналним отпадом, коју је донела Влада РС: укључивање у изградњу и коришћење регионалне депоније,
- Отварање рециклажног центра на територији општине Свилајнац.
- Проширење постојећег гробља

V.1.4.3. Саобраћајна и комунална инфраструктура

Саобраћајна инфраструктура

1. Изградња независног моста за саобраћање друмских возила преко реке Мораве који би представљао везу обилазнице и пута М4 односно преко њега везу са путем М1(аутопут Е 75)
2. реконструкција и модернизација магистралног пута М4, реконструкција регионалних путева Р103 и Р108
3. реконструкција и доградња локалних (општинских) путева у функцији интензивнијег међусобног повезивања између насеља и повезивања туристичких садржаја
4. доградња пешачких (пожељно и бициклистичких) површина у оквиру регулационих профила регионалних и општинских путева у насељеним местима као и на осталим уличним профилима у насељеним местима
5. изградња нових капацитета за паркирање возила у Свилајнцу
6. обезбеђење свих пружних прелаза на подручју плана
7. интегрисање железнице у туристичку понуду Свилајнца и околине
8. опремање путничких терминала друмског и железничког саобраћаја неопходним садржајима у функцији побољшања комфора корисника

Водопривредна инфраструктура

1. Изградња и реконструкција постојеће водоводне мреже.
2. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода у Свилајнцу.
3. Изградња система за пречишћавање отпадних вода капацитета 2 x 15.000 ЕС, на локацији "Бадра", на десној обали Велике Мораве
4. Проширење канализационе мреже у Свилајнцу
5. Започети изградњу канализационих система са постројењима за пречишћавање по сеоским насељима
6. Увођење мерења и контроле производње и потрошње воде у дистрибутивном систему

Електроенергетска инфраструктура

- 1.Изградња још једне ТС 110/20 kV
- 2.Реконструкцијом мреже 1kV и 10kV
- 3.Изградња нових трафостаница 20/0,4kV и 35/10 kV напонског преноса и реконструкција постојећих 10/0,4 kV

Телекомуникациона инфраструктура

- 1.Проширење примарне и секундарне мреже
- 2.Реконструкција, дигитализација и модернизација постојеће мреже
- 3.Увођење савремених технологија (Internet, IP TV, VoIP)
- 4.Изградња кабловског дистрибутивног система.
- 5.Изградња базних станица.

Енергетска инфраструктура

- 1.Гасификација насеља општине Свилајнац
- 2.Употреба нових и обновљивих извора енергије

(биомаса ,сунчева енергија...)

3.Годишњи мониторинг потрошње по свим нивоима

4.Планирање мреже у складу са резултатима мониторинга

V.1.5. ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ДОБАРА

Спровођење поступка заштите природних добара на територији општине, према законским одредбама и програмима заштите

V.1.6. ЗАШТИТА КУЛТУРНИХ ДОБАРА

1. Укључивање баштине општине Свилајнац у мапу културних итинерера Србије
2. Заустављање деградације свих врста културних добара кроз побољшање система управљања и усклађивање свих нивоа и чинилаца укључених у бригу о баштини.
3. Израда и реализација пројекта заштите, конзервације, презентације и ревитализације за појединачна културна добра
4. Укључивање у европске интегративне процесе кроз конкретне пројекте у домену баштине
5. Афирмација културних добара кроз реализацију инфраструктуре која води ка локалитетима
6. Подизање нивоа свести грађана о сврси и разлозима за заштиту и презентацију културног наслеђа на територији општине Свилајнац, кроз перманентни обилазак терена и предавања на тему туризам и културно наслеђе у сарадњи општине и установа културе (општинских и републичких)

V.1.7. ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

1. Успостављање мониторинга квалитета ваздуха, воде и земљишта на простору општине,уз посебан акцент ка Комплексу ТЕ «Морава»
2. Израда јединственог катастра загађивача на територији општине
3. Лагуне – систем лагуна заузима велику површину, и у постојећем стању представљају локације високог ризика (потребно је урадити Пројекат санације простора)
4. Депонија «Бадра» урадити пројекат безбедног затварања депоније
5. Зоне уз магистрални и регионални пут и железничку пругу
Локације под дивљим депонијама - захтевају потпуну санацију и рекултивацију земљишта

V.1.8. ЗАШТИТА ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И РАТНИХ РАЗАРАЊА

1. Израда катастра клизишта општине Свилајнац
2. У циљу заштите од поплава треба извршити регулацију водотокова (поглавље V.1.4.3. Водопривредна инфраструктура)
3. У циљу заштите од пожара потребно је редовно спроводити превентивне мере у складу са важећим Законом
4. Туристичким центрима треба да се омогући ефикасно деловање ватрогасне службе.
5. Сеоска насеља (централна места) треба да имају ватрогасну службу.
6. Урадити Анекс цивилне заштите од ратних разарања

V.2. УЧЕСНИЦИ У ИМПЛЕМЕНТАЦИЈИ ПЛАНА

У имплементацији плана учествују министарства, фондови, ЈП и Заводи надлежни за послове из области:

- животне средине и просторног планирања,
- инфраструктуру,
- телекомуникације и информација
- пољопривреде, шумарства и водопривреде
- рударства и енергетике
- просвете
- омладине и спорта
- културе
- здравља
- рада и социјалне политике
- трговине и услуга
- одбране
- финансија
- национално инвестиционог планирања
- државне управе и локалне самоуправе
- Фонд за развој Републике Србије
- Регионална привредна комора Крагујевац
- ЈП Пuteви Србије
- ЈП Железнице Србије
- ЈВП "Србија воде" ВПЦ "Морава"
- Завод за заштиту природе Србије
- Завод за заштиту споменика културе, Крагујевац,
- ЈП Електромрежа Србије
- ЕПС Електродистрибуција Ћуприја
- Предузеће за телекомуникације "ТЕЛЕКОМ СРБИЈА"
- МОБТЕЛ СРБИЈА
- ЈП ПТТ саобраћаја "Србија" РЈ "Јагодина"
- Републички сеизмолошки завод
- Републички хидрометеоролошки завод
- ЈП "Србијашуме" Београд
- НИС ЕНЕРГОГАС
- ДП ГЕОЗАВОД Београд

Средства за финансирање активности на имплементацији Просторног плана, обезбедиће се из Средстава Републике Србије, општине Свилајнац, посебних фондова, могућих: концесионара, иностраних донатора и спонзора, као и средстава грађана, корисника и инвеститора на подручју обухвата Плана.

V. 3. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ЗА ИМПЛЕМЕНТАЦИЈУ ПЛАНА

V.3.1. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ОПШТЕ ЕКОНОМСКЕ ПОЛИТИКЕ

Како би се постојеће становништво задржало на територији општине, неопходно је подићи ниво социо - економске развијености. Обезбедити нове инвестиције које би требало да створе основу за нова радна места и обезбедити стимулативни пословни амбијент.

Инструменти опште економске политике су:

Економско-финансијске мере: фискалне мере, финансијске мере, спољно-трговинске мере, коришћење средстава из фондова за реструктурирање привреде и изградњу капиталних објеката, формирање средстава локалне управе,

финансирање од стране заинтересованих страних и домаћих инвеститора.

Организационе мере или инструменти: Побољшање пословног окружења за привлачење инвестиција кроз активности ресорних министарстава и агенција, оговарајућих органа локалне управе.

Нормативне мере или инструменти: Примена одговарајућих закона, прописа и нормативних аката, прописа, националних и других стратегија, акционих и других планова и програма.

Друге политике: макроекономска и регионална политика, тржишна политика, политика одрживог развоја, и тд.

V.3.2. МЕРЕ И ИНСТРУМЕНТИ ДРУГИХ ПОЛИТИКА

V.3.2.1 Политика заштите и коришћења пољопривредног земљишта и развоја пољопривреде

Економско-финансијске мере:

- увођење финансијских казни за непоштовање прописаних правила о коришћењу пољопривредног земљишта;
- увођење повољних кредита и пореских олакшица за унапређење пољопривредне производње и интегрални рурални развој
- формирање фондова локалне управе за подржавање програма интегралног руралног развоја
- пореске олакшице и обезбеђење финансијске подршке пољопривредним газдинствима, удружењима (интересним), невладиним и приватним организацијама које показују интерес и спремност да примене одређене еколошке стандарде;

Организационе мере и инструменти:

- доношење општинских одлука о формирању одговарајућег тела за управљање пољопривредним земљиштем” у циљу контроле и адекватног коришћења пољопривредног земљишта;
- успостављање савременог катастарског премера и утврђивања података о власницима, површинама и културама;
- иницирање примене Географског информационог система (ГИС-а);
- израда урбанистичких планова и студија за просторе на којима је могуће очекивати конфликтне ситуације везане за угрожавање квалитета земљишта у зонама утицаја појединих већих загађивача;
- у брдско-планинском подручју општине стимулисање развоја-сточарства и воћарства (подизање нових и обнова старих воћњака) и других производњи са препознатљивом робном марком и дефинисаним географским пореклом;

Нормативне мере:

- израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за успостављање делотворног система контроле наменског и рационалног коришћења пољопривредног земљишта;
- доношење општинске одлуке о успостављању савременог катастарског премера и иновирање података по власницима, површинама и културама;
- усклађивање законодавне материје у области пореске и земљишне политике са стандардима Европске уније;
- израда одговарајуће урбанистичке документације за изабрану локацију;

Друге политике:

- доношење Програма дугорочног развоја пољопривреде и села;
- дефинисање стратегије управљања и коришћења пољопривредног земљишта на нивоу општине;
- интегрално усклађивање просторне политике и политике развоја руралних

подручја;

- доношење Стратегије о интегралном руралном развоју у складу са основним принципима одрживог развоја;
- израда посебне студије о агротуризму на простору општине Свилајнац;

V.3.2.2. Политика заштите и коришћења шума и развоја шумарства

Економско-финансијске мере:

- ангажовање средстава ЈП за газдовање шумама, Буџета Републике Србије, приватних средстава уз стимулисање преко фискалне политике;

Организационе мере или инструменти:

- на читавом подручју Републике Србије организовати интегрално газдовање шумама и шумским земљиштем у приватној и државној својини у одређеном предузећу са децентрализованом унутрашњом организацијом;
- попис приватних и државних шума и увођење ГИС-а путем кога би се спроводило перманентно праћење стања шума.

Нормативне мере:

- доношење потребних одлука на нивоу локалне управе;
- усаглашавање шумске основе Србије са европским системом праћења стања шума.

Организационе мере и инструменти:

- доношење општинских одлука о формирању одговарајућег тела за управљање пољопривредним земљиштем” у циљу контроле и адекватног коришћења пољопривредног земљишта;
- успостављање савременог катастарског премера и утврђивања података о власницима, површинама и културама;
- иницирање примене Географског информационог система (ГИС-а);
- израда урбанистичких планова и студија за просторе на којима је могуће очекивати конфликтне ситуације везане за угрожавање квалитета земљишта у зонама утицаја појединих већих загађивача;
- у брско-планинском подручју општине стимулисање развоја-сточарства и воћарства (подизање нових и обновом старих воћњака) и других производњи са препознатљивом робном марком и дефинисаним географским пореклом;

Нормативне мере:

- израда пројеката и доношење одговарајућих одлука на нивоу локалне управе за успостављање делотворног система контроле наменског и рационалног коришћења пољопривредног земљишта;
- доношење општинске одлуке о успостављању савременог катастарског премера и иновирање података по власницима, површинама и културама;
- усклађивање законодавне материје у области пореске и земљишне политике са стандардима Европске уније;
- израда одговарајуће урбанистичке документације за изабрану локацију;

Друге политике:

- доношење Националног програма развоја шумарства;

V.3.2.3. Политика заштите и коришћења вода и развоја водопривреде

Економско-финансијске мере:

- ангажовање средстава: Буџета Републике Србије, ЈВП "Србијаводе", локалне управе и др.

Организационе мере или инструменти:

- израда одговарајуће планске документације регулације водотокова и подизање зелених коридора уз њих

Нормативне мере:

- доношење потребних одлука на нивоу локалне управе;

V.3.2.4. Политика уређења грађевинског земљишта**Политика развоја и размештаја индустрије и рударства**

- ангажовање средстава Буџета РС и Буџета локалне управе у испитивање потенцијала резерви сировина Ресавско-моравског басена.

- економско стимулисање страних и домаћих инвеститора за отварања малих средњих и великих предузећа

- прилагођавање органа локалне управе и Регионалне привредне коморе Крагујевац улози централног планера, контролора и координатора економског развоја;

- контактирање потенцијалних финансијера, укључујући банкарски систем, одговарајуће државне фондове и агенције, активирање штедње грађана и привлачење средстава локалних бизнисмена за финансирање развојних програма..

Политика развоја и организације јавних служби

Основна мера и инструмент ове политике је:

- обезбеђење средстава која се издвајају из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава, јавних прихода општине у области јавних служби и средстава приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава из НИП-а и европских развојних фондова..

Учесници у установљавању и примени ових мера и инструмената суминистарства надлежна за просвету, здравље, социјалну политику и културу, органи управљања општине Свилајнац, јавне установе, приватни сектор и невладине организације.

Политика развоја инфраструктурних система и комуналне опреме

Основне мере и инструменти ове политике су:

- удруживање средстава Јавног предузећа надлежног за управљање магистралним и регионалним путевима, односно државним путевима и кредитних средстава Међународне асоцијације за развој-ИДА за "Пројекте изградње и рехабилитације магистралне и регионалне саобраћајне мреже у Републици Србији".

- обезбеђење средстава из јавних прихода општине Свилајнац, уз учешће Јавног предузећа надлежног за управљање магистралним и регионалним путевима, односно државним путевима за рехабилитацију, реконструкцију и изградњу планираних локалних путева; Ова средства се пре свега односе на:

- Реконструкција трасе магистралног пута М4 (доградња магистралног пута М4 Марковац-Бор у складу са просторним планом Републике Србије) како би се обезбедила адекватна веза са ауто путем Е 75 и неутралисао негативни утицај транзитног саобраћаја на насеље.

- Изградња обилазног пута око централне зоне којим би се транзитни саобраћај изместио ван поменуте зоне и повезали регионални са магистралним путем ван насељеног места.

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије, управљача јавне железничке пруге, фондова за земље кандидате за пријем у Европску унију,

Европске банке за обнову и развој, Европске агенције за реконструкцију и других кредитних и средстава из донација за реализацију планираних радова на реконструкцији и модернизацији постојеће железничке пруге .

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко Министарства рударства и енергетике и Министарства заштите животне средине, средстава агенција, фондова и средстава приватног сектора за истраживање и коришћење локалних, обновљивих и нових извора енергије, као кредитних средстава за улагања у еколошки прихватљивије технологије, укључујући и мале и мини хидроелектране на подручју општине Свилајнац;

- обезбеђење средстава Јавног предузећа "Србијас" Београд, у складу са законом, Стратегијом развоја енергетике Републике Србије до 2015. године и Националним акционим планом гасификације, за реализацију планираног снабдевања општине природним гасом;

- обезбеђење средстава телекомуникационих оператера "Телеком Србија", "Теленор" "Вип" и других оператера с лиценцом, као и Јавног предузећа "Пошта Србије" за реализацију планираних активности на телекомуникацијама и поштанском саобраћају, уз обезбеђење учешћа средстава јавних прихода општине Свилајнац;

- обезбеђење средстава јавних прихода општине Свилајнац и приватног сектора, уз конкурисање за коришћење средстава из програма ЕУ за развој локалне инфраструктуре (локалних путева, водовода, канализације постројења за пречишћавање отпадних вода, санитацију сеоских сметлишта, обезбеђење комуналне опреме);

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко надлежних министарстава, агенција (за рециклажу, локалну инфраструктуру и др.) и фондова (за заштиту животне средине), јавних прихода општине Свилајнац и приватног сектора, уз конкурисање Општине за коришћење средстава ЕУ, Европске банке за обнову и развој, Светске банке за инвестиционе програме и других кредитних и средстава из донација, за израду и реализацију стратегије и пројекта управљања комуналним отпадом и санитарно безбедно депоновање и рециклирање комуналног отпада;

Политика развоја туризма

Основне мере и инструменти ове политике су:

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко надлежног министарства, одређених фондова (за развој туризма), јавних прихода општине Свилајнац и приватног сектора, за припрему и спровођење интегралног програма развоја туризма и комплементарних делатности, планова заштите и одрживог коришћења предвиђених туристичких простора (предеоних целина), изградње туристичке инфраструктуре и почетак реализације туристичких центара у складу са потенцијалима општине Свилајнац

- интензивнији развој маркетинга туристичке понуде презентирањем свих туристичких активности и садржаја, а нарочито итинерера са посебним тематским, односно специфичним обележјима намењеним различитим циљним групама туриста;

Политика заштите животне средине, природних и културних добара

Основне мере и инструменти ове политике су:

- оснивање општинског фонда за заштиту животне средине;

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарства надлежног за животну средину и фонда за заштиту животне средине и из јавних прихода Општине за реализацију предвиђених програма заштите животне

средине, информисања и едукације становништва о могућностима и ефектима унапређења квалитета животне средине

- обезбеђење средстава из буџета Републике Србије преко министарстава надлежних за животну средину и културу, јавних прихода општине Свилајнац и средстава приватног сектора за спровођење заштите

Учесници у установљавању и примени ових мера су министарства надлежна за животну средину и културну, Завод за заштиту природе Србије, Завод за заштиту споменика културе у Крагујевцу, Општинска управа Свилајнац и приватан сектор, уз укључивање становништва Општине.

Политика заштите од елементарних непогода и ратних разарања

Основне мере и инструменти ове политике су:

- обезбеђење средстава из буџета општине Свилајнац у организацији и уз учешће стручних истраживачких института, стручних служби и јавних предузећа;

- обезбеђење средстава из буџета општине Свилајнац за формирање ватрогасних пунктова нарочито у туристичким центрима.

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
МИНИСТАРСТВО ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ
И ПРОСТОРНОГ ПЛАНИРАЊА

Сектор за урбанистичко,
просторно планирање и становање
Немањина 22-26
11000 Београд

REPUBLIC OF SERBIA
MINISTRY OF ENVIRONMENT
AND SPATIAL PLANNING

Department for Spatial Planning
and Housing
22-26, Nemanjina Str.
11000 Belgrade

Tel/Fax: + 381 (011) 3640 - 697 / www.ekoplan.gov.rs

По мери природе

Бр/№: 350-01-00078/2010-07

Датум/Date: 01.03.2011.год.

**ОПШТИНА СВИЛАЈНАЦ—ОПШТИНСКА УПРАВА
ОДЕЉЕЊЕ ЗА УРБАНИЗАМ, ИЗГРАДЊУ, КОМУНАЛНЕ И
ИМОВИНСКО-ПРАВНЕ ПОСЛОВЕ**

СВИЛАЈНАЦ

Поступајући у складу са захтевом Одељења за урбанизам, изградњу, комуналне и имовинско правне послове - Општинске управе Свилајнац бр.353-48/2008-06 од 08.12.2010. године, и допуном од 24.02.2011.год. Министар животне средине и просторног планирања, сагласно члану 33. став 4., а у вези са чланом 215 став 6. Закона о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 72/09 и 81/09-исправка), даје:

САГЛАСНОСТ

на

ПРОСТОРНИ ПЛАН ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ

израђен од стране ЈП „Дирекција за урбанизам - Крагујевац“ из Крагујевца, ул. Краља Петра I бр.23, а који је донела Скупштина општине Свилајнац на седници одржаној 01. новембра 2010. године, под бројем 06-48/10-I-3.

ПОМОЋНИК МИНИСТРА

Небојша ЈАЋИЋ, д.и.а

По овлашћењу министра бр.031-01-7/09-07
од 24.11.2009. године

С А Д Р Ж А Ј

1. Просторни план општине Свилајнац	1
2. Сагласност на Просторни план општине Свилајнац	138

СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК ОПШТИНЕ СВИЛАЈНАЦ

Оснивач: Скупштина општине Свилајнац,

Редакција: Стручна служба органа општине Свилајнац, Светог Саве 102, (035)312-433

Главни и одговорни уредник: Радан Зиндовић заменик Секретара скупштине општине
Свилајнац;